

5/2014

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
MAJ – VELIKI TRAVEN

SlovArms

Uvoznik in distributer - SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 15:00 - 19:00

Tel.: 040 126 500, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

GunCoating®

Tehnološko napredno keramično mazivo

- ✓ Brez vonja in barve, ne pušča ostankov in ne masti.
- ✓ Zelo primeren za vse vrste strelnega orožja in nožev.
- ✓ Zaradi suhe površine se na orožje ne lep prah.
- ✓ Dolgotrajni efekt z visoko protikorozivno zaščito.
- ✓ Za zaščito zadostuje majhna količina - zelo ekonomično.
- ✓ Odporen za vodo, znoj in kri.

IZBRALI SO GA: BLASER, MAUSER, TITAN, STEYR, MANNLICHER, ANSCHÜTZ, VOERE. Na prodaj v vseh boljše založenih lovskih trgovinah.

prvi partizan
GROM - na zalogi!

RÖWA

Röbler | AUSTRIA

TITAN 6 in TITAN 16

NOVOST 2014

TITAN α

TITANalpha...profesionalna, zanesljiva, precizna!
Cenovno zelo ugodna in neulovljivo konkurenčna.
Menjalna cev - edinstvena v tem cenovnem razredu.

Vixen®

30 let garancije!

HAWKE

Strelni daljnogledi in dvogledi...
Odlična cena - 10-letna garancija!

ŠIROK IZBOR NOČNE OPTIKE

Bering OPTICS

ARMASIGHT

NOVA LOVSKA TRGOVINA V NOVEM MESTU!

SPOŠTOVANI LOVCI, V APRILU 2014 SMO ZA VAS ODPRLI VRATA NOVE LOVSKE TRGOVINE V NOVEM MESTU. VABIMO VAS, DA SI OGLEDATE NAŠ PESTER LOVSKI PRODAJNI PROGRAM: NOVO IN RABLJENO LOVSKO OROŽJE, SREDSTVA ZA ČIŠČENJE IN VZORŽEVANJE OROŽJA, STRELIVO, OPTIKO, NOŽE, LOVSKA OBLAČILA IN OBUTEV, LOVSKI DARILNI PROGRAM, PRIPOMOČKE ZA LOVSKO KINOLOGIJO IN ŠE VELIKO DRUGEGA.

NAJVEČJA IZBIRA LOVSKEGA OROŽJA V SLOVENIJI!
VAŠE OROŽJE SPREJEMAMO V KOMISIJSKO PRODAJO!
TRGOVCI: ZASTOPAMO VRHUNSKA NEMŠKA ČISTILA ZA OROŽJE LUPUS PROFESSIONAL, ŠVEDSKE NOŽE MORA IN ŠPANSKE NOŽE MUELA!

MALOPRODAJNA TRGOVINA:
SLOGUN, TRGOVINA IN TRANSPORT OROŽJA, STRELIVA IN OPREME ZA LOV IN ŠPORT, D.O.O.
POD TRŠKO GORO 83, 8000 NOVO MESTO, SLOVENIJA

DELOVNI ČAS:
PON-PET 12:00-18:00
SOBOTA 8:00-12:00

Tel.: 00386 (0)7 33 71 055
Fax: 00386 (0) 7 33 71 056
Gsm:00386 (0)40 240 040

VSE IZDELKE LAHKO KUPITE TUDI V SPLETNI TRGOVINI:
www.slogun.si

SloGun, za dober pogled in ravne cevi vsak dan!

NOVO NA TRŽIŠČU
Okolju prijazni glinasti golobi

12 € / 150 kos

PLANIKA MANGART AVS

159⁹⁰€

CENA Z LOVSKO IZKAZNICO - 10 %

PRI NAS NAJDETE:

- orožje
- optika
- noži
- oblačila
- svetila
- škornje
- čevlji Planika
- strelivo in vse potrebno za lov

me opta

TIKKA T3 HUNTER

1149⁹⁰ €

BERETTA

LOVSKI KLOBUK ZA 25 €

HUNOR d.o.o.
LOVSKA TRGOVINA
WWW.HUNOR.SI

Industrijska 4, 9220 Lendava
T.: 082053975
E.: hunor@siol.net
[facebook.com/hunorLendava](https://www.facebook.com/hunorLendava)

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCVII., št. 5
maj – veliki traven

Lovec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

Glasilozid izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priloga pri tisk
Tiskarna Premiere, d. o. o.,
Medvode
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik

Arpad Köves

Odgovorni urednik

Boris Leskovic

Bojan Avbar, Franc Černigoj,
Edvard Lenarčič, Boštjan Pokorny,
in Branko Vasa

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite
po e-pošti v Wordovem formatu,
uradne dopise pa podpisane in žigo-
sane naknadno tudi po navadni pošti.
Fotografije sprejemamo v formatu
jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji
(velikost 1-2 MB; 300 dpi); lahko
tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše
tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
http://www.lovska-zveza.si

Cene malih oglasov:
do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed
5 €, od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d. d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: J. Tarman

IZ VSEBINE:

J. Šumak: V pričakovanju bližajočega se laježa lovskih psov ... 244

IZ DNEVNEGA TISKA 246

J. Maurer Wernig: Programi spremljanja in izkoreninjenja boleznih pri divjih živalih v letu 2013 247

M. Marenče,

M. Jonozovič,

J. Mehle: Upravljanje z gamsom v Sloveniji v obdobju 2001-2010 250

M. Stergar,

B. Pokorny,

I. Jelenko, K. Jerina: Učinkovito upravljanje parkljaste divjadi terja ustrezne kazalnike 257

B. Krže: Več za prehrano divjadi! 261

T. Štimec: Lovska optika in optična kakovost 263

J. Mehle: Na kratko iz tujega tiska 266

LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO 267

F. Černigoj: Ob svetem Juriju, ko se trte solzijo 267

LOVSKA ORGANIZACIJA 269

S. F. Kropce: S ponosom reči smem: »Lovec sem, lovec sem!« 269

T. Drolc: Ugled slovenskega lovca 270

F. Rotar: Povezuje jih lovski dom 271

M. Kralj: LGB še delujejo na Koroškem 272

LZS: Pokaži svojo lovsko izkaznico! 273

M. Palčič: Častni član društva 274

B. Birska: Prenovljena, sodobna predavalnica ZLD Gorica 275

M. Avbar: Po lovskih izpitih 2014 v ZLD Novo mesto 275

O. Bakal: Lovski rogisti pozdravili pomlad 276

F. Rotar: Četrti volilni Občni zbor Koroške LZ 276

JUBILANTI 278

MLADI IN LOVSTVO 279

Z. Kosmina: Obisk v Vrtcu Mavrica v Izoli 279

B. Bohinc: Gozdni vrtec v Vodica 279

S. Tatalovič: Šolarji na lovski razstavi 280

LOVSKI OPRTNIK 281

B. Galjot: Delno belični srnjak 281

J. Krivec: Po lovskih izpitih v Litiji ... 282

M. Richter - Zeleni: Vendar uresničena želja 283

B. Krže: »Tega prizora nočem uničiti« 283

E. Breznik: Moj edinstveni veliki učitelj lova 284

F. Ekar: Strokovni sejum Lov in ribolov – Celovec 284

B. Leskovic: Naša zdravilna zelišča 286

V SPOMIN 288

LOVSKA KINOLOGIJA 289

B. Ahačič: Vedno zaupaj svojemu krvosledcu! 289

B. Tucovič: 34. Memorial Bogdana Sežuna (2013) 290

KZS: Predvidena legla lovskih psov 291

SLIKA NA NASLOVNICI:

Srnjak – *Capreolus capreolus*

Foto: I. Ambrožič – Diana

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.–31. 10.

srna, mladiči obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Mufflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12. a

Divji prašič

merjasec:

1. 4.–31. 1.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 8.–31. 3.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

20. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

10. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

V pričakovanju bližajočega se laježa lovskih psov ...

V Sloveniji v marsikateri lovski družini (upravljavki lovišča, LD) na skupnih lovih v jesenskem in zimskem času ni več slišati »zvonjenja« lovskih psov, ko v pogonu izsledijo divjad in z glasno gonjo opozarjajo lovce, da so jo dvignili in da se bo zdaj zdaj pojavila na katerem izmed stojišč.

Lovska zveza Slovenije na podlagi 21. člena ZDlov, 3. odstavek, opravlja sedem nalog v javnem interesu. Četrta od teh nalog je skrb za razvoj lovske kinologije. V svojih Pravilih ima LZS med »cilji in nalogami« natančno navedeno tudi »skrb za razvoj lovske kinologije«, kar poteka prek Komisije LZS za lovsko kinologijo. UO LZS na predlog predsednika LZS imenuje člane te komisije na podlagi meril, predvsem ocene strokovnosti in poznavanja problematike s tega področja in postavljenih ciljev okviru preostalih ciljev in nalog LZS.

V vsakoletnem načrtu dela in finančnem načrtu LZS za tekoče leto (tudi takoj ob začetku mandata komisije za lovsko kinologijo) se pojavijo vprašanja predstavnikov vzrejnih komisij (VK) KZS, LKD-jev, pasemskih organizacij: »Koliko sredstev ste nam oz. boste pa letos namenili?« »Občutno premalo jih je.« Itn. Dodajo še pripombo: »Saj drugega kot razdelitev vsakoletnega finančnega 'kolača' tako in tako ni v vaši pristojnosti, ker so za šolanje, vzrejo, organizacijo preizkušeni (plačevanje lovsko-kinoloških sodnikov) – za celotno lovsko kinološko stroko pristojna delovna telesa KZS. Pa kaj tudi toliko zavlačujete s tem novim pravilnikom o uporabi lovskih psov v loviščih?« Torej, prva ugotovitev: vse se začne in konča pri denarju ...

KZS ima prav tako kot LZS status zveze društev, ki deluje v javnem interesu. Člani KZS so kinološka društva, kinološki klubi (pasemske organizacije) in lovska kinološka društva (LKD-ji). Vzrejne komisije za lovske pse pasemskih skupin so prav tako stalne komisije KZS. Temeljna naloga KZS je vzreja in šolanje pasemskih psov, kar je v celoti v javnem interesu. LKD trenutno opravljajo večino nalog glede razvoja lovske kinologije, vendar ta društva niso tudi članice LZS, čeprav njihovo delo plačujejo LD (upravljavke lovišč, članice LZS), temveč so po vseh veljavnih dokumentih članice KZS, v katero se združujejo zaradi uresničevanja skupnih interesov in delovanja na področju kinologije. In prav tu se stvar zaplete! Večkrat dobimo tudi pripombe, češ, da je vzreja psalov zasebni interes posameznikov, kar je seveda napačna trditev, če izhajamo iz temeljnega namena kinologije (pa naj bo športna ali lovska), da je vzreja čistopasemskih psov v javnem interesu. Če ni takšne vzreje, tudi ne moremo govoriti o kinologiji!

Javni interes je res širok pojem, ki pa ga je treba tako tudi pojmovati. Saj npr. pekarne pečejo kruh tudi v javnem interesu zaradi preskrbe prebivalstva z osnovnimi prehranskimi izdelki, pa prav tako delujejo tudi v zasebnem interesu lastnikov, ki jim ta dejavnost prinaša dohodek. A kljub temu nespornemu dejstvu v tem primeru še vedno prevladuje javni interes. Podobno je tudi v kinologiji.

LZS mora na podlagi prej omenjenega 21. člena ZDlov skrbeti za razvoj lovske kinologije – v javnem interesu – torej tudi za financiranje tega pooblastila. Upravljavke lovišč, ki s svojo dejavnostjo ustvarjajo dohodek, morajo zato zagotavljati

tudi sredstva za te namene. Nekatere LD to zagotavljajo iz prihodka lovišč, druge s članskim prispevkom. Odločitev (od kod) je prepuščena njim. Ker so LD članice LKD, saj so jih tudi ustanovile, le one izključno tudi financirajo delo LKD. Slednji pa, povratno, svojim članicam zato zagotavlja vse potrebno, kar potrebujejo v povezavi z lovsko kinologijo oz. usposabljanjem lovskih psov in njihovih vodnikov za pravilen lov z lovsko uporabnimi psi. To vse je izključno nesporno javni interes in nikakor ne interes posameznika/ov, saj posamezniki ne morejo biti neposredno člani LKD, temveč so to lahko le njihove lovske družine – ustanoviteljice oz. njihove naslednice (prav tako kot je to s članstvom posameznika v LZS!). Posamezniki zato svoj zasebni interes lahko uresničujejo le zgolj v specializiranih pasemskih organizacijah (pasemskih klubih, društvih). Res pa je, da v praksi to ni vedno tako. Nekatera LKD so se ob menjavi predpisov organizirala tudi drugače in dovolijo, da so njihovi člani lahko posamezniki, kar pa posledično sproža nezaželene zaplete in konflikte.

VK se financirajo v okviru KZS iz taks, ki jih zaračunajo na vzrejnih pregledih in dodatnih taks za psa na telesnih ocnah in vzrejnih pregledih po pasemskih skupinah (v našem primeru tudi tistih lovskih psov, ki niso v lovskih rokah!). In ker v teh časih lovci vodimo tudi vedno manj lovskih psov, je tudi sredstev, zbranih s temi taksami, manj (kar je v nasprotju predvsem z javnim interesom in nikakor ne toliko zasebnim). A kljub temu želimo zagotoviti nemoteno delo VK za lovske pasme pri KZS (specifikacije načrtovanih prireditev državne in mednarodne ravni, merila za dodelitve sredstev ...). Ker pa LZS mora skrbeti za razvoj lovske kinologije v javnem interesu, je prav, da zagotavlja manjkajoča sredstva za delo teh VK, vendar vse s ciljem, da se poveča število predpisano in preverjeno lovsko uporabnih psov (in seveda tudi njihovih vodnikov), saj je le s takimi psi lov tudi zakonit.

Vsakdo ve, da vsesplošna recesija, gospodarska kriza, vsakodnevni stečaji in zapiranje podjetij, velika brezposelnost ljudi pogojujejo davek: zmanjševanje števila lovcev tudi v naši organizaciji (to zgovorno kažejo podatki zadnjih let v Lisjaku). Ni krivda, da nečesa ne znamo, nekaj nočemo; nesmiselno si je zatiskati oči ... V določenih LD posamezniki – lovci nimajo niti za plačilo članarine! Kljub motivaciji v drugih LD (kjer prispevajo sredstva za nabavo mladiča lovišču ustrezne lovske pasme), da bi povečali število lovskih psov, preprosto ni interesentov za vodenje in skrbništvo! Brezposelni se zavedajo odgovornosti, a nimajo sredstev za nadaljnjo vzgojo, prehrano, šolanje ... Lovci, ki pa so zaposleni (v delovnem razmerju), delajo cele dneve in se zavedajo, da »če nimaš za psa časa vsaj dve uri na dan, je priporočilo za njegovo nabavo nekoristno«. Lovsko uporabnost psa (določene pasme in skupine) narekujejo zakonodaja in podzakonski akti, ki od upravljavk lovišč zahtevajo, da lovci smejo loviti le z lovsko preizkušeni psi. No, pa smo spet pri vzreji! Mnenje kritikov, ki sem jih omenil, da poudarjajo, da je vzreja lovskih pasem zasebni interes, je s tem takoj ovrženo. Ob stroških, ki jih ima vzreditelj (pregled, rodovniki, veterinarske storitve ...), in trenutnih cenah mladičev lovskih psov, četudi bi šlo res za zasebni interes, tudi zasebniku ostane bore malo od »dobička« ... Pa do lepotnih

razstav psov lovskih pasem sploh še nismo prišli! Imel sem priložnost, da sem lani jeseni v okviru LKD Celje vodil Državno razstavo psov lovskih pasem – CAC Savinjske doline. Z veliko težavo, kljub nizki ceni prijavnine, smo komaj dosegli obisk 170 štirinožnih predstavnikov lovskih pasem! Tudi spomladanska sorodna Državna razstava v Gornji Radgoni je zabeležila skromno udeležbo 127 kosmatincev, predlanski CAC – Snežnik pa 150 predstavnikov lovskih pasem.

Na drugi strani, v športni kinologiji, pa se poraja na državnih in mednarodnih razstavah v organizaciji športnih kinoloških društev (KD) in KZS veliko psov »športnih pasem« (v enem dnevu tudi več kot 650 psov, npr. na mednarodni razstavi), kar je že zdavnaj preraslo zgolj ljubiteljstvo in bi lahko govorili, da gre že za stvar prestiža. Cene takšnih mladičev krepko presegajo ceno 1.000 evrov ali pa tudi dvakratnik tega zneska; itn.

Le skladno z analizami stanja oz. številom lovsko uporabnih psov (glej LIS – Lisjak) po posameznih pasmah bomo lahko načrtovali tudi nadaljnji razvoj določene lovske pasme in ga priporočali vzrejnim komisijam KZS. Naša KLK je v letu 2012 v analizi ugotovila 4.163 evidentiranih predpisano lovsko uporabnih psov v LD, v letu 2013 pa 4.269, torej le rahel dvig (LIS – Lisjak). Že drugo leto zapored je komisija opravila tudi analizo iskanj obstreljene divjadi (2013), iz katere je razvidno povečanje števila vodnikov krvosledcev – iz 314 (2012) na 339. Število evidentiranih iskanj pa se je iz 3.107 (2012) zmanjšalo na 2.822. Iskalci so iskali v 357 LD od 416 članic LZS. Razčlenitev stanja lovsko uporabnih psov kot tudi analize iskanj obstreljene divjadi v minulem letu bomo objavili na spletni strani LZS – Kinologija, povzetek pa prav tako objavili tudi reviji Lovec.

Še o prednostni nalogi naše KLK LZS, o pripravi novega Pravilnika o uporabi lovskih psov v loviščih. Po sprejemu in uveljavitvi ZDlov-1 je na tem področju namreč zavladata pravna praznina, saj je država s tem zakonom prepustila urejanje tega področja predvsem Lovski zvezi Slovenije in ni nobene zakonske podlage (de lege lata), da bi ta pravilnik pripravljal

in sprejemal kdo drug (npr. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje – MKO), kot je bila praksa v preteklosti. V zakonu je na področju lovske kinologije določeno, da mora MKO sprejeti le podzakonski akt o pravilnem zasledovanju ranjenelobstreljene divjadi. Na podlagi gornjih ugotovitev je UO LZS že na svoji 15. seji 2. 10. 2004 sprejel sklep, da je izdaja podzakonskega akta o urejanju lovske kinologije v pristojnosti LZS in naj zato KLK pri LZS pripravi predlog temeljnega internega akta o urejanju lovske kinologije, v katerega naj vključi tudi pripombe UO LZS, in v katerem naj bo urejeno tudi ustrezno sodelovanje s KZS in LKD. Tak osnutek naj komisija posreduje Komisiji za organizacijsko-pravna vprašanja pri LZS, nato pa naj ga pripravi za sprejem na UO LZS. Vse navedeno je KLK LZS po burni in dolgotrajni razpravi tudi opravila; zdaj je predlog pred vrati obravnave na UO LZS.

Za razvoj lovske kinologije torej ne skrbi le KLK pri LZS, ampak tudi KZS. Čeprav je na prvi pogled videti, da gre za skupno stvar, pa vendarle ni tako. Sta dve specifični organizaciji, ki imata vsaka svojo strogo ločeno funkcijo in pristojnosti, čeprav gre za povezani zadevi. Tega največkrat nočemo priznati in se lovski kinologi, predvsem pa najbolj odgovorni kadri »vtikajo« v zadeve KZS, ki niso v njihovi pristojnosti in obratno. Toda taki odnosi in marsikdaj sprenevedanje o resničnih dejstvih povzročajo nesoglasje in nerazumevanje težav ter posledično slabe medsebojne odnose. Naloga, ki jih mora opravljati KLK LZS, sem opisal, naloga KZS pa so vodenje vzreje, temeljnih kinoloških evidenc, izobraževanje strokovnih kadrov, priprava pravnih aktov za vzrejo in preizkušnje ter organizacija pasem in pasemskih skupin ustreznih uporabnostnih preizkušenj lovskih psov, s katerimi usposobimo lovskega psa, da bo v lovišču predpisano in dejansko uporaben.

Člani KLK LZS se tega dobro zavedamo in skušamo čim boljše in uspešneje delovati na svojem področju. To pričakujemo tudi od odgovornih na KZS.

Janez Šumak,
predsednik Komisije za lovsko kinologijo LZS

Foto: J. Šumak

Foto: J. Popež – Črča

JAVNA GOZDARSKA SLUŽBA V KORIST JAVNOSTI

Kmečki glas, 12. 2. (Franc Fortuna) – V daljšem pogovoru z v. d. direktorja Zavoda za gozdove Slovenije Damjanom Oražmom je slednji odgovoril tudi na vprašanje o težavah kmetov zaradi prevelike številčnosti divjadi in zverjadi ter preveliko škodo zaradi nje. »Na splošno se je strpnost do tovrstne divjadi zmanjšala in menim, da morajo temu slediti tudi ukrepi. Zlasti jelen in divji prašič sta zelo problematična. Nihanja populacije, zlasti pri prašičih, so lahko zelo hitra in pri čezmerni namnožitvi je škoda izjemna. Eno od meril, na podlagi katerih spremljamo usklajenost živalske sestavine z rastlinsko, je seveda škoda, ki jo analiziramo. V gozdovih smo na primer spremljali stopnjo objednosti, žal pa v zadnjem letu navalu varčevanja ni bilo dovolj denarja za izvedbo popisa te škode. Ti podatki nam manjkajo, da bi lahko objektivno presojali. Menim, da je divjadi nekaterih vrst preveč in da je težko govoriti o še sprejemljivi meji. To je vsekakor stvar nekega družbenega konsenza, vendar pa razmere kažejo na to, da bomo morali zmanjšati pritisk divjadi tako na gozdne kot negozdne površine. Povzročena

škoda je verjetno večja, kot bi bil neki dobiček od divjadi. Jaz kot lastnik gozda nisem zadovoljen, ko vidim večje črede v svojem gozdu in na travniških površinah, in to ne smatram za nekaj naravnega. Njihove naravne gostote so manjše in morda gostejša populacija koristi le lovcem. Naše gospodarjenje z gozdovi je vezano na obnovo gozdov popolnoma po naravni poti, sadimo le odstotek ali dva, in zato je čezmerna popasenost mladja za gozd lahko tudi usodna. Kar pa se zavarovanih vrst tiče, smo podrejeni evropski politiki. Za vsako vrsto se posebej vodijo projekti in raziskave, ki pokažejo neko stanje. To moramo sicer upoštevati v skladu z evropsko zakonodajo, a na nas je, da EU dopovemo, da tu mi živimo z določeno populacijo živali in koliko teh živali je še sprejemljivo za naše okolje in prebivalstvo. Če ne želimo čezmerne škode, je ob preveliki namnožitvi neke vrste rešitev v odstrelu. Žal pa je starostna struktura lovcev vse slabša in na splošno v družbi lovec ni več dobrodošel kot lovec v klasičnem pomenu, temveč zgolj še kot neki varuh narave. Odločiti se bo treba, ali bomo imeli toliko zveri, ki bodo uravnovešale populacije druge divjadi, ali pa bomo aktivno posegali v te populacije. Verjetno bi bilo koristno, če bi se lovske vrste pomlajevale tudi iz vrst prizadetih lastnikov gozdov in kmetijskih zemljišč.«

BO ŠVEDSKEGA VOLKA ZAVAROVALO EVROPSKO SODIŠČE?

Delo, 3. 3. (B. M. PoAFP) – Ko so gobarji pred poldrugim letom našli prerezano telemetrično ovratnico volka, so policisti sprožili preiskavo proti neznanemu krivolovcu. V Sloveniji je volkov le nekaj več kot trideset, zato vsak nenačrtovani pogin lahko zamaje obstanek te zavarovane zveri. Povsem drugače je na Švedskem, kjer so kmetje in lovci nepopisno jezni, ker jim je država prepovedala lov na volkove.

Prebivalci podeželja so prepričani, da prepoved ogroža njihove življenje navade, zato napovedujejo državljansko nepokorščino. »Saj lahko živimo z nekaj volkovi, ne pa s toliko, kot jih je zdaj, ker prihajajo preblizu človeških bivališč,« pravi Elsa Lund Magnussen, ovčjerejka iz južne osrednje Švedske. Pred nekaj tedni so volkovi nedaleč od njene farme raztrgali losovega mladiča. »Ko se zaveš, da se lahko na tvoji zemlji vsak hip srečaš z volkom, to spremeni tvoje življenje. Ne upaš se spustiti psov na dvorišče, če hočeš v gozd, pa moraš s seboj vzeti puško.«

Na Švedskem je lov na volka in tudi v drugih evropskih državah, kjer se je pred desetletji

že skoraj izumrli mesojed znova bolj množično naselil, precejšnja težava, saj je postal zavarovana živalska vrsta. Evropska komisija je Švedski spet zagrozila s sankcijami, če bi kljub opozorilom opravila načrtovani odstrel, ki ga je nato zamrznilo sodišče v Stockholmu.

PO RISOVIH SLEDOVIH

7D, 5. 3. (Andreja Kutin) – Mariborski tednik, ki dokaj pogosto piše tudi o lovski problematiki in varstvu narave, je v *Temi tedna* objavil daljši članek o ogroženosti slovenskih risov. O tem je podrobneje spregovoril biolog dr. Miha Krofel, raziskovalec, fotograf, pa tudi gozdar in predvsem velik poznavalec velikih zveri. »Poleg genske opustošenosti jim grozi še nezadržno krčenje prostora. Telemetrijski podatki so pokazali, da v Sloveniji meri življenjski prostor posameznega risa 21.500 hektarjev, največja ovira zanje pa je avtocesta. Pokazalo se je tudi, da so risi bistveno bolj občutljivi za razne infrastrukturne posege v prostor kot recimo volkovi ali medvedi. Do zdaj smo imeli tri rise opremljene z ovratnicami ob avtocesti Ljubljana–Razdrto in nobenemu od njih je nikoli ni uspelo prečkati, čeprav so se večkrat približali vse do ograje ob cesti. To je bila še posebno velika težava za risinjo

z Menišije, ki jo je avtocesta med Vrhniko in Uncem ločevala od samca na drugi strani. Verjetno ravno zato risinja v treh letih spremljanja nikoli ni imela mladičev. Ko je bila potem nezakonito ustreljena, je posledično ris na tem

območju popolnoma izumrl, ker ni bilo potomcev, ki bi jo nadomestili. Velika težava za rise in druge živali na tem območju je bila tudi izgradnja industrijske cone Podskrajnik pri Rakeku, ki je prekinila še zadnjo gozdno pove-

zavo med snežniško-javorniškim gozdnim kompleksom in gozdovi na Menišiji in Logaški planoti,« o žalostnih zgodbah risov razlaga raziskovalec.

poslanstva drugih organizacij in ne ruši njihovega dostojanstva«. Njihov direktor Srečko Žerjav jih postavlja na laž, ko našo organizacijo (DOPPS - op. ured.) po tujini označuje za zelene ekstremiste, uporabljali naj bi »umazane metode« in ob tem navaja še kup drugih neresnic. V zadnjem času je izjavil – to je javno objavljeno –, da zakonske osnove Črne gore zaslužijo spoštovanje in da v Črni gori izvajajo lov na najvišjem nivoju! Osebo sem sodeloval v mednarodnih raziskavah pregleda stanja lova v balkanskih državah in zelo dobro vem, kaj pomeni lov ptic v Črni gori: poboji sto tisoč ogroženih selivk, med njimi globalno ogroženih, na vse mogoče načine, brez kakršnega koli nadzora. Poročilo najdete v monografiji Adriatic Flyway. Na straneh 33–51. O »najvišjem nivoju lova« zveri v Črni gori pa se poučite na spletni strani www.cdm.me/video-udarac/vukovi-iz-pljevalja. Temu LZS izreka spoštovanje? In še vedno pišejo o nekem neskladju zakonodaje in domnevnem izvajanju lova? Z lovom v Naravnem rezervatu Iški morost je bil kršen veljavni pravni red in bi zato morali odgovarjati v vsaki normalni pravni državi.

Programi spremljanja in izkoreninjenja boleznih pri divjih živalih

Preiskave na steklino – četrto četrletje 2013

V zadnjem četrletju 2013 je bilo na preiskavo za steklino poslanih 831 živali z območja 167 občin v Republiki Sloveniji.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena pri nobeni živali.

Preiskave na klasično prašičjo kugo (KPK) v populaciji divjih prašičev – četrto četrletje 2013

V zadnjem četrletju 2013 je bilo z območja 63 lovskih družin in štirih lovišč s posebnim namenom poslanih v preiskavo na klasično prašičjo kugo 232 vzorcev krvi divjih prašičev.

Rezultati vseh preiskav so bili negativni.

Na prisotnost klasične prašičje kuge so bili preiskani tudi organi treh povoženih oziroma najdenih poginulih divjih prašičev.

Rezultati preiskav so bili negativni.

Več informacij najdete na spletni strani UVHVVR <http://www.uvhvvr.gov.si>.

*Jedrta MAURER WERNIG, dr. vet. med.
Sektor za zdravje in dobrobit živali
Uprava Republike Slovenije za varno hrano,
veterinarstvo in varstvo rastlin*

Povzetek poročil o programih spremljanja in izkoreninjenja boleznih pri divjih živalih v letu 2013

Preiskave na steklino

V letu 2013 je bilo v na steklino pregledanih 1.918 živali z območja 195 občin v Republiki Sloveniji.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri eni lisici (januar 2013) iz Občine Cirkulane.

Preiskave na klasično prašičjo kugo (KPK) pri divjih prašičih

V letu 2013 je bilo z območij 89 lovskih družin in sedmih lovišč s posebnim namenom poslanih v preiskavo na KPK 497 uporabnih vzorcev krvi divjih prašičev. *Rezultati preiskav so bili negativni.*

V istem obdobju so bili z območij 47 lovskih družin in petih lovišč s posebnim namenom poslani 104 neuporabni vzorci krvi.

Na prisotnost KPK so bili preiskani organi enaindvajsetih povoženih oziroma najdenih poginulih divjih prašičev.

Rezultati preiskav so bili negativni.

Več informacij najdete na spletni strani UVHVVR <http://www.uvhvvr.gov.si>.

*Jedrta MAURER WERNIG, dr. vet. med.
Sektor za zdravje in dobrobit živali
Uprava Republike Slovenije za varno hrano,
veterinarstvo in varstvo rastlin*

PO MESECU SVOBODE JE RISINJA SPET ZA OGRADO

MMC RTV SLO (9.3.) – »Risinja je po strelu stekla v goščavo v smeri proti Mostecu. Vsi obmirujemo in čakamo deset minut, da zaspil in je ne bi vznemirjali, saj sicer uspavalo slabše deluje. Če jo plašiš, se risinja oddalji dlje od prostora za streljanje kot sicer. Izgine nam izpred oči, počasi se že v trdi temi odpravimo za njo v strelcih, razmaknjeni na štiri metre. Skrbi nas, da bi se kam zavlekla in zaspala, tako kot prejšnjo nedeljo, mi pa bi jo ponovno zaman iskali. Izkaže se, da je splezala na drevo tik ob travniku in obmirovala, vendar ne tudi zaspala. Zato smo ji dali drugo dozo, zaradi katere je končno zaspala. Zavili smo jo v odejo, jo spravili v transportni boks in odpeljali v veterinarsko ambulanto ZOO Ljubljana. Tam so jo naši veterinarji oskrbeli.« O risinji, ki je ob žledolomu na območju ljubljanskega ZO pobegnila na prostost, je tako rekoč dnevno poročal ves slovenski tisk. Postala je prava medijska zvezda in zato ne preseneča, da so tudi o njeni vrnitvi za ogrado na veliko poročali številni časopisi, radio in celo TV. Priče smo bili naslovom, kot sta na primer Risinja doma na dan žena ali pa Lov končan, na dan žena so ujeli risinjo (**Slovenske novice, 8. 3.**). A že 15. 3. je domala ves slovenski tisk objavil sporočilo, da je risinja v noči na 15. marec poginila. Mariborski **Večer (17. 3.)** je o tem poročal v zapisu pod naslovom Risa Zooja je poginila. »Prestala je zahtevno operacijo, s katero so ji poskušali popraviti zlomljeno stegenico. Po operaciji se je zapletlo, ko bi se morala prebuditi, ji je padla telesna temperatura in je poginila,« pa je poročal MMC RTV SLO.

KO LOVCI POSTANEJO TARČA

PP, Poštni predal 29, Sobotna priloga, Delo 15. 3. (dr. Damijan Denac) – LZS ni dosledna ne pri rabi besed ne pri izjavah in dejanjih. Pred nedavnim so objavili, »da LZS spoštuje mnenja drugih organizacij, ne blati

MEDVEDKA Z MLADIČEM JE USTAVILA SPRAVILO LESA

Slovenske novice, 17. 3. (Vladimir Jerman) – Le nekaj kilometrov iz Grosupljega, nad Radenskim poljem in železniško progo Ljubljana–Kočevje, se je pod Griči na severu ter hribi Limberkom in Jelovcem na jugu pa Kremenico na zahodu ugnezdila vasica Predole. Gozdna cesta je bližnjica v Spodnjo Slivnico. V tamkajšnje gozdove, idealne za sprehajanje tako rekoč na mestnem pragu, pa letošnjo pomlad nikar ne zahajajte. Okoli Predol se namreč zadržuje in občasno tudi sprehaja medvedka z letošnjima (?) mladičema. Če se znajdete v prostoru, ki jo loči od naraščaja, ste v nevarnosti, da vas napade. Južno od Predol se med hribovje zajeda Globoka dolina. V zahodni breg nad njo so Kasteličevi šli konec februarja v svoj gozd pospravljat les, ki ga je polomil žled. Sovaščana sta gospodarju pomagala pospravljati drva, ko se je iz gozda razlegel živalski zvok, ki ga nikoli prej niso slišali. »Kot bi se mladič drl z glasom, ki ga ne poznam,« se spominja gospodar.

Upravljanje z gamsom v Sloveniji v obdobju 2001-2010

*Gams (*Rupicapra rupicapra* L.) v Sloveniji živi ali se pojavlja v več kot polovici lovišč in lovišč s posebnim namenom (LPN) in po višini odvzema med parkljarji dosega četrto mesto. Kot lovna vrsta je zanimiv predvsem zaradi rogljev (trofeje) pri obeh spolih in v vseh starostnih kategorijah, poleg tega pa je lov nanj, zaradi posebnega in slikovitega življenjskega okolja, v katerem živi, posebno doživetje. Praviloma upravljanje z gamsom ne terja posebnih dodatnih vlaganj v njegovo življenjsko okolje, kjer praktično tudi ne povzroča konfliktov in omembe vredne škode. V letu 2012 so bili sprejeti območni desetletni lovskoupravljavski načrti za obdobje 2011–2020 za vseh petnajst lovskoupravljavskih območij (LUO), ki so prinesli usmeritve za smotrno upravljanje s posameznimi vrstami divjadi; tako tudi gamsom na podlagi postavljenih ciljev. Pred tem je bila o vrsti in njenem življenjskem okolju opravljena analiza zbranih podatkov, ki so povzeti v članku.*

Vlada Republike Slovenije je novembra 2012 izdala Odlok o gozdnogospodarskih in lovskoupravljavskih načrtih območij (2011–2020) in ga objavila v Uradnem listu Republike Slovenije, številka 87/2012. Območne načrte je pripravil Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) na podlagi Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/2010). Zanimivo je, da so navedeni območni načrti že tretji, ki jih je ZGS na področju divjadi pripravil v obdobju zadnjih desetih let. Prve je pripravil še na podlagi Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč in Pravilnika o vsebini lovskogojitvenih načrtov območij (Ur. l. RS, št. 27/1999) za obdobje 2001–2010 za takratna lovskogojitvena območja, druge

pa na podlagi že novega Zakona o divjadi in lovstvu ter Pravilnika o vsebini načrtov upravljanja z divjadjo (Ur. l. RS, št. 111/2005) za obdobje 2007–2016 in za že za novooblikovana lovskoupravljavska območja (LUO). Tretji območni načrti so nastali kot rezultat ideje o skupnih načrtih za ekosistemsko enovito gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo ter na podlagi novel zakonov o gozdovih in divjadi in lovstvu. Načrtovalsko obdobje je za oba dela območnega načrta zdaj sicer usklajeno, ne pa tudi območja obravnave, saj se število ter meje gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih območij ne ujemajo, njihova izvorna ideja za oblikovanje/ustanovitev pa je tudi povsem drugačna.

Kaj prinašajo območni načrti na področju upravljanja z divjadjo? Opravljena je analiza odvzema (odstrel in izgube) in opravljenih ukrepov/del v življenjskem okolju divjadi za obdobje 2001–2010. Na podlagi analize so določeni stanje divjadi in okolja ter generalni cilji in usmeritve za doseg ciljev v naslednjem desetletnem obdobju. Usmeritve, kot vizija razvoja populacij divjadi v prihodnje, so plod skupnega dela ZGS, Lovske zveze Slovenije, Območnih združenj upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom, znanstveno-raziskovalnih organizacij (Biotehniška fakulteta, Veterinarska fakulteta, ERIC-o Velenje) ter Inšpektorata RS za kmetijstvo in okolje, ki so izšla v obliki *Navodil za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji* in so bila, med drugim, obravnavana tudi v uvodniku, št. 7–8. glasila Lovec v letu 2011. Navodila

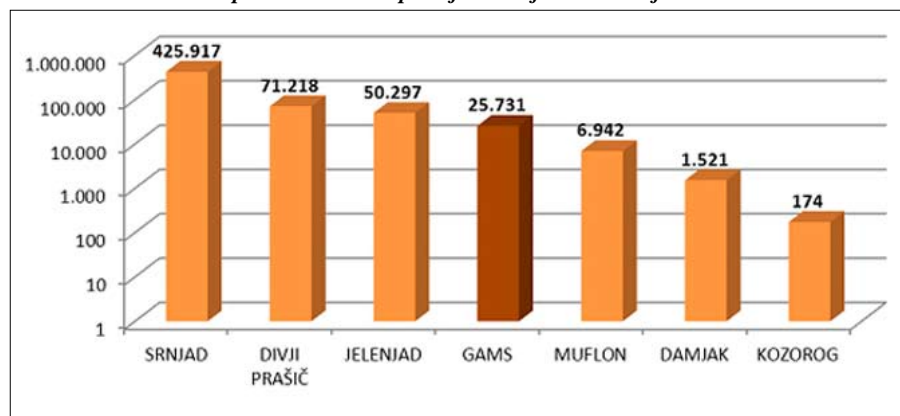
živali (odstrel in vse izgube, ne glede na izvor) v obdobju 2001–2010 dosega četrto mesto med parkljastimi vrstami divjadi (sl. 1).

Pri divjadi tistih vrst, kjer načrtujemo in opravljamo reden odstrel/odvzem, je le-ta tudi dober pokazatelj njihove razširjenosti. Ne glede na to, da dandanes obstajajo naprednejše metode prikazovanja razširjenosti vrst prostoživečih vrst živali na podlagi podatkov o odvzemu, smo se

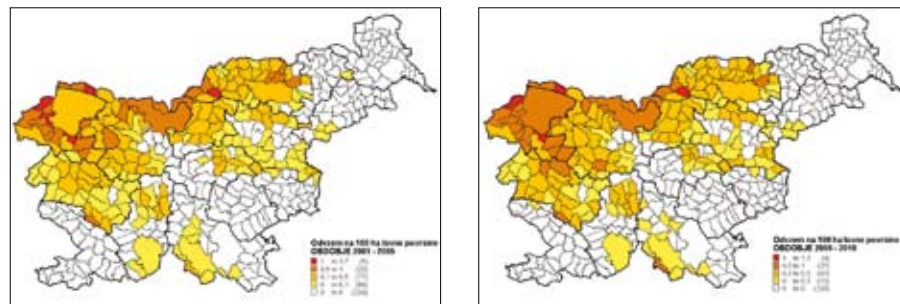
Male in Goteniške gore, v skalnih predelih nad Kolpo, na Menišiji, v Zasavju, delu Posavja, na območju Trnovskega gozda, Cerkljanskega in Škofjeloškega hribovja ter Posočja.

Gams je stalen in kar enajstih od petnajstih LUO. Primerjava povprečnega odvzema živali na 100 ha lovne površine v loviščih med obdobjema 2001–2005 in 2006–2010 pokaže, da se gams v tem času obeh obdobjih prostorsko ni bistveno širil,

Sl. 1: Število odvzema posameznih vrst parkljaste divjadi v obdobju 2001–2010

Sl. 2: Intenzivnost odvzema gamsa na 100 ha lovne površine v loviščih LD/LPN v obdobjih 2001–2005 in 2006–2010

Preglednica 1: Število lovišč LD/LPN v posameznem razredu povprečnega odvzema števila gamsov na 100 ha lovne površine za obdobji 2001–2005 in 2006–2010

	2001–2005	2006–2010	RAZLIKA
0	233	233	0
0,01 – 0,10	86	72	-14
0,11 – 0,50	77	87	+10
0,51 – 1,00	22	27	+5
1,00 – 1,70	5	4	-1
SKUPAJ	423	423	

so smiselno upoštevana v vseh načrtih LUO, zato imamo že določene rezultate načina upravljanja s posameznimi vrstami divjadi v prejšnjem desetletju in se že zavedamo, kakšne konkretne usmeritve nas čakajo v naslednjem desetletju, da bomo dosegli postavljene cilje. Oglejmo si primer gamsa.

Razširjenost gamsa v Sloveniji

V Sloveniji najdemo gamsa v dobri polovici vseh lovišč in lovišč s posebnim namenom (LPN) in po številu odvzetih

odločili za klasično metodo prikaza odvzema povprečnega števila živali na 100 ha lovne površine v loviščih v upravljanju LD in po LPN. Na tak način dobimo nazorno primerjavo med lovišči, poleg tega pa lahko zaradi enotnega upoštevanja podatkov dobimo tudi primerjavo med dvema petletnima obdobjema.

Primerjalna slika odvzema v dveh obdobjih (sl. 2) razkrije, da v Sloveniji gams živi predvsem v gorskem in sredogorskem svetu, ki je zanj značilno življenjsko okolje. Srečamo ga v širšem okolju Julijskih Alp, Karavank, Kamniških in Savinjskih Alp, na območju Pohorja, Kozjanskega, Pece, Raduhe, notranjskega Snežnika,

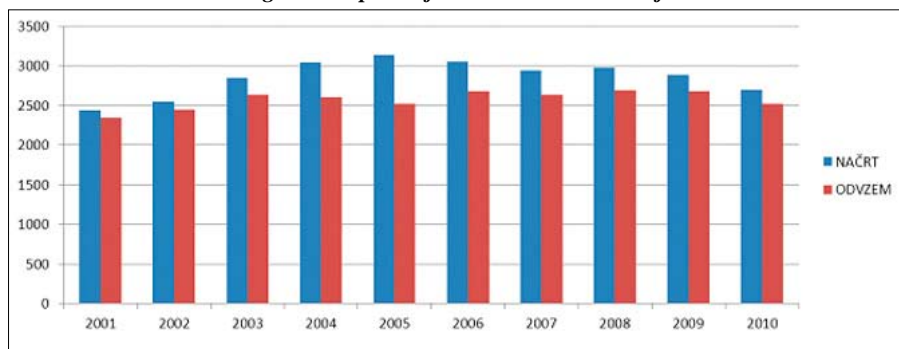
ni krčil, so pa pa razlike v intenzivnosti povprečnega odvzema med obdobjema, saj se je večalo število lovišč z večjo intenzivnostjo povprečnega odvzema živali.

Odvzem (odstrel in izgube)

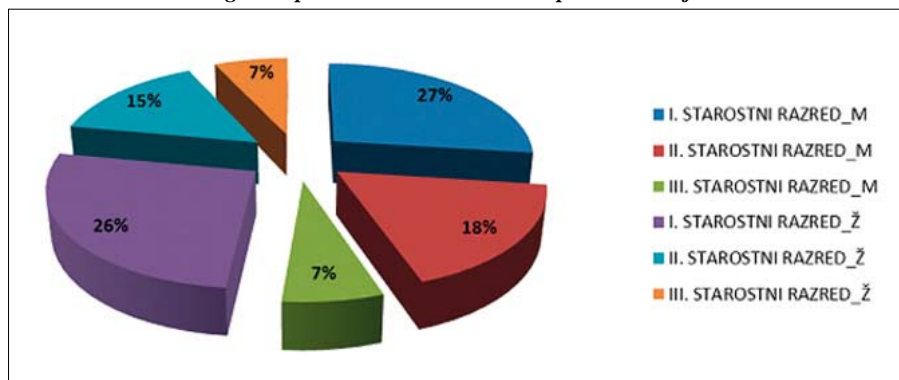
Trend odvzema gamsov, ki vključuje odstrel in vse dokazljive izgube, je v obravnavanem obdobju relativno stabilen z izrazito neznačilnimi nihanjem med posameznimi leti. Opazno je rahlo zmanjšanje v letu 2010 (kar se nadaljuje tudi še v letu 2011 – op. a.), ko je bil odvzem uresničen v višini 2.424 živali te vrste. Vzrok za zmanjšanje je, med drugim, tudi posledica povečanja varstvenega območja v Triglavskem narodnem parku, kjer ni rednega poseganja v populacijo z odstrelom. Odstreljenih je bilo namreč za okrog 100 živali manj, kot je na tem območju znašalo povprečje v zadnjih osmih letih. Povprečno je bilo v obravnavanem obdobju odvzetih 2.573 živali na leto, kar je v primerjavi z obdobjem 1991–2000,

Sl. 3: *Dinamika odvzema gamsa in primerjava z načrtom v obdobju 2001–2010*

Sl. 4: *Deleži odvzema gamsa po starostnih razredih in spolu v obdobju 2001–2010*

ko se je odvzem gibal od 2.000 do 2.400 živali, v povprečju za okrog 250 živali več na leto. Načrti so bili v povprečju uresničeni 90 %.

Razmerje med kozami in kozli je bilo v celotnem odvzemu 49 % : 51 %. Prvi starostni razred (I.), ki zajema mladiče in živali, stare 1 in 2 leti obeh spolov, je pomenil 53 %, drugi (II.) s starostnimi razredi pri gamsih od 3 do 7 let ter pri kozah od 3 do 10 let 33 % in tretji (III.) starostni razred pri gamsih več kot 8 let ter pri kozah in več kot 11 let pomeni 14 % vsega odvzema.

Trend odvzema v I. starostnem razredu je naraščajoč in med spoloma uravnotežen. V II. starostnem razredu je padajoč, z večjim deležem moškega spola, ki pa proti koncu obravnavanega obdobja postane prav tako uravnotežen z ženskim spolom. V zadnjem, III. starostnem razredu je trend odvzema prek celotnega obdobja uravnotežen, prav tako tudi med spoloma.

Letna dinamika odvzema po mesecih v obravnavanem obdobju pokaže zelo podobne trende za vse starostne razrede, ne glede na spol. Od začetka januarja do konca julija se odvzem, ki ga predstavljajo izgube in v majhni meri tudi izredni odvzemi (bolezni ...), giblje v povprečju 35 živali na mesec. Lovna doba na gamsa se začne s 1. avgustom. Takrat je lov lažji, predvsem zaradi razmeroma stalnega zadrževanja gamsov v poletnih staniščih (habitatih), ko so predeli gibanja posameznih živali lahko tudi presenetljivo majhni. Intenzivnost odvzema se zmanjša v septembru, predvsem zaradi sezonskega

zaradi večje aktivnosti živali lažji in tudi zanimivejši, zaradi česar je največ gamsov odstreljenih prav v tem obdobju.

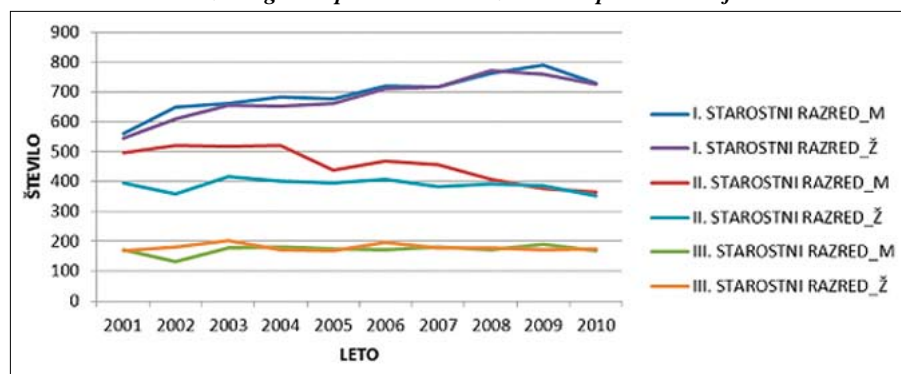
Izgube

V okviru odvzema upoštevamo odstrel in tudi vse ugotovljene **izgube**, ki jih lahko dokažemo na predpisani način. V obdobju 2001–2010 so bile izgube zabeležene v 153 (72 %) loviščih od 213, v katerih je bil opravljen odvzem gamsov.

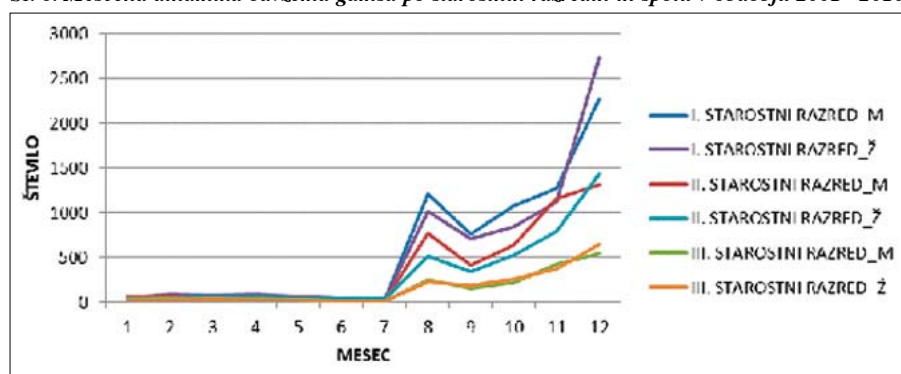
V obravnavanem obdobju so zabeležene izgube pomenile 10 % odvzema ali 2.549 živali. Povprečno je bilo na leto najdenih 255 poginulih živali oz. njihovih ostankov, z največjim odklonom navzdol leta 2002 (175 živali) in navzgor leta 2006 (452 živali). Leto 2006 je v primerjavi z desetletnim povprečjem kar za 77,5 % odstopanje navzgor, in sicer predvsem zaradi večjega evidentiranja garjavih in drugače bolnih živali ter tudi zaradi neznanega vzroka.

Analiza podatkov je pokazala, da izgube pri upravljanju z gamsom bistveno ne vplivajo na spolno in starostno sestavo populacij te vrste pri nas, kar pomeni,

Sl. 5: *Dinamika odvzema gamsa po starostnih razredih in spolu v obdobju 2001–2010*

Sl. 6: *Mesečna dinamika odvzema gamsa po starostnih razredih in spolu v obdobju 2001–2010*

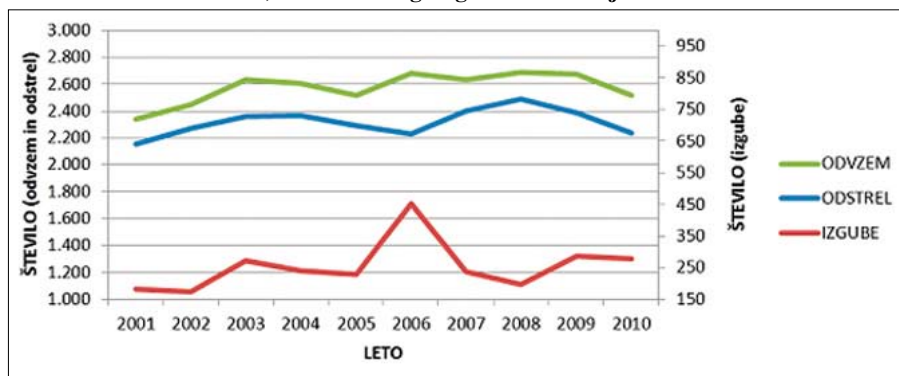
premika živali v višje nadmorske lege, zaradi česar je lov že težji. Poleg tega je nižja intenzivnost lova na gamsa v tem času tudi posledica privlačnejšega in intenzivnejšega lova na jelenjad, predvsem na jelene v ruku, še zlasti v loviščih, kjer je jelenjad stalna divjad. Od druge polovice oktobra do sredine decembra pa je obdobje gamsjega parjenja (prska), ko je lov

da sestavo uravnavamo skoraj izključno z odstrelom.

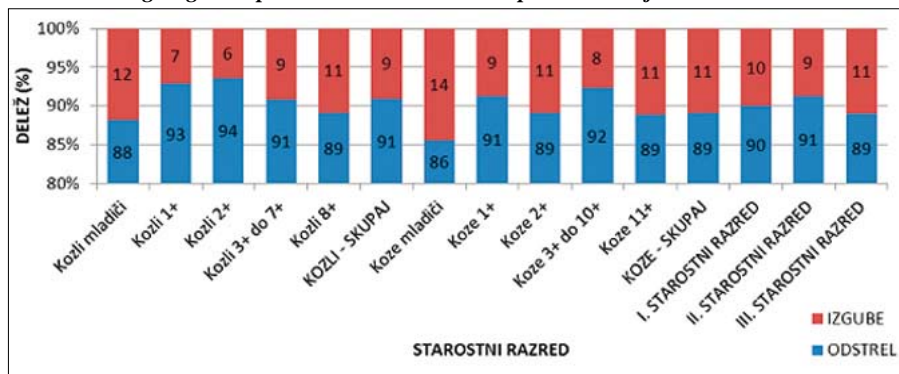
Spolno razmerje izgub med kozami in kozli je 53 % : 47 %. Kar 52 % vseh izgub je bilo v I. starostnem razredu, 33 % v II. in 15 % v III. starostnem razredu. Letna dinamika izgub dokazuje, da se le-te večajo od januarja do aprila (povprečno okrog 25 živali/leto), nato se prek letnih in

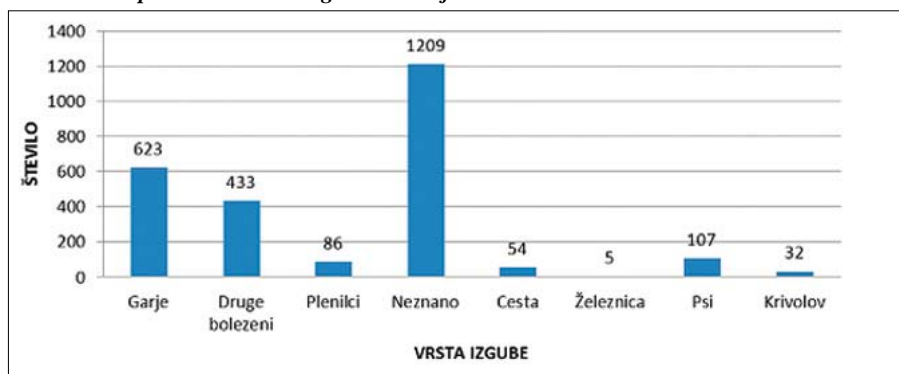
Sl. 7: Dinamika odvzema, odstrela in izgub gamsa v obdobju 2001–2010

Sl. 8: Delež izgub gamsa po starostnih razredih in spolu v obdobju 2001–2010

Sl. 9: Število posameznih vrst izgub v obdobju 2001–2010

jesenskih mesecev zmanjšajo do decembra, ko se vrednost spet skokovito poveča na povprečno več kot 60 živali/leto.

Pri divjadi vseh vrst izgube enotno delimo na naravne (bolezni, plenilci in neznano) in nenaravne (povoz na cesti ali železnici, zaradi psov, košnje, krivolova in drugih vzrokov). Kot smo že omenili, skladno s pravilnikom, omenjenim na začetku, ki ureja načrtovanje, v prihodnje ne bomo več posebej beležili izgub zaradi garij, s čimer bomo pri gamsu (na žalost!) izgubili enega od zelo pomembnih kazalnikov stanja v populaciji/ah.

Naravne izgube

Naravne izgube pri gamsu pomenijo 92 % (2.351 živali) vseh zabeleženih izgub in v analizah zaradi večinskega deleža terjajo prostorske in časovne ugotovitve. V obdobju 2001–2010 so bile izgube zabeležene v 136 loviščih/LPN (64 %), od 213, v katerih je bil odvzet gams. Prevladujejo neznani vzroki s skoraj po-

pade v zgodnje spomladanske in pozno jesenske mesece, kar se ujema s podatki iz literature o gamsu, ki navaja pogin zaradi oslabilnosti organizmov oz. posledično zmanjšane odpornosti, kar je lahko posledica različnih vzrokov (povečano vznemirjanje zaradi človeških dejavnosti v tem okolju, previsoka številčnost živali, dolge in ostre zime ...). Deloma je vzrok lahko tudi v poginih zaradi padcev prek prepadnih sten in smrti v snežnih plazovih.

Zaradi garij je bilo v obravnavanem obdobju v tridesetih loviščih odvzetih 623 živali. Garje so se v obravnavanem obdobju pojavljale na območju Julijskih Alp, Karavank ter Kamniških in Savinjskih Alp.

Iz preglednice št. 2 je razvidno, da se je trend izgub zaradi garij pri gamsu v obravnavanem obdobju od začetka večal vse do leta 2006, ko je dosegel vrednost 105 živali, nato pa se je zmanjševal do konca obravnavanega obdobja. Kozli so zavzemali 53 % izgub, koze pa 47 %. V I. starostnem razredu je bilo zabeleženih 33 % izgub kot posledica garij, v II. 52 % in v III. starostnem razredu 15 %.

Od drugih bolezni se pri gamsu najpogosteje pojavljajo gamsja slepota in kužna bradavičavost (papilomatoza). Pomembno vlogo za razvoj različnih bolezni in odpornost organizmov imata tudi pojav in razvoj raznih pljučnih zajedavcev. Upravljalci so druge bolezni zabeležili v 75-tih loviščih LD/LPN, in sicer 433 živali, ki pa niso vezane na posamezno območje v Sloveniji. Kozli so pomenili 41 % izgub, koze 59 %. V I. starostnem razredu je bilo zabeleženih 57 % izgub zaradi garij, v II. s. r. 27 % in v III. s. r. 14 %.

Med poglavitne naravne plenilce gamsa v Sloveniji prištevamo volka, risa in planinskega orla. Zato so najdbe ostankov plena vezane predvsem na območje razširjenosti teh plenilcev. Tako v visokogorskem svetu prevladujejo izgube zaradi planinskega orla, v visokokraških

lovičnim deležem, sledijo izgube zaradi garij, drugih bolezni in plenilcev.

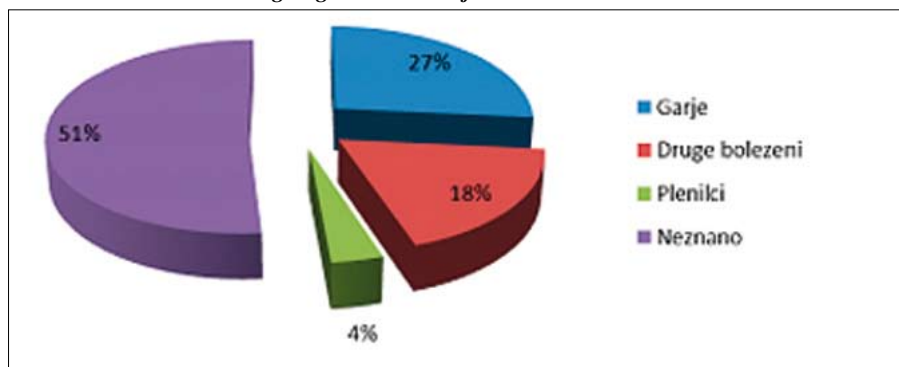
V kategorijo neznani vzroki uvrstimo najdeno izgubo v primerih, ko zaradi stanja kadavra ne moremo določiti, ali je bil razlog smrti bolezen ali kaj drugega. Polovica neznanih izgub je bila najdenih v zimskih mesecih, od tega največ v decembru, večina druge polovice izgub pa

Preglednica 2: Sestava in dinamika izgub gamsov v obdobju 2001–2010

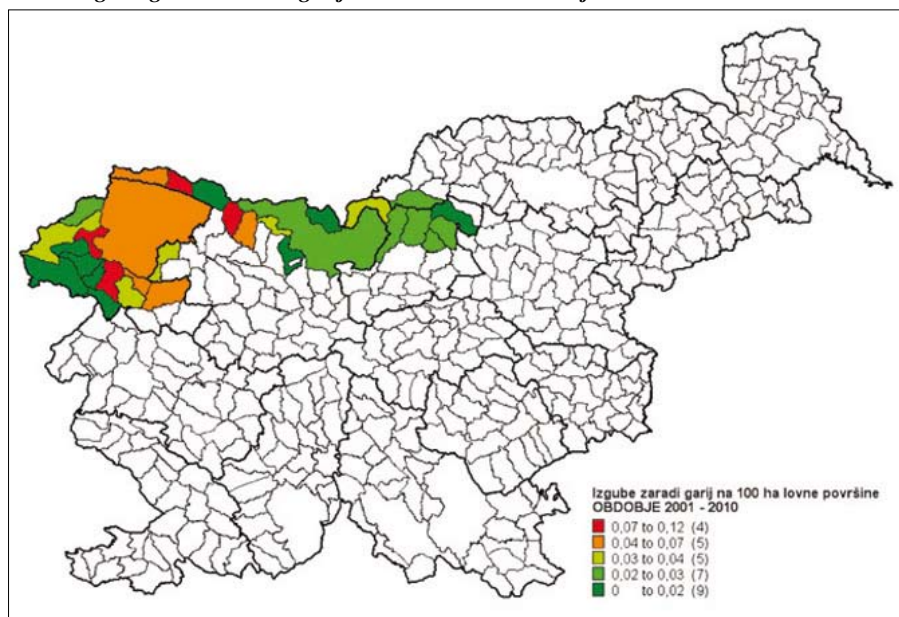
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	SKUPAJ
Garje	34	53	72	80	59	105	70	56	49	45	623
Druge bolezni	58	27	70	55	20	77	30	23	34	39	433
Plenilci	5	3	9	1	12	12	10	10	8	16	86
Neznano	57	69	101	92	119	223	113	96	182	157	1.209
NARAVNE IZGUBE	154	152	252	228	210	417	223	185	273	257	2.351
Cesta	8	7	6	4	2	6	5	5	4	7	54
Železnica	0	0	1	1	0	1	0	2	0	0	5
Psi	16	13	8	6	11	23	8	2	7	13	107
Krivolov	4	3	6	0	5	5	1	4	4	0	32
NENARAVNE IZGUBE	28	23	21	11	18	35	14	13	15	20	198
SKUPAJ	182	175	273	239	228	452	237	198	288	277	2.549

Sl. 10: Sestava naravnih izgub gamsa v obdobju 2001–2010

Sl. 11: Izgube gamsov zaradi garij v loviščih/LPN v obdobju 2001–2010

gozdovih, kjer živijo predvsem posamezne skupine gamsov, pa so prevladujoče izgube gamsov zaradi volka in risa. Izgube prevladujejo predvsem v I. starostnem razredu (62 %), sledi II. starostni razred s 24 % in III. s.r. s 14 %. Spolna sestava evidentiranih izgub je uravnovešena.

Nenaravne izgube

Nenaravne izgube pri gamsu zavzemajo le 8 % (198 živali) od vseh zabeleženih izgub. V obdobju 2001–2010 so bile izgube zabeležene v 76-tih (36 %) od 213 lovišč, v katerih je bil opravljen odstrel gamsa. Prevladujejo izgube zaradi psov z več kot polovičnim deležem, sledijo izgube na cesti (povozi), krivolov in povozi na železnici.

Spreminjanje telesne mase

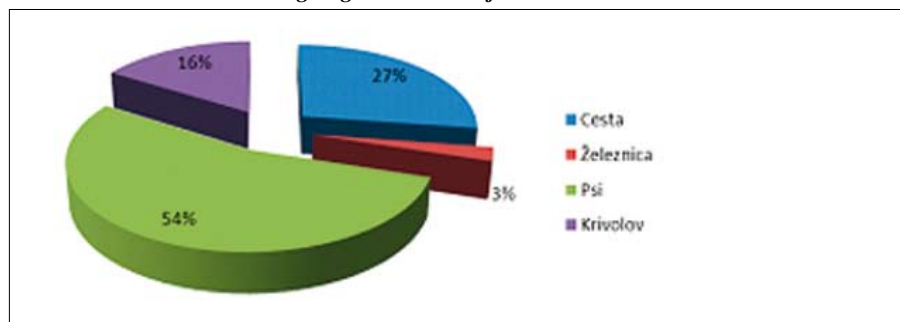
Pregled podatkov za obdobje 2001–2010 je pokazal več napak, ki so nastale ob vnosu podatkov v računalniško bazo, zato v nadaljevanju predstavljamo le nekatere ugotovljene značilnosti.

Analiza je pokazala, da je v I. starostnem razredu masa iztrebljenih gamsjih

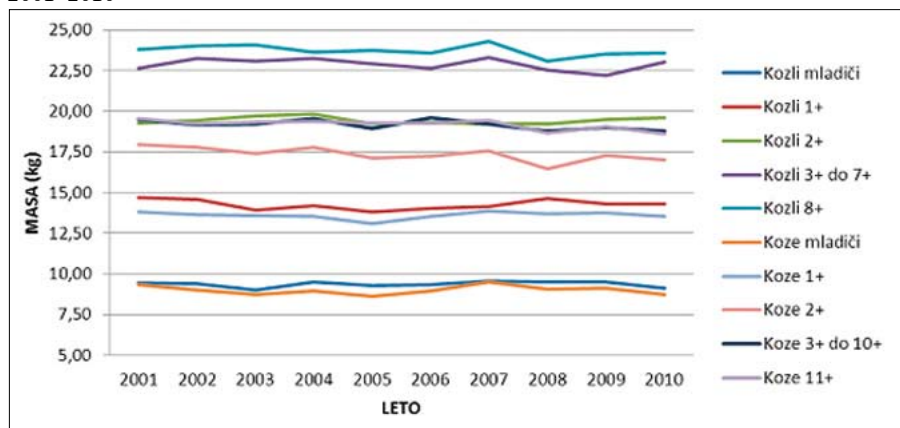
mladičev v obravnavanem obdobju od 9 do 10 kg ne glede na spol. Po prvem letu (1+) starosti je že opaziti razliko, saj so kozlički v povprečju težji za 0,70 kg, v tretjem letu (2+) starosti pa že za 2,00 kg. Telesna masa v II. starostnem razredu je pri kozlih od 22,00 do 23,00 kg in je v povprečju za 3,50 kg višja kot pri kozah, kjer je le-ta od 19,00 do 20,00 kg. V III. starostnem razredu je masa pri kozlih od 23,00 do 24,00 kg, pri kozah pa od 19,00 do 20,00; v povprečju je razlika 4,50 kg. Zanimivo je, da je povprečna telesna masa pri kozah v II. in III. starostnem razredu praktično enaka.

Večino podatkov o telesnih masah iztrebljenih živali pridobimo v drugi polovici leta, ko lovimo gamse, zato lahko pravilno govorimo o težnjah (trendih) le od začetka avgusta do konca leta. Značilno je, da v tem obdobju mladiči praktično vse mesece le pridobivajo telesno maso, zgolj v zadnjem delu leta pa se to, predvsem zaradi slabšanja prehranskih razmer ob začetku zime, ustavi. Zelo podobno je tudi pri enoletnikih obeh spolov. Pri dveletnikih (2+) se že pokaže razlika, saj po oktobru kozli začnejo izgubljati telesno maso, še izraziteje pa se to odraža pri kozlih v II. in III. starostnem razredu, kar je posledica povečane aktivnosti in vrstno specifičnega vedenja v prsku. Pri dveletnih kozah (2+) in kozah v II. in III. starostnem razredu se telesna masa povečuje do konca oktobra, nato pa je zaznati le malenkostno zmanjšanje do konca leta.

Sl. 12: Sestava nenaravnih izgub gamsa v obdobju 2001–2010

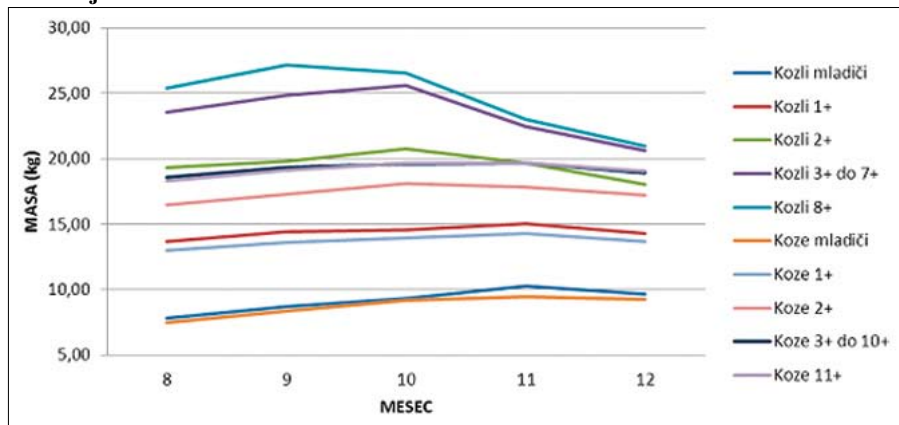

Sl. 13: Gibanje telesnih mas gamsov (iztrebljenih) po letih in starostnih razredih v obdobju 2001–2010

Sl. 14: Spreminjanje telesnih mas iztrebljenih gamsov po mesecih in starostnih razredih v obdobju 2001–2010

Kako upravljati naprej?

Dolgoročne usmeritve za upravljanje z gamsom v Sloveniji so opredeljene na podlagi v uvodu navedenih Navodil za usmerjanje razvoja divjadi oz. posameznih vrst v Sloveniji. Glavni namen je poenoteno načrtovanje divjadi na ravni populacije v Sloveniji z naslednjimi cilji:

- usmerjanje razvoja populacij divjadi naj poteka po enotnih temeljih v vsej Sloveniji,
- doseganje prožnosti ukrepov glede na različna stanja v populacijah in želene cilje v različnih lovskoupravljavskih območjih (v nadaljevanju LUO),

- določitev obveznih, dovoljenih in priporočenih del/opravlil za izboljšanje življenjskih razmer za divjad,

- enoten način pridobivanja podatkov, obravnave kazalnikov, analiziranja in temeljev načrtovanja ter

- vključitev novih trendov in spoznanj o biologiji in ekologiji divjadi v načrtovanje razvoja populacij.

Za vsako vrsto je v dolgoročnem načrtu za posamezno LUO za obdobje 2011–2020: določen **prostorski okvir obravnave**, analizirano upravljanje v minulem desetletnem oziroma petletnem obdobju, podana ocena stanja populacije, cilj upravljanja

s populacijo in usmeritve upravljanja za doseganje opredeljenih ciljev.

Prostorski okvir načrtovanja za gamsa je odvisen od njegove razširjenosti v posameznem LUO. Obravnavati ga je mogoče v okviru celotnega LUO ali po posameznih »ekoloških enotah« – v okviru skupin lovišč ali celo po posameznih loviščih.

Upravljanje v minulem desetletnem oziroma petletnem obdobju

Upravljanje s subpopulacijami gamsa v Sloveniji ocenjujemo na ravni prostorske obravnave, in sicer na podlagi podatkov minulega desetletnega (dolgoročni načrti LUO) oz. petletnega (letni načrti LUO) obdobja, in sicer:

- stopenj uresničevanja načrtovanih usmeritev in ukrepov za posege v posamezne subpopulacije gamsa, s poudarkom na številu in sestavi,
- izgub po številu, sestavi, vzrokih ter trendih izgub,
- spreminjanja telesnih mas,
- primernosti načrtovanega odvzema v prejšnjem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja,
- stanju in ukrepih v življenjskem okolju posameznih subpopulacij gamsa in
- morebitnih drugih kazalnikov v gamsjih populacijah (stopnja oplojenosti koz,

zlasti iz mlajših starostnih razredov, zdravstveno stanje ...)

K uresničevanju načrta odvzema se pri gamsu, poleg odstrela, štejejo vse z materialnimi dokazi (roglji, fotografije ...) dokumentirane izgube. V primerih, kjer materialnega dokaza zaradi popolnega uničenja trofejnih delov ni mogoče predložiti ali kjer lahko odvzem materialnega dokaza zaradi stanja trupla živali pomeni tveganje za lovčevno zdravje, je dovolj tudi uradni pisni zaznamek (zapisnik) odgovornih oseb lovske organizacije in drugih uslužbencev državnih služb (VURS, Veterinarska fakulteta, Policija ...) ob hkratnem obveznem kronološkem vpisu v evidenčno knjigo odstrela in izgub velike divjadi ter v računalniška programa LIS – Lisjak in X-Lov.

Ocena populacije

Stanje gamsa na ravni prostorske obravnave ocenimo na podlagi:

- trenda številčnosti vsake subpopulacije gamsa in ocene njegove prostorske razporeditve, ki ju ugotavljamo z različnimi metodami (kontrolna metoda, radiotelemetrija, genetske raziskave, sistematično štetje ...),
- spolne in starostne sestave ter prirastka,
- zdravstvenega stanja,
- medsebojnih vplivov z drugimi vrstami in usklajenosti z okoljem,
- trenda škode (na kmetijskih kulturah) in predvsem objedenosti gozdnega mladja ter
- upoštevanja abiotičnih dejavnikov (zlasti podnebnih, npr. dolžina in ostrina zim, hude suše ...).

Cilji upravljanja s populacijo

Posamezne cilje upravljanja s populacijami gamsa na ravni prostorske obravnave z namenom optimizacije prirastka, večnamenskih koristi in vloge gamsa opredelimo z:

- zelenim trendom številčnosti z relativno ciljno gostoto in prostorsko razporeditvijo,
- ciljno starostno, spolno in kakovostno sestavo,
- ciljnim razmerjem z drugimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami ter
- ciljnim stanjem življenjskega okolja glede bivalnih in prehranskih razmer.

Temeljni cilj upravljanja z gamsi je uravnotežena, zdrava, s prehrabnimi zmoglostmi okolja in drugimi živalskimi vrstami usklajena populacija, v kateri so enakomerno zastopani gamsi obeh spolov, kjer so številčno dobro zastopani nosilci populacije oziroma razred srednje starih

Foto: M. Rovšček

gamsov ter tudi gamsi najvišjih starosti. V populacijskem območju naj bodo gamsi zastopani v vseh habitatih, ki si jih gamsi izberejo sami.

Glede na populacijsko gostoto gamsa in njegovega vpliva na okolje ter odnosa do drugih živalskih vrst na ravni prostorske obravnave se lahko odločimo za:

- ohranitev trenutne številčnosti, 0
  - povečanje trenutne številčnosti, +
  - zmanjšanje trenutne številčnosti, –
- ali pa za izhodiščno starostno in spolno sestavo, ki jo prožno prilagajamo glede na dejanske razmere v populaciji in okolju.

Usmeritve za upravljanje

Usmeritve za posamezne subpopulacije (tudi za gamsa) smiselno opredelimo z naslednjimi vsebinami:

1. usmeritev za določitev ukrepov v posamezni subpopulaciji v celotnem LUO ali po posameznih delih LUO,
2. usmeritev za opazovanje in spremljanje številčnosti in prostorske prisotnosti, sestave in zdravstvenega stanja posamezne populacije,
3. usmeritev za ohranitev in nego habitatov v gozdnem in negozdnem prostoru ter za izboljšanje življenjskih (bivalnih in prehranskih) razmer in
4. usmeritev za preprečevanje škode na divjadi in zaradi nje.

1. Usmeritev za določitev ukrepov v populaciji (v celotnem LUO ali po posameznih delih LUO)

Starostni in spolni razredi

Starostni razred	Kozli	Koze
I.	0+, 1+, 2+	0+, 1+, 2+
II.	3+ do 7+	3+ do 10+
III.	8+ in starejši	11+ in starejše

Razred mladih gamsov – v I. starostnem razredu so gamsi 0+, 1+ in 2+ obeh spolov. Ti gamsi praviloma še ne sodelujejo pri razmnoževanju (reprodukciji). Naravna smrtnost je največja prav v tem starostnem razredu. Znotraj razreda mladih še posebej razlikujemo mladiče, t. j. gamse 0+ in enoletne 1+ ter gamse v starosti 2+.

Razred srednje starih gamsov – v II. starostnem razredu so kozli 3+ do vključno 7+ ter koze 3+ do vključno 10+. Ta starostni razred je nosilec vsake gamsje subpopulacije in ga je treba varovati v kar največji meri.

Razred starih gamsov – v III. starostnem razredu so kozli, stari 8+ in starejši ter koze, stare 11+ in starejše. V tem starostnem razredu so osebk najstarejši. Zadostno preraščanje gamsov v III. starostni razred je tudi eden izmed splošnih ciljev upravljanja s populacijami gamsov.

Uporaba takšnih starostnih razredov je začela veljati leta 2002.

Število in prostorska porazdelitev odvzema

Za kontrolo določitve števila odvzema lahko poleg mehanizmov kontrolne metode uporabljamo tudi številčnost neke subpopulacije, če je le-ta vsaj približno natančno in sistematično določena za več prostorsko zaokroženih lovišč/LPN v LUO, ki upravljajo z gamsom. To lahko storimo v visokogorskih loviščih nad zgornjo gozdno mejo, kjer je gamse mogoče razmeroma pravilno tudi prešteti.

Deleži prirastka glede katerega določimo število odvzema so odvisni od cilja upravljanja glede številčnosti populacije:

- pri ohranjanju številčnosti uporabimo delež 20 %,
- pri zmanjšanju številčnosti uporabimo delež od 20 % do 25 %,
- pri povečevanju številčnosti pa uporabimo delež od 15 % do 20 %.

Starostna in spolna sestava odvzema

Starostna in spolna razdelitev odvzema sta prikazani ločeno za skupine gamsov in ločeno za populacije z večjo številčnostjo. Starostna in spolna razdelitev odvzema, kakršna je prikazana v **preglednici**, velja za strukturno stabilno zgrajeno populacijo, kar pomeni enakomerno spolno strukturo

in piramidalno starostno strukturo. Če v populaciji stanje odstopa od tega modela, je treba spremeniti sestavo odvzema tako, da v njej ustvarjamo želeno stanje glede spolne in starostne sestave.

Pomembnejše od izbirnega odstrela je količinsko in strukturno doseganje načrtovanega odvzema. Ob opravljenem odstrelu in ugotovljenih izgubah ugotavljamo in evidentiramo tudi spol mladičev. Namen skupnega načrtovanja odvzema mladičev izhaja iz težnje, da je treba v prvi vrsti opraviti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri čemer pa je njihov spol drugotnega pomena.

V načrtih odvzema je treba navesti dopustna odstopanja od načrta po loviščih in za LUO. Za gamsa je to odstopanje v višini do $\pm 15\%$ od načrtovanega skupnega števila odvzema. Odvzem v II. starostnem razredu se lahko prekorači pri vsakem spolu posebej le do 10 %, v preostalih razredih preseganje ni omejeno v skladu s splošnimi določili možnih odstopanj realizacije od načrta. Če 10 % znotraj posamezne spolne kategorije II. starostnega razreda pomeni manj kot eno žival, se kot dopustno odstopanje šteje ± 1 osebek. Neopravljeni odvzem v II. starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v I. in III. starostnem razredu. Odvzem v III. starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v I. starostnem razredu. Dopustno odstopanje v okviru spolne sestave za vse starostne kategorije, razen mladičev, je praviloma do 3 % od uresničene sestave v odstotkih (npr.: 47 : 53 %). Morebitna odstopanja pri spolni sestavi prek meja dopustnih odstopanj se upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju. Morebitna odstopanja pri starostni sestavi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Za lovišča/LPN, ki imajo načrt odvzema od vključno 4 do vključno 10 gamsov, se kot dopustno odstopanje od načrta praviloma šteje realizacija + 1 osebek do - 2 osebka. V takih loviščih/LPN se

II. starostni razred pri obeh spolih skupaj lahko praviloma preseže za največ en osebek, razlika v spolnem razmerju pa lahko pri realizaciji odstopa tudi za največ en osebek.

Za lovišča/LPN, ki imajo skupen načrt odvzema oziroma, kjer načrt za posamezno lovišče/LPN ne presega treh živali, načrta odvzema ni obvezno dosegati, lahko pa se ga preseže za en osebek. Morebitna odstopanja pri starostni sestavi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Morebitna odstopanja opravljenega odvzema od načrtovanega prek dovoljenih meja, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub gamsov po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna dinamika odvzema

Lov na gamsa se začne takoj po začetku lovne dobe. Priporočljivo je, da vsaj 50 % odvzema opravimo do konca oktobra.

2. Usmeritev za opazovanje in spremljanje številčnosti, sestave in zdravstvenega stanja populacije

LD/LPN naj populacijo gamsa redno spremljajo z opazovanji in, če je le mogoče, ugotavljajo tudi vzroke pogina gamsov, še posebno, ali je pogin nastal zaradi bolezni ali katerega drugega vzroka.

3. Usmeritev za ohranitev in nego habitatov v gozdnem in negozdnem prostoru ter izboljšanje življenjskih (bivalnih in prehranskih) razmer

Krmljenje

Namensko krmljenje gamsa ni dovoljeno. V primeru izjemnih zimskih razmer (dolgotrajnejša visoka in pomrzjena

Spol	Starostni razred	Populacijska številčnost			Skupine gamsov
		vzdrževanje št.	zmanjšanje št.	povečanje št.	
		%	%	%	
Kozli	ml. in 1+	min 14	12	15	16
	2+	maks 13	13	15	16
	I.	min 27	25	min 30	min 32
	II.	maks 18	min 15	maks 15	maks 5
	III.	5	5	10	13
	Skupaj	50	45	55	50
Koze	ml. in 1+	min 14	13	13	16
	2+	maks 13	15	12	16
	I.	min 27	28	min 25	min 32
	II.	maks 18	min 22	maks 10	maks 5
	III.	5	5	10	13
	Skupaj	50	min 55	maks 45	maks 50
Skupaj		100	100	100	100

snežna odeja) je dovoljeno gamse krmiti le v predelih, kjer je na večjih površinah s prehranskega vidika osiromašeno življenjsko okolje te vrste. Oceno izrednih razmer, ki bi opravičevale izjemno zimsko krmljenje, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje potrebnega krmljenja, čas, vrsta divjadi) pisno obvesti OE ZGS. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za krmljenje morajo biti opravljeni ukrepi povečevanja prehranske ponudbe z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje). Povečevanje prehranske ponudbe z ukrepi omogočanja prehrane z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje) je dovoljeno in v ostrejših zimskih razmerah priporočljivo, zato se jih ne omejuje nikjer v Sloveniji.

Solnice

Namen solnic je olajšati predvsem spomladanski prehod prebavil na sočno naravno hrano, preskrbo z mineralnimi snovmi ter lažje doseganje načrta odzema, zato je priporočljivo zalaganje solnic v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni (priporočeno do največ 3 kg na solnico). Postavljanje solnic je prepovedano:

- v gozdnih sestojih – mladovjih in sestojih v obnovi oz. je dovoljeno le ob soglasju lastnika gozda in ZGS,

- ob cestah in v območju gozdnih rezervatov,

- ob vodnih virih oz. le v najmanjši oddaljenosti 50 m in na način, ki onemogoča vnos soli vanje. Soli tudi ni dovoljeno neposredno vnašati v luže, kaluže in preostala vodna telesa,

- v območjih ali bližini območij, kjer so redke, ogrožene in zavarovane vrste živali ter na rastiščih redkih, ogroženih in zavarovanih rastlinskih vrst,

- v bližini območij naravnih vrednot, v ožja zavarovana območja in v dele širših zavarovanih območij s strožjim varstvenim režimom (IUCN kategorija II). Izjemoma je tudi na takih območjih mogoča začasna postavitev.

Drugo

Dругih posebnih usmeritev za gamsa ni predvidenih.

4. Usmeritev za preprečevanje škode od divjadi in na njej

Zaradi značilnosti življenjskega okolja, ki ga zaseda gams, ni predvidenih posebnih usmeritev za preprečevanje škode na divjadi.

Prav tako ni predvidenih posebnih usmeritev za preprečevanje škode v okolju.

Sklepne misli

Na splošno lahko trdimo, da je gams izredno zanimiva lovna vrsta, tudi z gospodarskega vidika zaradi trofejnih delov (rogljev) pri obeh spolih in v vseh starostnih kategorijah. Vrsta v okolju praktično ne povzroča škode, posebna dodatna vlaganja v njegovo življenjsko okolje niso potrebna in ne nazadnje živi v slikovitem okolju, kjer je lov nanj posebno doživetje. Dolgo tradicijo upravljanja in posebno mesto vrste v slovenskem lovstvu potrjuje tudi dejstvo, da si je gamsa za svoj simbol izbrala slovenska lovška organizacija.

Kljub temu ali pa prav zato je prenetljivo, da imamo o gamsu razmeroma zelo malo sistematično zbranih podatkov in opravljenih raziskav. Razen nekaterih samopobudniških opazovanj in spremljanj stanja (enostavnih monitoringov) posameznih upravljavcev lovišč se s to vrsto načrtno in sistematično praktično še nismo ukvarjali. Še posebno žalostna je skoraj popolna odsotnost znanstveno-raziskovalnega dela na tem področju. Tudi literatura, ki je dostopna slovenskim uporabnikom (v prvi vrsti lovcem) in je sicer priznana ter kakovostna, izhaja že iz leta 1978 s področja nemško govorečih avtorjev z zelo skromnim »slovenskim« delom. V zadnjem obdobju je v tujini, predvsem v nemško govorečih deželah, izšlo še nekaj kakovostnih strokovnih del o gamsu, ki pa so večini slovenskih uporabnikov (lovcev) težje dosegljiva.

Zato naj bo ta prispevek, ki predstavlja analizo številnih zbranih podatkov v minule desetletju, hkrati tudi spodbuda in poziv, da vendarle namenimo več pozornosti tej zanimivi vrsti in ji z načrtnim in sistematičnim raziskovanjem dodelimo mesto, ki si jo med divjadjo zasluži, ter tako omogočimo tudi trajnostno in še bolj kakovostno ter na podlagi strokovnih dognanj utemeljeno upravljanje z vrsto.

Miha Marenče,
Marko Jonozovič,
mag. Janko Mehle
miha.marence@zgs.gov.si
Zavod za gozdove Slovenije

Viri:

Baza podatkov odzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2001–2010, Zavod za gozdove Slovenije in Lovska zveza Slovenije

Knaus W., Schröder W., 1978. Gams. Zlatorogova knjižnica, 9: 261 str.

Lovskoupravljavski načrti (15 x) za lovskoupravljavska območja za obdobje 2011–2020, 2011.

Navodila za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno ZGS, znanstveno-raziskovalne institucije, LZS, OZUL-i in IRSKO), 2011.

Zeiler H., 2012. Gams. Österreichischer Jagd- und Fischerei-Verlag: 286 str.

Učinkovito upravljanje parkljaste divjadi terja ustrezne kazalnike

Zakaj pri upravljanju parkljarjev potrebujemo zanesljive kazalnike?

Upravljanje prostoživečih parkljarjev je zahtevna in odgovorna naloga, ki je razpeta med različnimi, pogosto nasprotujočimi motivi: (i) prostoživeči parkljarji opravljajo številne pomembne vloge v okolju (prenašajo hranila, raznašajo rastlinska semena, so hrana velikim zverem in mrhovinarjem itn.), (ii) za ljudi so prostoživeči parkljarji lahko marsikdaj problematična skupina živali (povzročajo škodo v kmetijstvu, objedajo gozdno mladje in lupijo drevje, trki z divjadjo pomenijo ekonomsko škodo in nevarnost za ljudi, parkljarji so izvor človeku in domačim živalim nevarnih bolezni), (iii) po drugi strani zaradi mesa/

divjačine, trofej, lovnega turizma in koncesnin pomenijo pomemben vir dohodkov za državo in upravljavce lovišč, (iv) zaradi možnosti lova, opazovanja in proučevanja parkljarjev so pogosto glavni motiv neplačanega delovanja lovcev. Doseganje primerne številčnosti, spolne in starostne sestave populacij prostoživečih parkljarjev, ki so v čim večji meri usklajene z zmožnostmi okolja in zahtevami/interesi ljudi, je mogoče le s pomočjo dobro premišljenega in načrtovanega upravljanja.

Upravljanje prostoživečih parkljarjev v Sloveniji temelji na kontrolni metodi, znani tudi pod imenom odzivno ali adaptivno upravljanje. O temeljnih načelih in zgodovini kontrolne metode pri nas smo že poročali v reviji Lovec (Stergar in sod., 2012). V okviru kontrolne metode zbiramo podatke o živalih (telesne mase, mase rogovja, delež različnih vzrokov odvzema, npr. povozov, zdravstveno

stanje) ter o njihovem okolju (obseg škode v kmetijstvu, objedenost gozdnega mladja in druge poškodbe gozdnega drevja). Iz teh podatkov oblikujemo kazalnike, na podlagi katerih sklepamo, ali se populacije živalskih vrst po številčnosti večajo ali zmanjšujejo oz. ali ostajajo nespremenjene. Ta informacija pomembno vpliva na najpomembnejše upravljavske odločitve, še zlasti na določanje višine, pa tudi spolne in starostne sestave odvzema.

V lovskoupravljalnem načrtovanju v Sloveniji trenutno spremljamo osem različnih kazalnikov. Pri izdelavi načrtov redno nastajajo situacije, ko različni kazalniki dajejo celo nasprotujoče informacije o stanju populacij obravnavanih živalskih vrst; tako lahko, na primer, obseg škode kaže na večanje populacije, medtem ko hkrati spremembe telesnih mas kažejo na zmanjšanje številčnosti. Ustrezni argumenti

o tem, kateri kazalniki najzanesljiveje odražajo populacijske trende, do nedavnega niso bili na voljo. V dvomljivih situacijah so se zato načrtovalci pri odločitvi, kateremu kazalniku bolj zaupati, morali opirati na lastne izkušnje in intuicijo. Čeprav so bile njihove odločitve kolikor mogoče strokovne, so se lahko v takih primerih pri uporabnikih načrtov (npr. lovci, lastniki kmetijskih zemljišč) porajali dvomi v njihovo verodostojnost in posledično nezaupanje v celotno lovskoupravljalno načrtovanje.

Kako smo proučevali primernost kazalnikov?

Z namenom izpopolnitve in poenostavitve ter povečanja zaupanja v kontrolno metodo pri upravljanju prostoživečih parkljarjev smo na Biotehniški

fakulteti – Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire – v sodelovanju z Inštitutom za ekološke raziskave ERICO Velenje, opravili in nedavno tudi končali projekt *Določitev najbolj primernih kazalnikov za spremljanje stanja populacij divjadi in njihovega okolja pri adaptivnem upravljanju*, ki sta ga sofinancirala Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS. V projektu smo ugotavljali, kateri od obstoječih kazalnikov in potencialnih kazalnikov, ki se pogosteje uporabljajo drugje po svetu, so v naših razmerah najprimernejši za uporabo v kontrolni metodi.

V prvi vrsti smo iskali tiste kazalnike, ki z največjo zanesljivostjo odražajo populacijske trende (populacija se večja/manjša/ostaja nespremenjena). Najboljši kazalnik v kontrolni metodi bi bil tak, ki: 1) se zelo (intenzivno) odziva na spremembe populacijske gostote, 2) se odzove že pri majhnih gostotah in se nato enakomerno odziva ob nadaljnjem večanju gostot in 3) ni zelo občutljiv za vsakoletne vremenske in druge okoljske spremembe (npr. jakost suše, obrod plodonosnih listavcev; le-te lahko zelo zabrišejo vpliv populacijskih trendov) ali pa bi pri njem lahko vplive »motečih« okoljskih dejavnikov vsaj zanesljivo prepoznali in izločili.

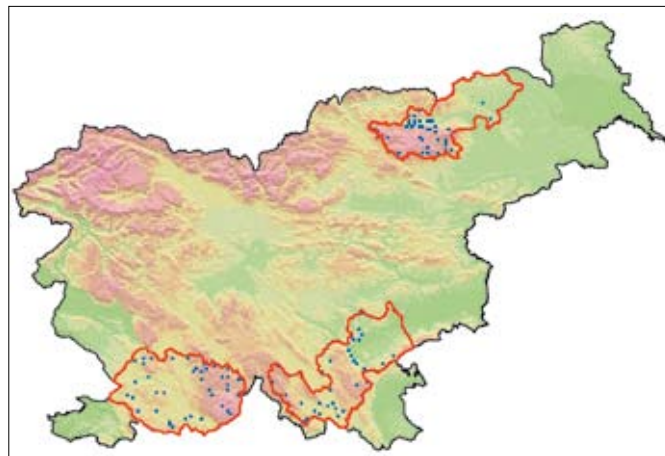
Pri upravljanju divjadi kazalnikov ne potrebujemo le za spremljanje populacijskih trendov, temveč tudi v druge namene. Pri oblikovanju končnega nabora najboljših kazalnikov smo zato upoštevali tudi druge njihove morebitne prednosti. Za uspešno upravljanje nujno potrebujemo tudi kazalnike, ki nas opozarjajo, kdaj je populacija na nekem območju dosegla zgornjo mejo, tj. nosilno zmogljivost okolja (pri nas jo pogosto določa človek; takrat govorimo o ekonomski nosilni zmogljivosti – npr. še dopusten obseg škode na kmetijskih površinah). Poleg tega kazalniki lahko dajejo tudi informacijo o uspešnosti zasledovanja finančnih vidikov in lovskih

Slika 1: Kupček iztrebkov jelenjadi. Gostote in populacijske trende prostoživečih parkljarjev – prežvekovalcev je mogoče dovolj zanesljivo ugotavljati s preštevanjem kupčkov iztrebkov, ki je marsikje v Evropi uveljavljena metoda.

interesov (npr. večanje/zmanjševanje kakovosti trofejev) pri upravljanju. Tako je tudi kazalnik, ki sicer ne nakazuje populacijskih trendov, lahko pomemben in dober kazalnik, vendar se je treba jasno zavedati, s kakšnim namenom ga spremljamo. Ne nazadnje je pri presoji o smiselnosti spremljanja določenih kazalnikov treba upoštevati tudi povsem praktične vidike: zbiranje podatkov o kazalniku mora biti preprosto, ne sme biti predrago in terjati preveč časa ipd.

Primerčnost kazalnikov smo ugotavljali z različnimi pristopi; opravili smo celovit pregled literature na temo vseh individualnih lastnosti živali, populacijskih značilnosti in značilnosti okolja, ki potencialno lahko odražajo populacijske trende. Pri tem smo oblikovali 42 skupin potencialnih kazalnikov (npr. asimetrija rogovja, indeks obledvične tolščavosti, stopnja zajedavstva, velikost teritorijev, spolno razmerje mladičev). Opravili smo tudi številne analize domačih (slovenskih) podatkov o prostoživečih parkljarjih. Med njimi so bili izjemno dragoceni podatki, ki jih lovci lovskih družin zbiramo prek spletne aplikacije Lisjak, in podatki, ki jih zbirajo v loviščih s posebnim namenom. Poleg tega smo tudi pregledali, katere kazalnike spremljajo v drugih evropskih državah in tuje izkušnje presojali skozi prizmo naše lovske ureditve. V nadaljevanju podajamo povzetek

Slika 2: Metodo štetja kupčkov iztrebkov smo v Sloveniji že preizkusili na treh območjih (rdeče črte) v posameznih kvadrantih (modri kvadrantki). Metoda se je izkazala za uporabno, zato ocenjujemo, da bi lahko postala redna sestavina upravljanja populacij prostoživečih parkljarjev pri nas.

ključnih ugotovitev o najprimernejših kazalnikih, njihovih značilnostih in namenih spremljanja pri upravljanju naših avtohtonih vrst prostoživečih parkljarjev.

Predlog najprimernejših kazalnikov pri upravljanju naših avtohtonih prostoživečih parkljarjev

Po naših ugotovitvah pri **srnjadi** noben od trenutno uporabljenih kazalnikov (telesna masa, masa rogovja) niti od potencialnih novih (dolžina čeljustnic) ne odraža dovolj zanesljivo populacijskih trendov.

Za ta namen zato predlagamo uporabo ene od bolj neposrednih metod, npr. **štetje kupčkov iztrebkov (slika 1 in slika 2) ali kilometrski indeksi**. Pri obeh metodah gre za neke vrste »štetje« živali, ki pa (v obliki, kot bi metodo uporabljali pri nas) ne daje nujno informacij o absolutni številčnosti, temveč ob večletnem izvajanju metode nudi zanesljivo informacijo o populacijskih trendih (populacija se večja/manjša/ostaja nespremenjena).

Za spremljanje uspešnosti doseganja lovskih interesov (vključno s finančno uspešnostjo) je pri srnjadi še naprej smiselno spremljati in anali-

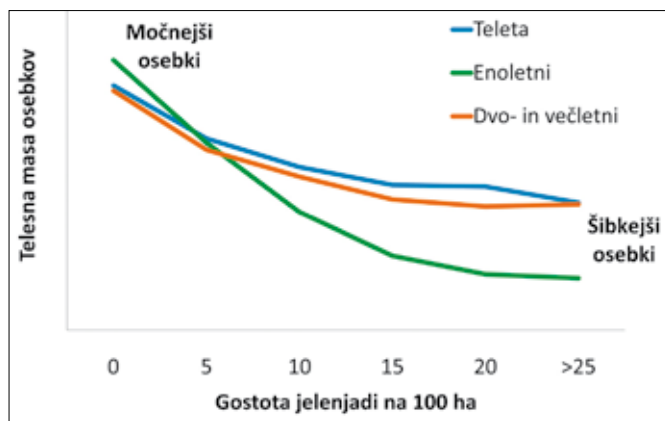
zirati **telesne mase in mase rogovja** (vendar z ustreznim upoštevanjem vplivov motečih dejavnikov, še zlasti sezonske spreminljivosti telesnih mas in pozitivnih vplivov obroda plodonosnih listavcev na telesne mase ter števila sončnih dni pozimi na mase rogovja). Omeniti je tudi treba, da v raziskavo nismo mogli vključiti **razmnoževalnega potenciala oz. potencialne oplojenosti srn** (tovrstne raziskave smo v Sloveniji začeli opravljati šele konec leta 2013), tj. kazalnika, ki lahko veliko pove o prirastku srnjadi v prihodnjem letu in bi bil kot tak verjetno zanimiv za smotrno lovsko-upravljavsko načrtovanje (glej Flajšman in sod., 2014).

Pri **jelenjadi** telesno maso mlajših živali ocenjujemo kot

razmeroma zanesljiv kazalnik večjih sprememb populacijske gostote (npr. zanesljivo nakaže 50- ali večodstotno povečanje/zmanjšanje gostote). Zato za zaznavanje populacijskih trendov jelenjadi še naprej svetujemo spremljanje **telesne mase**, vendar naj se v kontrolni metodi uporabljajo izključno **mase telet in še posebno enoletne jelenjadi (slika 3)**; mase odraslih osebkov naj se še naprej beleži, vendar le za spremljanje finančnih učinkov upravljavec lovišč.

Kot pomožni/dopolnilni kazalniki sprememb gostote, zlasti pa gospodarskih učinkov upravljanja, naj se pri jelenjadi uporabljajo še: **masa rogovja** (pomembna tudi z vidika ugotavljanja doseganja »lovskih« interesov) ter **objedenost mladja in škoda v kmetijstvu**. Slednja kazalnika sta pomembna tudi zato, ker odražata največjo, za človeka dopustno gostoto (številčnost) jelenjadi na nekem območju (t. i. ekonomska nosilna zmogljivost okolja). **Oplojenost košut in dolžina čeljustnic** sta se tako kot telesna masa podobno izkazala kot zanesljiva kazalnika sprememb populacijske gostote. Vendar ob trenutnem znanju ocenjujemo, da bi bil, upoštevaje stroške in napore vpeljave obeh kazalnikov, njun prispevek h kakovosti kontrolne metode preskromen, zato vsaj zaenkrat ne svetujemo uvedbe teh dveh kazalnikov

Slika 3: Z večanjem populacijske gostote jelenjadi se njene telesne mase zmanjšujejo. Zmanjšanje telesnih mas je značilno za vse starostne in spolne kategorije, vendar je najizrazitejše pri enoletni jelenjadi obeh spolov (zeleni črta). Večje spremembe telesnih mas pri tej kategoriji (npr. 5 kg v daljšem časovnem obdobju) opozarjajo na zelo verjetne spremembe populacijske gostote. Ob tem se moramo zavedati, da lahko enake spremembe telesne mase povzročijo tudi vsakoletni vremenski dejavniki in prehranske razmere (npr. suša, obrod bukve), zato je v interpretaciji podatkov ključno vključiti tudi vplive teh spremenljivk.

kot obveznih/sistematičnih v načrtovalskem procesu. Vsekakor pa lahko neobvezno spremljanje oplojenosti košut nudi zanimive in pomembne podatke o biologiji jelenjadi, predvsem o njenem razmnoževalnem potencialu (delež oplojenih samic in spolno razmerje zarodkov).

Pri **divjem prašiču** svetujemo spremljanje **telesne mase**, ki je sicer popolnoma nezanesljiva za zaznavanje populacijskih trendov, vendar zelo uporabna za napovedovanje prirastka divjih prašičev (števila poleženih mladičev) prihodnje leto. Prirastek lahko

najuspešneje napovedujemo s pomočjo telesne mase ozimk (slika 4). Napovedovanje prirastka bi lahko bistveno izboljšali tudi s sistematičnim spremljanjem **oplojenosti samic vseh starostnih kategorij (ozimk, lanščakinj in svinj)**, zato v prihodnje svetujemo tudi spremljanje tega kazalnika.

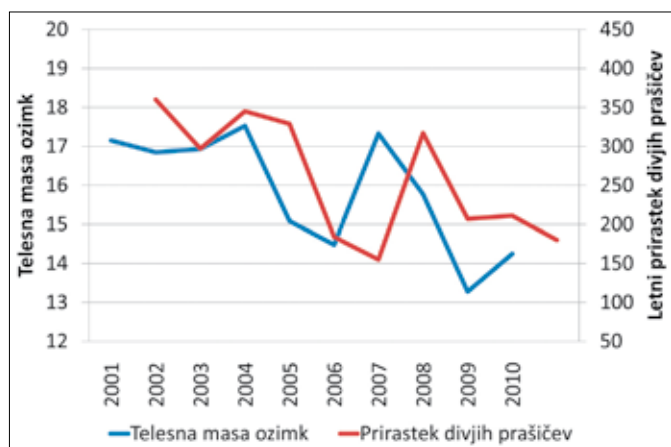
Obseg škode v kmetijstvu bo še naprej najpomembnejši kazalnik določanja največje dopustne številčnosti divjih prašičev v območju. Deloma je višina škode uporabna tudi za zaznavanje sprotne spremembe populacijske gostote. V prihodnje bi bilo treba za večjo zanesljivost tega kazalnika še izboljšati natančnost evidentiranja škode, k čemur lahko največ pripomoremo lovci.

Pri **gamsu**, podobno kot pri srnjadi, po naši oceni trenutno nimamo dovolj zanesljivih kazalnikov za zaznavanje sprememb populacijske gostote. Zato za ta namen predlagamo uvedbo **kilometerskega indeksa**. Za zaznavanje zgornje dopustne gostote populacije, predvsem pa gospodarskih vidikov upravljanja, naj se še naprej spremlja stanje **garjivosti osebkov**. Za izboljšanje tega kazalnika bi bilo nujno sistematično beležiti tudi garjavo vseh odstreljenih (ne samo poginulih!) osebkov. **Telesna masa** naj se spremlja kot vir informacij o uspešno-

sti upravljanja in zaznavanja morebitnih večjih sprememb v habitatu vrste, predvsem človekovih motenj.

Glede na razmeroma zapleten način načrtovanja upravljanja z divjadjo pri nas z obširnimi seznamom podatkov, ki se zbirajo in obdelujejo, ter z razmeroma veliko omejitvami pri uresničevanju načrtov smo z izboljšanjem kontrolne metode v načrtovanju želeli prispevati tudi k racionalizaciji in poenostavitvi načrtovanja. Zdaj uporabljane kazalnike smo ločili na bolj in manj zanesljive. Uvedbo novega kazalnika smo svetovali le v primeru, ko se je izkazalo, da nobeden od zdajšnjih kazalnikov ne opravlja svoje naloge več zadovoljivo. Pri tem smo izbirali med izjemno širokim naborom razpoložljivih kazalnikov, izbrali pa smo samo tiste, za katere lahko na podlagi domačih in tujih izkušenj ter študija literature z gotovostjo sklepamo, da bi pripomogli h kakovostnejšemu načrtovanju.

Za srnjad in gamsa smo predlagali **uvvedbo metode štetja kupčkov iztrebkov ali kilometerskega indeksa**. Pri prvi metodi na podlagi prešteti iztrebkov na vzorčnih ploskvah ali linijah sklepamo na pogostnost živali v območju, pri drugi pa s pomikanjem po vnaprej določenih linijah preštevamo živali in prav tako sklepamo na njihovo pogostnost. Za obe metodi velja, da ju je treba po istem postopku občasno (npr. vsako drugo leto) ponavljati. Metodi nekoliko odstopata od klasične ideje o kontrolni metodi, kot jo je pri nas začel Simonič v 70-ih letih prejšnjega stoletja, saj gre za neke vrste preštevanje živali. Vendar je treba poudariti, da z nobeno od metod ne bi pridobili ocene absolutne številčnosti živalske vrste, temveč zgolj temeljno informacijo, kaj se dogaja s populacijo v večletnem časovnem obdobju. Prednost obeh metod je tudi v tem, da bi hkrati lahko zbirali informacije o populacijah vseh vrst prostoživečih parkljarjev, ki živijo na določenem območju (tudi npr. o jelenjadi). Obe metodi, pa tudi njima sorodne

Slika 4: Podatki o povprečni letni telesni masi ozimk (modra črta) in prirastku divjih prašičev (rdeča črta) v letih 2001–2010 v LPN Medved. Prirastek divjih prašičev v lovišču je bil zelo odvisen od telesne mase ozimk v prejšnji sezoni. Majhni telesni masi ozimk v letu 2006 je sledil majhen prirastek prašičev v letu 2007, podobno je večji telesni masi v letu 2007 sledil večji prirastek v letu 2008. Telesna masa ozimk je lahko zelo uporaben podatek za napovedovanje prirastka mladičev v naslednjem letu!

metode preštevanja živali so v Evropi in po svetu nasploh zelo razširjene in uveljavljene. Pravzaprav je Slovenija v Evropi poleg Irske edina država, kjer za namene upravljanja s prostoživečimi parkljarji ne opravljamo sistematičnega spremljanja populacij s pomočjo takega ali drugačnega štetja (razen štetja v Triglavskem narodnem parku).

Predlagana novost je tudi **sistematično spremljanje oplojenosti samic divjega prašiča** z namenom napovedovanja prirastka divjih prašičev v naslednjem letu. Številčnost divjih prašičev je odvisna predvsem od vsakoletnega prirastka, ki pa lahko med dvema zaporednima letoma niha tudi v razmerju 1 : 5! Posledično je zelo težko načrtovati višino in sestavo odzema divjih prašičev. Določanje višine odzema za to vrsto je pogosto tudi jabolko spora med načrtovalci, upravljavci lovišč in lastniki kmetijskih zemljišč. Z napovedovanjem prirastka prek ugotavljanja oplojenosti in telesne mase ozimk bi tako omogočili vsakoletnim razmeram prilagojeno načrtovanje odzema divjih prašičev in zmanjšanje konfliktov med deležniki pri upravljanju z vrsto. Izkušnje z zbiranjem rodil samic divjih prašičev, ki smo ga v več loviščih po vsej Sloveniji uspešno opravljali med projektom, kažejo na veliko zainteresiranost upravljavcev lovišč za tovrstno sodelovanje (podat-

ki o sodelovanju lovišč in o razmnoževalnem potencialu divjih prašičev bodo predstavljene v eni izmed naslednjih številčk Lovca). To je dobra spodbuda tudi za morebitno trajno vsakoletno ugotavljanje oplojenosti ozimk, lanščakinj in svinj, ki bi lahko postalo redna sestavina upravljanja z divjim prašičem pri nas. Kakor koli, vse morebitne spremembe oz. izpopolnitve kontrolne metode pri upravljanju s prostoživečimi parkljarji so zaenkrat na stopnji argumentiranih predlogov in pobud. Odločitve o dejanskih spremembah so v rokah pristojnih državnih institucij.

Kako lahko lovci že zdaj pripomoremo k boljšemu in lažjemu upravljanju z divjadjo?

Rezultate omenjenega projekta smo predstavili na sklopu predavanj in delavnici, ki smo jih pripravili na Oddelku za gozdarstvo Biotehniške fakultete 24. in 25. oktobra 2013. Na predavanjih so bili prisotni predstavniki vseh ključnih institucij, ki sodelujejo v lovsko-upravljavskem načrtovanju: lovška organizacija na vseh nivojih (Lovska zveza Slovenije, območne LZ/ZLD, območne združenja upravljavcev lovišč, posamezna lovišča), Zavod za gozdove Slovenije, Ministrstvo za kmetijstvo in

okolje, lovška inšpekcija, Kmetijsko-gozdarska zbornica. Predstavniki večine naštetih organizacij so imeli tudi lastne predstavitve, v katerih so izrazili svoja razmišljanja in pomisleke v povezavi z lovskoupravljavskim načrtovanjem. Dan kasneje smo samo za načrtovalce ZGS pripravili tudi delavnico, na kateri smo posebno podrobno pregledali nove ugotovitve v povezavi s kazalniki v kontrolni metodi. Na dvodnevem dogodku je bilo zaznati zanimanje in pripravljenost za aktivno sodelovanje vseh sodelujočih institucij pri prizadevanjih za izboljšanje procesa lovskoupravljavskega načrtovanja.

Kljub vsem prizadevanjem, ki smo jih raziskovalci in omenjeni deležniki pripravljali vlagati v načrtovanje, pa se zavedamo, da se proces upravljanja z divjadjo začne in konča pri upravljavcih lovišč – lovcih, **zato je pri poskusih izboljšanja upravljanja z divjadjo nujno potrebno sodelovanje slehernega člana lovške organizacije**. Veliko večino izhodiščnih podatkov, ki se uporabljajo pri načrtovanju upravljanja z divjadjo v Sloveniji, namreč zbiramo lovci s prostovoljnimi, neplačanim delom. Za državo nizkocenovni oz. celo zastojni sistem, ki omogoča sprotno zbiranje izjemno velike količine kakovostnih podatkov o divjadi, nam zavidajo praktično vse evropske države, na kar smo upravičeno ponosni. V zadnjih letih se je natančnost zbranih podatkov na splošno izboljšala, kar ni zgolj posledica izpopolnjenega sistema zbiranja (aplikacija Lisjak) in strožjega nadzora nad podatki, ki ga opravlja lovška inšpekcija, temveč kaže tudi na vedno večjo zavest lovcev o pomembnosti kakovostnih vhodnih podatkov. Kljub temu opažamo, da ponekod doslednost in natančnost beleženja podatkov še vedno nista optimalni, kar še posebno velja za navedena področja: (1) ujemanje čeljusti (na kategorizacijah) z dejanskimi odvzemi (čeljusti je pogosto »zamešano« – ne pripadajo označeni živali), (2) doslednost beleženja vseh ugo-

tovljenih izgub, (3) natančnost beleženja kvadrantov odzema, (4) natančnost tehtanja telesnih mas, (5) doslednost in natančnost evidentiranja škodnih primerov. Pri nekaterih lovcih še vedno prevladuje razmišljanje, da je zbiranje podatkov samo sebi namen ali da je namenjeno izključno nadzoru nad uresničevanjem načrtov, kar razumljivo lahko povzroči določen odpor in posledično slabše beleženje ali v redkih primerih celo namerno prirejanje podatkov. S pričujočim prispevkom želimo med drugim pokazati, da temu ni tako, temveč da je glavni namen zbiranja podatkov kakovostno upravljanje z divjadjo, kar je nedvomno tudi v interesu lovcev. Poleg tega podatke, ki jih zbirajo lovci, pogosto uporabljamo tudi raziskovalci; naši projekti so vse pogosteje usmerjeni v izpopolnjevanje, predvsem pa v poenostavitev lovskoupravljavskega načrtovanja, kar je v korist vsem deležnikom v načrtovanju, še zlasti lovcem. V prihodnosti želimo še več raziskovalnih prizadevanj nameniti možnostim za **racionalizacijo in poenostavitev procesa upravljanja z divjadjo**, kar pa bomo lahko dosegli samo ob sodelovanju lovcev, ki lahko veliko pripomorejo ravno z doslednim in natančnim beleženjem ter sporočanjem vseh podatkov. **Ne glede na tako razmišljanje pa se želimo prav vsem loviščem in odgovornim predstavnikom le-teh zahvaliti za ves dosedanji trud, ki ste ga vložili pri zbiranju podatkov in ustvarjanju edinstvenih podatkovnih baz; slednje Slovenijo vsaj na področju upravljanja z divjadjo že zdaj zagotovo postavljajo med vodilne države v Evropi.**

**Matija Stergar^{(1)*},
Boštjan Pokorny⁽²⁾,
Ida Jelenko⁽²⁾,
Klemen Jerina⁽¹⁾**

⁽¹⁾ Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
⁽²⁾ ERICO Velenje, Inštitut za ekološke raziskave, d. o. o.

*Seznam navedenih virov in druge informacije so na voljo pri prvem avtorju prispevka. (matija.stergar@bf.uni-lj.si).

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

**ZAHVALA
ZA ZBIranJE RODIL
DIVJIH PRAŠIČEV
IN JELENJADI**

V sklopu projekta CRP Določitev najbolj primernih kazalnikov za spremljanje stanja populacij divjadi in njihovega okolja pri adaptivnem upravljanju smo v letih 2012 in 2013 zbirali rodila divjih prašičev in jelenjadi, pri čemer smo stopili v stik z različnimi upravljavci lovišč. V zbiranje rodil divjih prašičev se je aktivno vključilo 37 lovišč iz Slovenije, v sklop zbiranja rodil jelenjadi pa še dodatnih 27.

Vsem upravljavcem z lovišči, ki ste v sklopu projekta zbirali vzorce (maternice in jajčnike divjih prašičev in/ali jelenjadi), se ob tej priložnosti iskreno zahvaljujemo za ves trud, pripravljenost in čas, ki ste ga vložili v zbiranje. Tako ste pokazali hvalevreden odnos do raziskovalnega dela in tudi lovstva v Sloveniji, kar iskreno cenimo.

Raziskovalna skupina

Več za prehrano divjadi!

V večini bivalnih okolišev, še posebno to velja za srnjad, pa tudi druge parkljaste prežvekovalce, bodisi v kulturni (monokulturni) stepi ali v gozdnih monokulturah, je primanjkljaj ustrezne prehranske ponudbe že kroničen pojav. Zato smo upravljavci lovišč kot dobri gospodarji dolžni in zavezani, da s sistematičnimi biotehničnimi ukrepi neprestano izboljšujemo in bogatimo raznovrstnost naravne prehranske ponudbe, zlasti vitaminske za srnjad, pa tudi druge prežvekovalske parkljarje.

Le v redkih, idealnih razmerah so divjadi ustrezne pašne površine stalno na voljo v dnevnih staniščih. Predvsem doječe živali nujno potrebujejo dovolj energijsko bogate sveže paše. Na vsakem na

novo osnovanem pašniku za divjad moramo skrbeti za bogato apnjenje. Učinek raznovrstnih deteljnih mešanic bo večji ob ustrezno močnejšem branjanju. Med idealne, skoraj nepogrešljive stroje sodijo tudi prekopalniki (»freze«). Z mulčenjem nekaterih ostankov, kot so drobnejše vejevje, korenine pa tudi ostanki štorov, dolgoročno bogatimo pomemben humus.

Za prežvekovalske rastline jede so, zlasti po prvi zmrzali, zelo priljubljene zelo hranljive različne vrste ohrovtov (strženasti, listnati). Odvisno od obiskanosti oziroma t. i. popasenosti pa tudi deleža in vrst za divjad nezanimivih plevelov naj bi pašnike za divjad mulčili enkrat do dvakrat na leto.

Strokovnost ob osnovanju in kasnejša nega pašnikov ter

urejanje remiz za divjad so vse pomembnejši ukrepi. Glavni motiv ni zgolj izboljševanje razmer za divjad, pač pa tudi blaženje posledic vse intenzivnejših oblik rabe narave. Lahko bi tudi dejali, da z biotehničnimi deli soustvarjamo nadomestek k posledicam vsestransko intenzivirane rabe kulturne stepe.

V ravninskih poljskih loviščih razmere po navadi omogočajo optimalno prostorsko razporejenost, velikost in namembnost krmnih njiv in pašnikov za divjad. Za razliko od tega jih je v sklenjenih gozdovih mogoče urediti sicer več, vendar so zaradi različnih vzrokov možnosti površinsko omejene. Nekateri, sicer biološko pomembni predeli v bivalnih okoliših, kot so izrazito sušni ali močvirni in poplavni

predeli, pa so izvzeti za negovane pašnike ali krmne njive.

Dejstvo, da krmne njive in pašniki za divjad udeležajo potrebe in pričakovanja »uporabnikov« pa tudi upravljavcev lovišč, sta najpomembnejši odločevalski merili. To od nas terja preudarnost in natančno opredelitev načinov za doseganje ciljev ob upoštevanju realnosti deleža financiranja pa tudi obsega delovnih obveznosti, skladno z vsebino srednjeročnih in letnih upravljaljskih načrtov lovišča.

Ker naj bi se vložek v pašne površine kar najbolj obrestoval, je v načrtih in pri izvedbi treba spoštovati vrsto meril. Sem ne sodi zgolj prostorsko ter finančno-vsebinsko načrtovanje del, pač pa tudi uporaba potrebne podpore strojnih storitev.

Pojem »pašnih površin za divjad« je izjemno širok, saj zajema krmne njive in pašnike pa tudi grmišča (površine za objedanje oziroma »lesno pašo«).

Obseg in vsebina krmnih njiv in pašnikov sta odvisna tudi od razmer in s tem povezane ponudbe naravnih prehranskih virov, od zastopanosti rastlinojedov, po vrstah in številčnosti, pa tudi od povprečnega števila dni s snežno odejo in njeno višino. V tem pogledu biotehnična dela opredeljujejo privlačna določenega bivalnega okoliša, seveda po merilih različnih vrst divjadi.

Večinski delež prežvekovalskih parkljarjev pripada srnjadi, najznačilnejši predstavnici prehranskih »izbiralcev« za razliko od jelenjadi ali muflo-

stročnic. Hkrati se prehranska privlačnost površin za divjad povečuje ob raznovrstni in celoletni ponudbi različnih sladkih trav, detelj in zelišč. Obdelovanje in vzdrževanje raznovrstnih in privlačnejših površin je sicer dražje, za kar je potreben tudi temeljit premislek ob upoštevanju nekaterih parametrov, kot so vrsta in kakovost tal, padavine in dostopnost do vode, pa tudi vpliv sončnosti in senčnosti lege in kemičnih (pH vrednosti) značilnosti tal. Pri tropskih vrstah divjadi, na primer jelenjadi, mora biti upoštevana velikost njive ali pašnika, ki mora ob vplivnem deležu popasenosti zagotavljati zadostno obnovljivost in trajnost ponudbe določene kulture, ki mora biti v času vznika in razraščanja

ših kot manj in velikih površin.

- Krmna njiva naj bi merila od 0,2 do 1 hektarja. Pri izbiri in sajenju oziroma setvi posameznih rastlinskih vrst moramo slediti tudi zahtevam in preverjenemu optimalnemu rastnemu zaporedju vrst.

- Pašniki naj ne bodo preveliki, do 400 m², tako da jih lahko »upravlja« divjad sama.

- Grmišča predvidimo na zračnih, presvetljenih mestih, ki niso primerna za krmne njive.

- Idealna je prostorska in ponudbena povezanost krmnih njiv s plodonosnim in sadnim drevjem.

- Dolge ozke, za njive ali pašnike predvidene jase v staniščih so divjadi ljubše kot velike kvadrataste površine.

- Krmne njive ali pašniki naj

volj svetlobe tudi ob večji in gostejši drevesni zarasti.

- Priporočljiva so manj vidna, skrita mesta, primerna tudi za dostop s kmetijskimi stroji.

- Raznovrstnost in bogat razrast zelenih rastlinskih vrst na površinah za divjad sta neposredno odvisna tudi od ustrezne priprave tal. Zato je skoraj nujno, vsekakor pa priporočljivo, da v te priprave vključimo tudi analizo tal in temu sledimo s programi gnojenja.

Praviloma so vsaka gozdna tla kisla, zato njihovo rastno sposobnost izboljšujemo z apnjenjem. Apno namreč vpliva na pH-vrednosti, kar tudi pomeni, da s tem številna hranila postanejo za rastline dostopnejša. Idealna pH vrednost je od 5,5 do 6,5. Zaradi morebitnih vplivov in posledic izpiranja moramo zagotavljati redno ponavljajoče apnjenje.

Ob idealnih razmerah in možnostih je priporočljivo tudi dodajanje humusa, in to na sonaraven način. Od razpoložljivosti humusa ni odvisna le prekrbljenosti rastlin s hranili, pač pa tudi z vodo in možnosti blažitev posledic sušnih obdobj. Kompost in hlevski gnoj sta v tem pomenu izrazito primernejša kot mineralna gnojila, med katerimi se moramo izogibati tistim z velikim deležem dušika. Slednji izrazito pospešuje rast grobovlaknatih rastlin, ki jih divjad ne mara.

Številne rastline za hitrejšo kalitev in razvoj koreninskega sistema potrebujejo dovolj globoko in bogato humusno podlago. V njeno pripravo in izboljšavo sodi tudi, če je le mogoče, pomladansko valjanje in utrjevanje zemlje in s tem zagotavljanje večje kapilarne vlažnosti podlage, kar vse naj bi pospeševalo kalitev.

Vpliv nekaterih trdovratnih plevelov, kot so pira, kislica, osat in dresnik, naj bi zmanjšali tudi z ročnim odstranjevanjem ali pa s totalnimi herbicidi. Enega od njih, kot je *rondup*, lahko uporabljamo brez pomislekov na stranske učinke. Omenjeni herbicid ni nevaren ne ribam ne žuželkam, saj se v tleh razgradi v kisik.

Blaž Krž

Foto: M. Mišos

na, ki sodita med »travojede«, ki so prehranjevalno značilni predvsem po zaužiti količini, tudi prehransko in po hranljivosti skromnejših trav. Sicer obe omenjeni vrsti sodita med nekakšne »vmesne tipe«, na kar vpliva predvsem prevladujoča prehranska ponudba v določenem okolju in času (gozdni obrod).

Ne glede na opisano pa vse omenjene prežvekovalske vrste parkljarjev rade obiskujejo krmne njive, še zlasti, če in kadar so obogatene s ponudbo

po potrebi tudi ustrezno za-varovana.

NEKAJ PRIPOROČIL IN NASVETOV ZA OSNOVANJE KRMNIH NJIV IN PAŠNIKOV ZA DIVJAD!

- Tovrstne namenske površine, kolikor je le mogoče, umestimo v bližino dnevnih stanišč divjadi. Tako so dostopnejše in omogočajo optimalno uporabnost, skladno s prehranjevalnim bioritmom posamezne vrste.

- Priporočljivih je več manj-

ne bi presegali več kot 15 stopenj naklona, kar še omogoča potrebna in varna biotehnična, zlasti pa strojna dela.

- Na sončnih legah naj bi bilo povprečje najmanj 3 do 4 ure sonca na dan. Zato se izogibamo severnih oziroma osojnih leg.

- Pašnikov in njiv nikoli ne načrtujemo v kotlinah. Pozne zmrzali in mrazišča zavirajo rast, pa tudi sicer se divjad izogiba takih mest.

- Priporočljive so severnojužne lege, na katerih je do-

7. Lovska optika in optična kakovost

Na področju lovske in športne optike ima kakovost izdelkov zelo pomembno vlogo ter izjemno vpliva na tržno ceno izdelkov. Skoraj na nobenem drugem področju med podobnimi izdelki ni tako velikih cenovnih razlik, ki so skoraj izključno odvisne samo od ravni kakovosti posameznega izdelka, kot ravno pri daljnogledih, strelnih daljnogledih in preostali lovski optiki. Najbolj slikovit primer kakšne cenovne razlike so mogoče pri lovski optiki, je opazen pri standardnem kosu opreme vsakega lovca, in sicer pri daljnogledu 8 x 42. Najugodnejši daljnogledi s takšno zasnovo (8-kratna povečava, 42 mm leča objektiva) stanejo približno 50 evrov, najboljši so lahko tudi dražji, do 2000 evrov. Cenovna razlika med najcenejšim in najdražjim daljnogledom 8 x 42 je torej lahko tudi do 40-kratna. Še zanimivejše pri tej primerjavi pa je, da bo pri obeh zelo težko najti velike razlike med njunimi fizičnimi lastnostmi, navedenimi v katalogih.

Le optična kakovost je namreč tista, ki odloča, kako dober in posledično drag za izdelavo je posamezni daljnogled. Zelo težko je optično razliko v kakovosti izmeriti in predstaviti v številčnih vrednostih. Izmerjene podatke o ločljivosti (resoluciji), kontrastu, distorziji, svetlobni prepustnosti ter mnogih drugih optičnih napakah in lastnostih namreč skoraj ni mogoče zaslediti v nobenem katalogu. Kljub temu pa že popolni nepoznavalec preprosto razlikuje med dobrim in slabim daljnogledom, ko bo pogledal skozi njiju.

V tem prispevku bomo opisali najpomembnejše optične lastnosti in napake, ki jih lahko zaznamo pri opazovanju z daljnogledom, spektivom ali pri uporabi strelnega daljnogleda. Marsikomu bo zbirka pojmov, ki jo bomo opisali v nadaljevanju, manj zanimiva od predhodnih člankov o lovski optiki. Menimo pa, da bodo opisi pojmov, povezanih z optično kakovostjo, kljub temu v prihodnje mnogim tudi lahko v pomoč pri prepoznavanju kakovosti optike. Prav tako je treba poudariti, da so zbrani pojmi opisani na način, ki omogoča kolikor je le mogoče preprosto razumevanje obravnavanih pojavov, ne da bi se spuščali na pretirano strokovno raven.

Splošni pojmi s področja lovske optike

Ločljivost ali resolucija je zagotovo eden od pojmov, ki ga je najlažje razložiti in tudi najhitreje opaziti pri pogledu skozi daljnogled. Resolucija je dejansko sposobnost optičnega inštrumenta za razlikovanje posameznosti (detajlov). V praksi to pomeni, da bomo z daljnogledom, ki ima boljšo ločljivost (resolucijo), lahko razločevali manjše podrobnosti kot z daljnogledom s slabšo resolucijo. Resolucijo je sicer mogoče meriti s posebnimi tarčami (ISO 12233, USAF 1951, Siemensova zvezda), na katerih so narisane majhne črne črte na beli podlagi. Najpogostejša tarča za meritev resolucije je prikazana na *sliki 1*. Resolucijo je tako mogoče izmeriti z določitvijo meje, pri kateri ni več mogoče razlikovati/ločiti med posameznimi črnimi črticami, ampak je vidna samo še siva barva. Resolucija se navaja v kotnih sekundah.

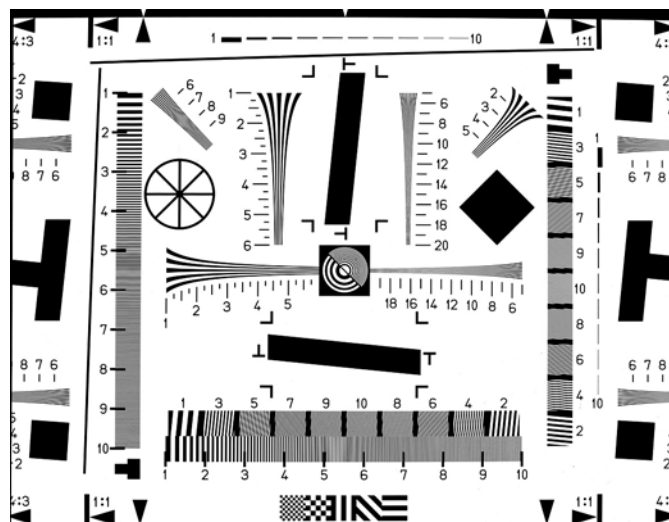
Kontrast je prav tako zelo podoben pojem kot resolucija in mnogi težko razlikujejo med kontrastom in resolucijo. Oba skupaj namreč vplivata na optično lastnost, ki ji pogovorno pravimo **ostrina** in je največkrat tema lovske optike. Najpogostejša tarča za meritev resolucije je prikazana na *sliki 1*. Resolucijo je tako mogoče izmeriti z določitvijo meje, pri kateri ni več mogoče razlikovati/ločiti med posameznimi črnimi črticami, ampak je vidna samo še siva barva. Resolucija se navaja v kotnih sekundah.

kateri imajo objekti zelo ostre in jasne robove oziroma meje med temnimi in svetlimi deli. Daljnogledi z visokim kontrastom imajo zelo »žive« slike z jasnimi prehodi med objekti. Daljnogledi s slabim kontrastom pa imajo na mejah med temnimi in svetlimi objekti po navadi še sivo prehodno območje ali veliko kromatske aberacije (vijoličast rob med temnim in svetlim objektom).

Daljnogledi s slabim kontrastom imajo navadno sivo in dolgočasno sliko.

Robna ostrina sicer ni strokoven izraz, a je tako pogosto v uporabi, da mu je vredno nameniti nekaj besed. Ob izdelavi optičnih naprav je lažje doseči višjo resolucijo in kontrast v sredini vidnega polja kot pa na njegovih robovih. Prav tako je na robovih težje doseči, da se ne bi pojavljala nezaželena kromatska aberacija, ki jo bomo opisali v nadaljevanju. Slaba resolucija, slab kontrast in kromatska aberacija povzročajo neostre in medle dele slike na robu vidnega polja. Eden dobrih pokazateljev kakovosti posamezne optične naprave, pa naj gre za daljnogled ali kateri koli drug kos lovske optike, je prav obvladovanje vseh nezaželenih optičnih napak na robu vidnega polja. Le najboljši daljnogledi imajo namreč na robu vidnega polja približno enako ostrino slike, kot jo imajo na njegovi sredini.

Kromatska aberacija je verjetno najbolj opazna in hkrati ena najbolj motečih optičnih napak, ki se pojavlja pri vseh izdelkih s področja lovske optike in optike nasploh. Zelo dobro jo poznajo tudi fotografi, saj jo je zelo hitro opaziti na fotografijah. S tem pojmom sicer označujemo napako leč, če se na njihovih površinah svetloba različnih barv lomi z različnimi koti odboja. Zaradi slednjega ima pot svetlobe pri različnih valovnih dolžinah (barvah) skozi lečo različna gorišča, zato nastane tako imenovani razkol svetlobe. Oko ta pojav opazi takrat, ko se na robovih med temnimi in svetlimi objekti pojavi dodaten rob vijoličaste ali zelene barve. Ta rob zabriše natančno mejo med temnimi in svetlimi objekti opazovanja. Kromatska aberacija zmanjša kontrast in slika posledično ni več tako ostra, kot bi sicer morala biti. Pri opazovanju je obseg te napake najlažje videti tako,

Slika 1: Standardizirana tarča ISO 12233 za merjenje resolucije optičnih izdelkov (vir: www.wikipedia.org)

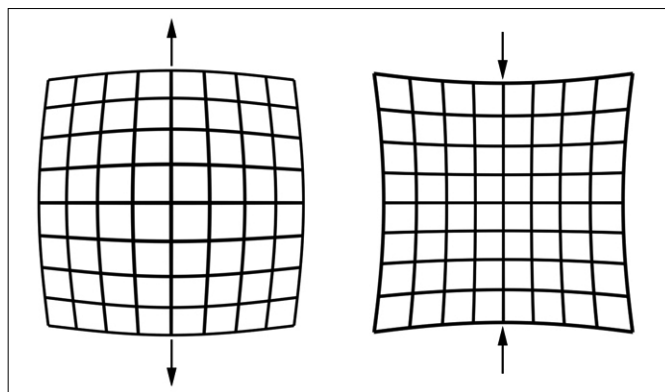

Slika 2: V okvirčku je povečan del slike, kjer je vidna težava s kromatsko aberacijo. Ker je rob med temnim in svetlim delom slike še dodatno popačen s kromatsko aberacijo, je slika takšnega daljnogleda neostra in s slabšim kontrastom. (Vir: www.wikimedia.org)

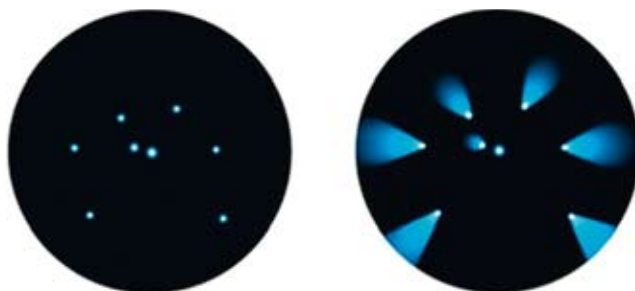
da v sončnem vremenu opazujemo rob med temno streho in svetlim nebom za njo. Če mejo med »svetlim in temnim« opazujemo v sredini vidnega polja, bo kromatske aberacije manj, če pa jo pomaknemo proti robu vidnega polja, bo pri slabših daljnogledih precej opaznejša. Poudarjena kromatska aberacija je prikazana na *sliki 2*. Kakovostna stekla leč, izdelana s pomočjo uporabe flora (FL stekla) ali tista z višjo gostoto, ki jo po navadi označujemo kot ED, to napako uspešno zmanjšujejo.

Distorzija (ukrivljenost) je naslednja od mnogih optičnih napak, ki jo izdelovalci lovške optike pogosto izpostavljajo, a kljub temu ni popolnega soglasja, ali je koristna ali nezaželena. Distorzija opisuje, koliko je slika, ki jo ponuja optičen inštrument (daljnogled na primer), ukrivljena v primerjavi z resnično obliko opazovanega predmeta. Ukrivljenost vidnega polja je lahko vbočena ali sodčasta. Pri opazovanju mirujočih objektov je zaželeno, da je katere koli od obeh ukrivljenosti/distorzij čim manj. Slednje pa ne velja za opazovanje objektov v gibanju, saj postane takšno opazovanje zaradi možganskega sprejemanja slike (percepcije) zelo neprijetno, v najhujšem primeru tudi podobno morskimi boleznimi. Proizvajalci najkakovostnejših daljnogledov so glede distorzije ubrali različne poti. Nekateri med njimi so vložili zelo veliko truda, da bi izdelali daljnogled s skoraj

ničelno distorzijo in jih bolj priporočajo za lovsko opazovanje mirujoče divjadi. Drugi so ubrali drugačno pot in so poskusili najti najprimernejšo stopnjo distorzije, ki še omogoča sprejemljivo ukrivljenost vidnega polja pri opazovanju mirujoče divjadi, a je hkrati dovolj ukrivljena, da vam pri opazovanju premikajočih se objektov (npr. konj na kasaški tekmi) ne bo postalo slabo. Različne zvrsti/tipi distorzije so prikazane na *sliki 3*.

Slika 3: Na sliki sta oba tipa ukrivljenosti (distorzije), ki ju lahko srečamo pri daljnogledih, in sicer levo sodčasta in desno vbočena distorzija. (Vir: www.wikipedia.org)

Slika 4: Zvezde na levi sliki so videti, kot bi jih opazovali skozi daljnogled, ki nima kromatske aberacije. Na desni strani je ta optična težava še posebej poudarjena. (Vir: Nikon Sports Optics)

Vinjetiranje je zelo težko opaziti, če daljnogled ni res izrazito slabe kakovosti, kar pa ne pomeni, da te težave ne bi mogli opaziti tudi pri dražjih in boljših daljnogledih. Podobno kot mnoge druge optične napake je tudi vinjetiranje lažje opaziti pri fotografijah kot pa pri opazovanju skozi daljnogled. To je pojav, pri katerem je rob vidnega polja temnejši kot njegova sredina. Vinjetiranja ne smemo zamenjevati s pogovornim pojmom »**tunelski vid**«, kjer vidno polje obkrožja večji kolobar črnine!

Komatska aberacija je sicer zelo pogosta optična napaka, ki pa pri lovski uporabi nima zelo velikega pomena. Ne smemo je zamenjevati za kromatsko aberacijo, ki ima le podobno ime, a opisuje drugačno optično napako! Kljub temu je vredno nekaj besed nameniti tudi tej optični težavi. Komatska aberacija je najlažje vidna pri opazovanju zvezd, kjer le-te dobijo namesto okrogle oblike obliko elipse, oziroma so podobne kometu. *Slika 4* prikazuje, kako se pri opazovanju zvezd izraža komatska aberacija. »Rep« za

zvezdami je sicer usmerjen proti zunanjemu robu vidnega polja, podoben optični učinek pa je viden pri opazovanju vseh točkastih svetlih objektov na temnejši podlagi.

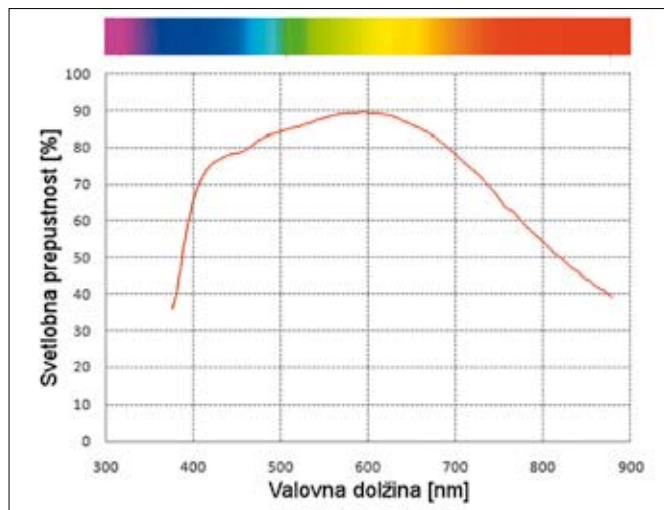
Barvni zamik je pogosta optična napaka predvsem pri starejših daljnogledih (strelnih in opazovalnih), kjer so premazi na lečah dotrajani ali že v osnovi niso bili na kakovostni ravni zdajšnjih. Takšni daljnogledi imajo celotni barvni spekter premaknjen proti določeni barvi in zato nenaravne barve. Zelo pogosta sta rumen in moder odtенок slike, ki ju s takšnimi daljnogledi najlažje vidimo, kadar opazujemo objekte bele barve ali nebo. Nenaravne barve so zelo nezaželene, čeprav morda pri lovski uporabi ne vplivajo na uporabnost optičnega pripomočka. Dobri daljnogledi nimajo barvnega zamika in so vse barve natančno takšne, kot so tudi v naravi.

Notranji odsevi v daljnogledih in predvsem strelnih daljnogledih so prav tako na vrhu seznama optičnih težav, ki jih želijo proizvajalci kolikor le mogoče izničiti. Neželeni notranji odsevi v daljnogledih se pojavljajo predvsem takrat, ko so v vidnem polju močni viri svetlobe, in sicer odsevi sonca (nikoli ne usmerite daljnogleda neposredno proti soncu!!!), svetilke ali lune. S strelnimi daljnogledi, ki imajo preveč notranjih odsevov, je zelo težko natančno meriti, kaj šele natančno zadevati. Daljnogledi za opazovanje s to težavo pa po navadi nimajo jasnih barv in imajo posledično bolj sivo sliko. Zelo zanimivo je tudi dejstvo, da daljnogledi s premočnimi notranjimi odsevi po navadi dajejo občutek (pa tudi meritve svetlobne prepustnosti to potrjujejo) svetlejše slike, kljub temu pa z njimi ni mogoče dobro videti detajlov v mraku. Dobro preprečeni notranji odsevi so torej prvi pogoj za uporabnost daljnogledov v mraku.

Svetlobna prepustnost je v zadnjih letih postala skoraj zagotovo ena najpomembnejših lastnosti, ki jih proizvajalci navajajo za svoje daljnogledne in strelne daljnogledne. Temu

botruje več dejavnikov. Šele zadnjih nekaj let so se na tem področju med proizvajalci pojavile večje in opazne razlike. Zelo pomembno je tudi, da se je način lova začel spreminjati v smer, da lovimo vedno pogosteje še dolgo v mrak in tudi ponoči, ob mesečini. Z namenom uspešnejšega trženja zdaj že veliko izdelovalcev in njihovi posredniki navajajo med podatki o izdelkih tudi njihovo svetlobno prepustnost. Meritve prepustnosti svetlobe je sicer mogoče opraviti tako, da skozi daljnogled pošljemo žarek znane valovne dolžine in z znano gostoto svetlobnega toka (vir svetlobe je pri takšnih meritvah monokromator, ki svetlobo oddaja v zelo ozkem pasu valovne dolžine) in nato izmerimo njegovo jakost pred daljnogledom in za njim (jakost svetlobnega toka se meri z integracijsko sfero). V območju vidne svetlobe je tako treba opraviti veliko ločenih meritev, da je znana svetlobna prepustnost daljnogleda za svetlobo različnih barv (valovnih dolžin). Meritev svetlobne prepustnosti pri valovnih dolžinah v vidnem spektru svetlobe je predstavljena na *sliki 5*. Pri takšnih meritvah po navadi ni upoštevano, da človeško oko različne barve (valovne dolžine svetlobe) zaznava z različno jakostjo. Tako obširna razlaga je na mestu predvsem zato, ker so promocijski in tržni prijemi proizvajalcev na tem področju v zadnjih letih postali zelo agresivni in mnogokrat tudi zavajajo kupce. Nema lokrat navajajo fizikalno skoraj nemogoče visoke številke, brez vsakršnega opisa meritev ali predstavitev standarda, po katerem naj bi bile meritve opravljene. Prav tako mnogokrat ne predstavijo grafa meritve prepustnosti svetlobe skozi celoten spekter vidne svetlobe, ampak navajajo samo eno od vrednosti, izraženo v odstotkih. Ali je ta vrednost povprečje ali največja vrednost pri določeni valovni dolžini, pa je potem stvar posameznikove predstave. V navadi je tudi, da proizvajalci najdražjih optičnih izdelkov navajajo nižje, a resnične številke, v nasprotju z mnogimi

Slika 5: *Graf prepustnosti svetlobe prikazuje odstotne vrednosti prepustnosti svetlobe v celotnem vidnem spektru, in sicer od valovne dolžine 380 nm (vijolična barva) do valovne dolžine 700 nm (rdeča barva). Le s pomočjo takšnega grafa je mogoče objektivno podajati prepustnost svetlobe skozi daljnogled. (Vir. www.allbinos.com)*

proizvajalci cenejših izdelkov, ki s temi vrednostmi pretiravajo. Na splošno je mogoče reči, da dandanes povprečni optični izdelki dosegajo prepustnost svetlobe v celotnem vidnem spektru približno 85 %, odlični v povprečju okoli 90 %, res tehnološko najbolj izpopolnjeni pa lahko pri posameznih valovnih dolžinah dosežejo celo 95 % svetlobno prepustnost.

Nezadostna **kolimacija** je optična težava, ki pa jo imajo lahko samo opazovalni daljnogledi z dvema lečama. To je pojav, ko oba optična sklop nista usklajena med seboj in zato ne dajeta enake slike. Če je takšen zamik manjši, napaka ni zelo opazna, je pa opazovanje s takšnim daljnogledom utrujajoče za uporabnika. Če je neuskkljenost večja, nastane jasen pojav dvojne slike. Pri novih daljnogledih je napaka precej redka, ko pa so daljnogledi nekaj časa v uporabi in podvrženi tudi kakšnemu udarcu, pa se lahko zelo hitro pojavi tako imenovana »dvojna slika«. Daljnogled s takšno težavo je sicer mogoče popraviti.

Tunelski učinek je izraz, ki dejansko ne opisuje jasno določene optične napake, ampak se je oprijel pri opisovanju pogoste težave strelnih daljnogledov, spektivov in monokularjev le pogovorno; torej vseh optičnih izdelkov, ki se uporabljajo za gledanje/

opazovanje le z enim očesom. S »tunelskih vidom/učinkom« označujemo primer, ko vidno polje v optičnem izdelku obkroža zelo velik temen koloobar. Pri strelnih daljnogledih je »tunelski učinek« še posebno opazen pri tistih s spremenljivo povečavo, in sicer navadno pri manjših povečavah. Pri tistih daljnogledih, kjer je ta težava najbolj opazna, je to celo tako, da z zmanjševanjem povečave najprej dosežemo najširše vidno polje daljnogleda, nato pa se z dodatnim zmanjševanjem povečave slika samo še manjša in navidezno oddaljuje; črn koloobar okoli nje se pri tem večja. Merjenje s takšnimi strelnimi daljnogledi ni najprijetnejše, prav tako je njihova uporabnost pri najmanjših povečavah veliko slabša, kot bi sicer lahko bila.

Astigmatizem pri optičnih izdelkih je nekoliko drugačen pojem kot ga poznamo s področja okvar človeškega vida (astigmatizem). Najpreprosteje bi ga opisali kot pojav, pri katerem je ostrina objektov, ki jih opazujemo z daljnogledom, različna po smeri opazovanja. Najpreprosteje si je to predstavljati na resničnem primeru, če opazujemo ograjo z navpičnimi in vodoravnimi prečkami. Če bodo vodoravne prečke ostre, navpične pa medle (lahko je tudi obratno!), ima daljnogled napako astigmatizma. Le-ta se lahko izraža tako izrazito, da kadar

opazujemo prej omenjeno ograjo, daljnogled lahko enkrat izostrimo tako, da ostro vidimo navpične prečke, če pa ga izostrimo drugače, vidimo ostro vodoravne prečke. Slednje je sicer bolj poudarjeno na robu vidnega polja, vsekakor pa vpliva na splošno kakovost slike, četudi ne opazujemo ravno objektov z izrazitimi vodoravnimi ali navpičnimi linijami.

Sklepne misli in priporočila

Napak, ki vplivajo na kakovost posameznega optičnega izdelka, je sicer še veliko več, kot smo jih opisali v tem članku. Kljub temu pa je z malo pozornosti in vaje opisane napake mogoče opaziti pri pogledu skozi kateri koli izdelek lovske optike. Še lažje je te napake opaziti ob primerjavi več optičnih izdelkov naenkrat in v zahtevnejših svetlobnih razmerah. Tedaj se hitro izkaže, da je **razlika med kakovostnimi in povprečnimi daljnogledi resnično velika in tudi hitro opazna.** Po navadi temu sledi tudi manj prijetno spoznanje, da so izdelki, pri katerih so opisane napake tako dobro odpravljene, zelo redki in praktično v vseh primerih iz višjega cenovnega razreda. Vsak med nami lahko z osnovnim poznavanjem opisanih pojmov in ob primerjanju več daljnogledov hkrati sam presodi, kateri je najostrejši, kateri predstavlja najbolj naravne barve, kateri ima največ težav s kromatsko aberacijo, kateri ima najboljšo robno ostrino itn; vse do končnega zaključka – kateri je med njimi najboljši. **Lovsko optiko je namreč mogoče objektivno ocenjevati samo in le takrat, ko imamo možnost sočasnega preizkusa več izdelkov. S tem člankom tudi končujemo sklop sedmih splošnih člankov Lovska optika za dober pogled in upam, da bo tudi to besedilo služilo širjenju splošnega znanja in vedenja o lovski optiki, kar je v naših vrstah že nujno potrebno.**

Teodor Štimec
teodor.stimec@gmail.com

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija, Danska, Nizozemska: Številčnost navadnih tjulnjev (*Phoca vitulina*) se ob obalah omenjenih držav še vedno veča in je v letu 2013 doseglo rekordno visoko vrednost: štetje iz zraka ob nemški, danski in nizozemski obali je doseglo številko 26.788 živali. Če k temu prištejemo še ustrezen delež tjulnjev, ki so se v tem času prehranjevali v morju, pridemo do številke približno 39.400 živali. To pa pomeni, da se je številčnost v enem letu povečala za približno 2 %. Hkrati to tudi pomeni, da se številčnost povečuje vse od velikega pogina, ki so ga zabeležili leta 2002. Število mladičev se vsako leto giblje okrog 4 % številčnosti populacije. Poleg tega je opazna tudi širitev populacije naprej proti zahodu. Isto štetje je tudi pokazalo, da se je številčnost sivih tjulnjev (*Halichoerus grypus*) zmanjšala na 2.785 osebkov, kar pomeni padec številčnosti kar za 31 % v primerjavi z letom 2012.

(*Wild und Hund*, 1/2014)

Foto: J. Popež - Grča

Populacija evroazijskega risa na Finskem je ocenjena na več kot 2.500 živali, starejših od enega leta.

Finska: V letošnji lovski sezoni, ki je trajala od 1. 12. do 28. 2., je bilo v tej skandinavski državi izdanih kar 600 dovolilnic za odstrel risov, kar je 40 % več kot leto poprej. V prejšnji sezoni 2012/13 so bile izdane 404 lovne dovolilnice, uplenjenih pa je bilo 379 risov. Kljub temu pristojni državni organi ne predvidevajo pomembnejšega vpliva dovoljenega odstrela na številčnost risov v tej državi, saj naj bi populacija risov na Finskem štela več kot 2.500 živali, ki so starejše od enega leta. V zadnjem času se je zelo povečala številčnost teh plenilskih mačk še posebno na jugu in zahodu države. Poleg že omenjenih dovolilnic je vse leto dovoljen tudi odstrel »problematičnih« živali, seveda z ustreznimi dovolilnicami.

(*Pirsch*, 2/2014)

Namibija: Vlada te afriške države je v sodelovanju z Dallas Safari klubom (DSC) ponudila nekaj licenc za odstrel črnih (ozkoustničnih) nosorogov (*Diceros bicornis*), ki so jih ponudili na dražbi, ki je potekala januarja letos med redno letno konferenco DSC v Dallasu. S prodajo omenjenih dovolilnic naj bi iztržili kar okrog en milijon ameriških dolarjev. Glede namena porabe tako pridobljenih sredstev pa so

nastale določene razlike v izjavah med vladnimi predstavniki, ki so povedali, da bodo pridobljena sredstva v celoti namenjena združenju za ohranitev nosorogov. Hkrati je pristojni minister za okolje in turizem izjavil, da bodo vsa sredstva namenjena v proračun države, medtem ko namen porabe še ni popolnoma jasen. Samo prodajo dovolilnic in prisotnost na konferenci DSC je označil za povečanje promocije in prepoznavnosti države kot cilja trofejnega lova v ZDA. Lovci, ki je na omenjeni dražbi ponudil najvišjo ceno, bo trofejo uplenjenega nosoroga lahko legalno pripeljal v ZDA.

(*Pirsch*, 2/2014)

Švica: Raziskava, v kateri so sodelovali biologi, klimatologi in ekologi iz Švice, Norveške in ZDA, je pokazala, da je dolžina letnih prirastov na rogovih kozorogov neposredno odvisna od podnebnih razmer v zgodnjem spomladanskem času. Če je pomlad zgodnja – predvsem je pomemben čas med marcem in majem, kar pomeni, da sneg prej izgine, da so temperature višje in vegetacija zgodnejša in bujnejša –, so tudi prirastki na rogovih kozorogov v tem letu večji. Pri omenjeni

raziskavi so poleg podnebnih in ekoloških podatkov uporabili tudi podatke meritev rogov kozorogov iz osmih švicarskih kolonij ter populacij, in sicer vse od leta 1964 naprej. Na več kot 8.000 rogov kozorogov so izmerili več kot 42.000 letnih prirastov.

(*Wild und Hund*, 3/2014)

ZDA, Kitajska: Po podatkih severnoameriške hiše za dražbe krzna, ki je največja v Severni Ameriki in tretja največja na svetu, se opazno povečujeta zanimanje za krzno in tudi prodaja. V zadnjih trinajstih letih se je promet s krznom v svetovnem merilu povečal iz 11 bilijonov US\$ v letu 2000 na skoraj 16 bilijonov US\$ v letu 2013, kar pomeni povečanje za skoraj 40 %. Medtem ko se promet s krznom na ameriških in evropskih trgih zmanjšuje ali nazaduje, pa se izjemno povečuje predvsem na azijskih trgih in še posebno na Kitajskem, kjer se pojavljajo številni proizvajalci in oblikovalci luksuznih izdelkov iz krzna. Tako je prodaja krzna in izdelkov iz njega v letu 2012 na Kitajskem dosegla že 35 % svetovne trgovine. Tako so tudi severnoameriški traperji (lovci s pastmi) zelo povečali svoje prihodke na račun enega največjih

povečanj cen krzna na svetovnih trgih vse od leta 1970 naprej. Na eni od letošnjih dražb, ki je bila februarja, so cene krzna pižmovk (*Ondatra zibethica*), ki so se prej gibale pri nekaj US\$, povečale na kar 14 US\$ za kos.

(*Hunter's Path*, 4/2013)

Kanada: Kanadska agencija za inšpekcijo hrane je izdala obvestilo o spremembi predpisov na področju uvoza lovskih trofej v to državo. Tako je po novem dovoljen zgolj uvoz tistih trofej, ki so popolnoma dermoplastično obdelane. To praktično pomeni, da morajo biti pripravljene in obdelane na način, da ni potrebna nobena dodatna obdelava več ali prepariranje. Kakršno koli krzno, kože, rogovi ali druge oblike trofej, ki ne bodo ustrezno in popolno pripravljene, bodo ob uvozu takoj posredovali registriranim preparatorjem z ustreznimi dovoljenji, ki jih bodo morali ustrezno pripraviti pred nadaljnjo predajo uvozniku ali uplenitlju in jih bodo obravnavali kot pošiljke, ki morajo obvezno v karanteno.

(*Hunter's Path*, 4/2013)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Med petimi zaselki tega kraja je od blizu in od daleč najbolj viden Tabor s starodavno cerkvijo Sv. Mihaela. Še starejša je na isti vzpetini malo niže ležeča gotška cerkev Sv. Lovrenca z 'zlatim oltarjem' in freskami iz 16. stoletja. Že ime Tabor pove, da je utrdba vrh griča varovala prebivalce okoliških vasi in zaselkov pred vdori Turkov. Tabor še danes obvladuje ves širni prostor na okrog; in tudi čas na poti iz preteklosti v prihodnost ...

Obstala sva pred hišo in zrla proti večeru ...

In v ta prostor – in v 20. stoletje našega časa – je bil vpet **Stanislav Miška** – Stano Skoncov² z Erzolja. Ta zapis ni nastal zato, ker je Stano Skoncov umrl v lanskem aprilu, tudi če je bil njegov odhod simboličen, saj je odšel tik pred sv. Jurijem, tem svetlim svetnikom, ki

ki Šmarij ... In vinogradi vsepovsod po prisojnih bregovih,' v duhu potujem dol proti furlanskemu nebu.

Nemški prepeličar v ogradi pod hišo se je umirjal. 'Lovca ni več pri hiši, njegov pes je še ...' se mi je utrnila misel.

Sedemdesetletnica tragičnega dogodka ...

Potlej se je domov vrnila gospodinja Cvetka.

»Joj, a že čakata!« je hitela z besedami. »V Gaberjah sem bila, pri maši,« je pojasnjevala, kot bi se opravičevala. »Danes je 70 let, kar so vas bombardirali Nemci. Kako žalostno! Včasih so bile na ta dan proslave, po časnikih je pisalo, danes se nobeden še spomni ne več ...«

»Vi ste to bombardiranje doživeli. Kako je bilo tisti dan?« jo povprašam kot mimogrede.

Tabor s starodavno cerkvijo sv. Mihaela ...
(www.erzelj.si)

Ob svetem Juriju, ko se trte solzijo

FRANC ČERNIGOJ

Stanislav Miška – Stano Skoncov z Erzolja. In Cvetka iz Gaberij ...

Erzelj - vas iz hiš iz kamna ...

Erzelj – vas iz hiš iz kamna, z nenavadnim imenom. Na vinorodnih gričih južnega obrobja Vipavske doline, v zavetju Vipavskih Brd. Prvič omenjena leta 1275 kot grad San Michele, last oglejskega patriarha. V Valvasorju lahko preberemo: »Na kar precej visokem hribu blizu zračnega sanjskega gozdiča leži kraj Rosel. Tam najbolje rastejo – uspevajo slavna znana bela vipavska vina, ki jih poznajo na Kranjskem in drugod.«

Kraj je bil skozi zgodovino poimenoval še z drugimi podobnimi imeni: Arsell, Ersell, Erssel, v času Avstro-ogrške monarhije pa je bil Hersell¹. Kaj vsa ta nenavadna tuje zveneča poimenovanja pomenijo? Meni je najljubša ljudska razlaga tega imena: 'Erzel' je zaprav naša domača beseda – 'vrzel'. 'Vrzel' kot ozek prehod med dvema svetovoma. Pomeni tudi prostor ob vzglavju in vzočju njive, na katerem so pri oranju obračali plug ...

¹ Iz: Spletna stran vasi Erzelj, www.erzelj.si

prebada zmaja in naznanja zmago nad zimo in smrtjo ter prihod novega življenja. Ne, to ni zapisano zaradi njegove smrti, ampak zaradi njunih življenj: Stanota in Cvetke, ki zdaj sama živi na njenem domu ...

Cvetko Skoncovo sva z Egonom Seljakom, dolgoletnim družinskim prijateljem Skoncovih in lovcem tamkajšnje LD, po naključju obiskala pod večer prav na 26. februar 2014, natanko na 70. obletnico nemškega letalskega napada na bližnjo vas Gaberje, od koder je h Skoncovim prišla za nevesto gospodinja Cvetka. Tisti večer je ni bilo doma.

»Ne more biti daleč,« je menil Egon, »počakala bova!«

Obstala sva pred hišo in zrla proti večeru. Levo nad nama se je dvigoval Tabor, na nebo se je risal Sveti Mihael. Pod nama so se doline in grape med griči polnile z mrakom. 'Gaberje, zasel-

² Velik je Stanov delež pri razvoju lovske kinologije na Goriškem, saj je bil ustanovni član Lovskega kinološkega društva Gorica, Nova Gorica. Ob njegovi 80-letnici so mu v matični LD izglasovali naziv častnega člana.

»Spomnim se, bila je deseta ura dopoldan. Gaberje so preletavala letala. Iz zraka je začelo sekati. Letalo je mitraljiralo vas! Mama in dve sestri smo bile same doma. Brata sta bila z očetom v gozdu. Tekle smo iz hiše k sosedovim in se stisnile za deblo debelega kostanja. Letalo je krožilo in streljalo, me pa smo se vrtele okoli debla, na drugo stran od letala, da nas ni zadelo. Tolklo je okoli nas in po kostanju. Potlej so vrgli bombe. Ko je vse končalo in so letala odletela, nismo mogle v hišo. Zračni pritisk ob eksploziji letalske bombe je butnil v vrata in zvil železen zapah. Sestra je zlezla v hišo skozi okno – šipe so bile vse sesute – in s sekiro odprla vrata. Na štedilniku se je kuhala župa. V loncu je bilo vse polno razbitega stekla ...

Popoldne so letala priletela še enkrat in na vas metala zažigalne bombe. Zgorele so tri hiše, ena bomba je porušila velbano klet, kamor so se domači zatekli. Dvanajstletna punca je bila na mestu mrtva, drugi so bili ranjeni. Soseda je izgubila oko, dveletni Ciril je bil ranjen v pljuča ...«

‘Kako nenavadno naključje,’ pomislim, ‘da smo k Cvetki prišli prav na obletnico tega dogodka! Kako pozabljammo ... Današnji otroci o dogajanju med drugo vojno ne vedo ničesar. V šoli se o tem ne učijo več. Morebiti pa mora biti tako. Preteklost mora skozi pozabo, da vse tisto, kar je res veliko, čez čas kot ptič feniks vznikne na dan. In verjamem, da se bo tudi upor proti tujcem med drugo vojno, z vsem trpljenjem, ki ga je sprožil, očiščen vse navlake, zasidral v zavesti in podzavesti narodovega spomina...’

Cvetka je močna ženska, zgovorna in razsodna, s smislom za humor. In že reče: »Veste, jaz sem malo divja! Ko je treba, takoj poprimem! Ne jokati in vpiti, kod se kaj zgodi! Pomagaj, kolikor moreš! Povsod sem bila – pri porodih in pri smrtih. Mi je kdo kdaj rekel – tebi ni nič mar, ni ti hudo! Seveda mi je, a jok in stok ne pomagata!«

»Ure in ure sva bila skupaj, a nisva spregovorila niti besede ...«

»Kot dekle ste imela priimek Čehovin. Kako je bilo, ko ste postala Miška?«

»Na začetku, ko sva se s Stanotom vzela, me je bilo kakor malo sram tega priimka, nerodno mi je bilo. A sem se navadila. Že dolgo dolgo ga imam rada. Pod tem priimkom našo hišo poznajo daleč okrog, naša vina so povezana z njim.«

»Kako bi označili svojega pokojnega moža Stanota? Kaj bi rekli o njem?«

»Moj mož je bil razgledan, umirjen in delaven. Vsem je pomagal, še najmanj sebi in svojim. Bil je najmlajši v družini, rojen v letu 1930. Že mladoletnemu

je bilo določeno: nadaljeval boš delo na kmetiji! A takrat niso bili navadni časi: bil je čas norega fašizma, on pa še ni imel trinajst let! In Skoncovi so bili partizanski, kot so bile skoraj vse primorske družine. Zato so v marcu 1943 fašisti vse prebivalce Erzelja izgnali: moške večinoma v nemška taborišča, ženske v italijanska. Otroci so se zatekli k sorodnikom. Stanotovega očeta so odpeljali v zapore v Trstu, potlej v taborišče Gonars; strica so odgnali v taborišče v Nemčijo. Ni prišel nazaj ... Drugi Skoncovi so ostali v pregnanstvu v Vipavi, pri prijateljih. Vsak dan zjutraj so hodili na Erzelj, cel dan delali na zemlji, zvečer so morali nazaj v Vipavo. Niso smeli prespati na svojem domu. Italijani so v kleti vse vino, kar ga niso spili, stočili po tleh, pobrali so vso žival. Na skoraj uničeno kmetijo so se Skoncovi za stalno vrnili po razpadu Italije, po devet devetem³. Od živali so dobili nazaj le eno kravo, ki je Italijanom ušla in so jo v svojo štalo skrili dobri ljudje z bližnje Planine.«

Tako tedaj bilo je to ...

Za Italijani so prišli Nemci, odpor Primorcev se je še okrepil, žrtve so bile še večje. Pod vasjo je skrivno dihala partizanska bolnica Vera. V vrenje odpora je bil vpet tudi mladoletni Stano ...

Tudi te zgodnje izkušnje so ga oblikovale in izoblikovale v trdnega moža, v dobrega gospodarja in očeta.

Posebej rad je imel Stano delo v vinogradih. Cvetka se kot sama zase spominja: »Garanje je bilo, od jutra do večera. Živelimo samo od zemlje. Izšolali tri hčere samo iz zemlje. Na njivi, v vinogradu, v gozdu ... sva bila ure in ure skupaj, a nisva spregovorila

³ po devet devetem – po razpadu fašistične Italije, 9. septembra 1943

niti besede. A čutila sva eden drugega in govorila sva z zemljo ...

Z možem sva bila zmerom skupaj, noč in dan. Za kratek čas sva bila vsaksebi samo, ko sem šla roditi ...

Pri nas je bilo vedno doma veselje, vsak je bil ob vsaki uri dobrodošel.«

Res je, Stano je bil prijatelj z vsemi. Pogosto so, najraje v zreli jeseni, v domači kleti častili življenje. Največkrat z lovci od blizu in daleč ...

Ja, lov in lovci ...

Strasten lovec je bil, Stano, šestdeset let je bil lovec. Ne bi prešteli juter, ko je z mislijo na divjad vstajal pred zoro, in ne večerov, ko je ostajal v gozdu še pozno v noč. In tudi uplenil je marsikaj, četudi ni bil tak, da bi prav moral ...

V lovski sobi so razvrščena močna srnjača srgovja, še zmerom prav nič prašna skrivajo v sebi vsako svojo zgodbo. Med njimi so tudi že potemnela od starosti; tak je 50 let star nagačen fazan. Ja, bili so v tistih časih fazani in – zajcev! Koliko jih je bilo! Danes jih skorajda ni več. So pa divji prašiči, teh je vse črno ponoči na njivah. »Če ne ogradiš, nimaš kaj pobrati. In ni še 30 let, kar sem videla prvega,« pravi Cvetka.

V lovstvu je bil Stano ves čas zelo dejaven in zaradi svoje umirjenosti in razsodnosti tudi vpliven, čeprav ni bil človek mnogih funkcij. V spominu lovcev je še danes zelo živ njegov spravljiv prispevek pri združitvi dveh manjših lovskih družin (LD Tabor - Erzelj in LD Školj - Brje) v novo: LD Brje - Erzelj. To je tudi treba povedati ...

»Lovski pes je bil zmerom pri hiši. In je še vedno. Nemški prepeličar,« reče Cvetka, ko zunaj v pesjaku zalaja pes. »Ni se mu tožilo peljati psa na tekmo v Umag ali kamorkoli že ...«

Tako tedaj je to ...

Življenje teče in bo teklo svojo pot naprej. Nikoli se ne ustavi, kot ne presahnejo izvirki studene vode okoli Erzelja. Po odhodu Stanota Skoncovega že v drugo prihaja sveti Jurij. Spet bodo trte jokale, da bi iz sebe izvile mlado življenje.

Njegove trte zdaj obrezujejo drugi. Drugi hodijo po lovskih stečinah po obronkih Svetega Petra, Tabora in Brkovč.

Rojen v času martinovega⁴, ko trte zaspijo v počitek. Odšel v času jurjevega, ko se trte pripravljajo na novo rast.

Tako gre to in tako je prav ...

Cvetka na koncu reče: »S Stanotom sem imela res lepo življenje ...«

⁴ 8. novembra 1930

V spominu lovcev je še vedno zelo živ njegov spravljiv prispevek pri združitvi dveh manjših lovskih družin (LD Tabor - Erzelj in LD Školj - Brje) v novo: LD Brje - Erzelj. (Stano Miška – drugi z leve) (Fotografija: arhiv Egona Seljaka)

PREDSEDNIKOVA BESEDA

S ponosom reči smem: »Lovec sem, lovec sem!«

Upam, da mi avtorja pesmi **Gustav Ipavec** in **Jakop Gomilšek** ne bi zamerila, ker sem si sposodil njune verze s tem, da sem jih pomensko prenesel v *lovca*. Nič za šalo, čisto zares, ker tako mislim, čutim in vem.

Aprila smo začeli s sklicem delnih občnih zborov, ki se bodo nadaljevali tudi še v tem mesecu in ki jim bo v juniju sledil Občni zbor LZS. Poročilo, ki smo ga pripravili, je razdeljeno v sedem poglavij, gradivo pa obsega skupaj 73 strani. V njem smo skušali zajeti vse aktivnosti, ki smo jih opravljali in opravili v minulem letu. Pričakujem, da bodo delegati na delnih in kasneje na osrednjem občnem zboru aktivno in tvorno sodelovali pri obravnavi poročila. Pogoji za konstruktivno obravnavo pa je, da ga pred tem pozorno preberejo. Poročilo ni namenjeno le delegatom, funkcionarjem, ampak vsem lovcem. Zato je treba tudi v LD poskrbeti, da bo članstvo imelo možnost seznaniti se s poročilom (tudi tisti, ki nimajo računalnika!). Če bomo imeli srečo, bomo tudi mi nekoč kot stari oziroma starejši veselji, če nam bodo mlajši lovci kaj povedali oziroma nas na primeren način seznanili s problematiko in pomembnimi zadevami.

V minulih mesecih je bilo kar nekaj kulturnih lovskih prireditev, ki so zelo pozitivno odmevale v javnosti. Ne samo, da so bile vredne ogleda, ampak so vredne še večkratne omembe, zato jih navajam tudi na tem mestu. Morda sem kakšen dogodek izpustil, zagotovo pa vem, so odmevali v kraju prireditve.

Dobrodelni koncert na Igu je bil po moji oceni odlično organiziran in izveden; to priložnost izkoriščam in namenjam besede zahvale vsem sodelujočim, prav vsem, ki so pozno v noč garali in pripravljali koncert, vsem tistim, ki so darovali sredstva za **Nejca** in **Matica**. Zbrana sredstva smo še isti večer predali staršem obeh fantov. Hvala tudi tistim, ki so v ta namen darovali svoje likovne izdelke, umetnine, ročna dela ipd.

Predstavitveni koncert Rogistov Lovske zveze Maribor je potekal v gradu Rače. Koncert je bil deloma namenjen tudi prerano preminulemu predsedniku mariborske območne lovske zveze **Branku Kurniku**. Tudi tam je bila polna dvorana lovcev, nelovcev in gostov.

Predstavev pesmarice je v prvotni obliki po delih napisal lovec **Stanko Grl** na »žvarcle« njegove preže, kasneje pa uredil v knjižni obliki in uglednem formatu v samozaložbi. Predstavev je potekala v nabito polni dvorani gasilskega doma v Črni na Koroškem. Naj temu umetniku izpod Pece nikoli ne zataji njegov svinčnik!

Že tridesetih zapored so zreški lovci organizirali lovski ples v njihovem domačem kraju. Tudi tod je bila nabito polna dvorana, ki so jo napolnili lovci, domačini, mladi, predstavniki lokalne skupnosti. Mogoče je ime tega srečanja malo presplošno in če to ogledujemo od strani ali od daleč, bi zmotno menili, da gre le za veselico. Kakšna veselica neki! Debela ura kulturnega programa je bilo s pevci, rogisti in različnimi nastopi posameznikov. Pred leti (tudi takrat sem bil prisoten) so uprizorili pravi lovski krst, s čimer so javnosti prikazali tradicijo lovskih šeg in običajev, pa tudi lovsko kulturo. Lovski krst je potekal tako, da sem bil prepričan, da gre za uigrano predstavo. Kasneje pa sem izvedel, da je bil čisto »ta pravi« lovski krst in da je bil lovec dejansko s tistim krstom dokončno »potrjen« v vrste zelene bratovščine. Toliko o »tej veselici«, ki je zame čisti kulturni dogodek! Čestitke organizatorjem in začetnikom tega plesa! Morda se bo kdo spomnil, da bo napisal predlog za kakšno priznanje s področja kulture za naše lovce iz Zreč!?

V začetnih mesecih leta so bili Lovci že aktivni tudi na področju dela z mladimi; obiskovali so osnovne šole in vrtce. V nekaterih lovskih družinah so se lotili tudi čistilnih akcij (čeprav osrednje letne, kamor smo se navadno vključili tudi mi, letos ni) in urejanja lovskih objektov, krmnih njiv. Skratka, nadaljuje se naše vsestransko delo.

In ko takole berem poročilo o delu lovcev v minulem letu, gledam kulturne prireditve, si ogledujem razstave trofej in pregleda odstrela, se spet spomnim na naslov. S ponosom reči smem: »Lovec sem, lovec sem!«

Pa dober pogled!

Mag. Srečko F. Kropce

Stanje članstva 1. 4. 2014:

Vrsta člana	Število članov	% moških	% žensk	Povprečna starost
Redni / častni član	258	99,61	0,39	82,34
Pripravnik	793	91,93	8,07	32,55
Častni član	181	97,24	2,76	80,47
Pripravnik / častni član	0	0,00	0,00	0,00
Redni član	19.532	98,26	1,74	56,21
Skupaj	20.764	98,03	408/1,97	55,84

Ugled slovenskega lovca

V prejšnjih dveh člankih smo pisali o procesu komunikacije in konfliktih v njem. Obe predstavitvi sta bili usmerjeni v izboljšanje predstavitvene sposobnosti slovenskega lovca oziroma lovskih organizacij. Tokrat bi vam rada predstavila koncept ugleda: kaj je ugled, od česa je odvisen, kako se zgradi, ohrani ali spremeni.

Pojem ugled z razlago ugleda slovenskega lovca

Ugled je javna podoba organizacije in sporoča, kako drugi posamezniki oziroma skupine posameznikov vidijo in ocenjujejo organizacijo. Podoba organizacije je torej ideja v mislih, ki se oblikuje s povezovanjem treh elementov: (1) prejetih informacij o organizaciji, (2) vrednotenja teh informacij z osebnimi stališči ter (3) vrednotenja teh informacij z družbenimi standardi, prepričanji in vrednotami. To pomeni, da za ustvarjanje ugleda niso pomembne samo informacije, ki jih posreduje organizacija, ampak tudi vrednotenje sprejetih/pridobljenih informacij o organizaciji na temelju osebnih stališč posameznika, ki temeljijo na prejšnjih izkušnjah in prihodnjih pričakovanjih, povezanih s to organizacijo. Enako pomembno je tudi vrednotenje prejetih informacij o organizaciji na temelju že vzpostavljenih družbenih standardov, prepričanji in vrednot o organizaciji.

Ugled slovenskega lovca je torej povezava med vsebinami, ki jih sprejemajo posamezniki o slovenskem lovcu; njihovim vrednotenjem na temelju osebnih stališč ter vrednotenje na temelju že vzpostavljenih družbenih standardov. Vzemimo primer slovenskega lovca, ki v svojem lokalnem okolju organizira izobraževalni dogodek o vrstah prostoživečih živali v lokalnem okolju, njihovih značilnostih ter težavah pri upravljanju z njimi. Vabilo, ki ga bo prejel posameznik, bo vrednotil prek osebnih izkušenj z lovci, npr. ko jih je videl, da so skrbeli za življenjsko okolje divjadi, očistili gozdni rob ter bili prijazni do mimoidočih. Druga vrsta osebne izkušnje je, da so lovci sprehajalca na neprimeren, morda celo sovražen način opozorili, da se v tistem delu gozda ne sme sprehajati, ker delajo v gozdu. Torej enako opravilo, skrb za življenjski prostor divjadi, pa vendar povsem različna osebna izkušnja! Posameznik bo vabilo ovrednotil tudi na temelju druž-

benih standardov. Npr.: lovstvo je v lokalnem okolju pozitivno sprejeto, saj je lovška dejavnost nujno potrebna in koristna za lokalno skupnost; ali pa tudi negativno sprejeta, ker lovce vodijo zastarela čustva in nagoni, ki niso primerni za 21. stoletje. Iz opisanih spremenjivk lahko sestavimo prvo podobo ugleda slovenskega lovca pri osebi, ki je ob vabilu pomislila na prijazne lovce, ki so skrbeli za gozdni rob in so pomembni za lokalno skupnost. Idejo o dogodku bo zato nekdo sprejel pozitivno in razmislil, da se ga bo udeležil. Če za pridobitev ugleda uporabimo druge spremenljivke in vabilo povežemo z negativno osebno izkušnjo, skoraj sovražnim govorom lovca ob robu gozda, in z družbenimi standardi, prepričanji in vrednotami, ki lovstva ne sprejemajo, bo vabilo pristalo v košu in prejemnik v najboljšem primeru o njem ne bo več razmišljal. Seveda se lahko odloči tudi za udeležbo na dogodku, kjer bo odkrito nasprotoval lovstvu.

Kako torej spremeniti ugled slovenskega lovca?

Tako, da poskušamo spremeniti, vplivati na vse tri elemente, ki določajo pozitiven ugled. Najlažje je spremeniti vsebine, ki jih sprejemajo posamezniki o slovenskem lovcu/lovstvu oziroma vsebine, ki jih slovenski lovec posreduje o sebi. Vsebina, kdo je slovenski lovec, je s temeljno ureditvijo slovenskega lovstva v Zakonu o divjadi in lovstvu (Ur. list, 16/04) določila država. Slovenski lovec je, v večini primerov, član lovške družine, ki kot koncesionar trajnostno gospodari z divjadjo. Trajnostno gospodarjenje z divjadjo je eno od dejavnosti sodobnega upravljanja z divjadjo, ki zagotavlja ekološke, socialne in gospodarske funkcije divjadi ter njenega življenjskega prostora. Za razumevanje kdo je slovenski lovec, pa niso pomembni le temeljni, statični elementi, zapisani v zakonu, ampak tudi način delovanja, ki so ga slovenski lovci oziroma zanje nacionalna lovška organizacija, t.j. Lovska zveza Slovenije, opredelili v *Etičnem kodeksu slovenskih lovcev in Pravilih LZS*. Poleg tega so lovci zavezani še *pravilom lovskih družin (LD)* in *območnih lovskih zvez*.

Vsebine, ki jih slovenski lovci o sebi posredujejo javnosti, posamezniki vrednotijo na podlagi svojih osebnih stališč, povezanih z izkušnjami s slovenskimi lovci v preteklosti in s prihodnjimi pričakovanji, povezanimi z njimi. Osebna stališča se razlikujejo od posameznika do

posameznika in jih najlažje spreminjajo z osebnim odnosom.

Naslednji element, ki vpliva na ugled slovenskega lovca, je vrednotenje sporočil slovenskih lovcev na temelju družbenih standardov, prepričanji in vrednot. Sprememba tega elementa je najtežja pri gradnji/ustvarjanju oziroma spreminjanju ugleda.

Shema 1: **Elementi ugleda slovenskega lovca**

Z razlago treh sestavnih elementov slovenskega lovca lahko pojasnimo, kako različni posamezniki v svojih mislih ustvarjajo različne ideje o slovenskem lovcu. Prav gotovo so njihove osebne izkušnje in stališča zelo različna, saj si bo posameznik, ki je imel z lovci pozitivno izkušnjo, oblikoval povsem drugačno podobo kot posameznik, ki z lovci še ni imel izkušnje ali je bila le-ta celo negativna. Hkrati so pomemben dejavnik pri oblikovanju podobe slovenskega lovca tudi vzpostavljeni družbeni standardi. V primernih ali ruralnih okoljih, kjer je določeni del prebivalstva povezan z aktivnostmi lovcev, so oblikovani družbeni standardi naklonjeni lovstvu, medtem ko posamezniki v mestnih okoljih lovstvu pogosteje nasprotujejo.

Shema 2: **Kulturna mreža (Theaker, Alison. Priručnik za odnose z javnostmi, 107)**

Spreminjanje ugleda slovenskega lovca

V zadnjem času se veliko pozornosti namenja pogovorom in dejavnostim, s katerimi želimo spremeniti ugled slovenskega lovca. Kam usmeriti našo energijo, da bo učinek največji? Večina organizacij se usmeri na okolje, saj je to element, ki ga želimo spremeniti. V resnici je to najtežje, dolgotrajno in najdražje ter le redko vpliva na spremembo ugleda.

Ne glede na postavljeni cilj po spremembi podobe slovenskega lovca strokovnjaki za komunikacije predlagajo, naj se pri spreminjanju ugleda osredotočimo na prvi element ugleda: organizacijo oziroma v našem primeru na delovanje slovenskega lovca. Tudi ta element je težko spreminjati, vendar ima slovenski lovec sam neposreden in nedvomno največji vpliv na svoje delovanje. Vpliv organizacij s področja lovstva, lovške družine, območne zveze in nacionalne zveze na spremembo delovanja slovenskega lovca je posreden, vendar imajo pri tem določen posreden vpliv, oziroma je njihov vpliv pri vseh opisanih dejavnostih ključen. Kako? Predvsem z vzpostavitvijo ustreznih kultur znotraj lovskih organizacij: s simboli, zgodbami, obredi in rutinami, organizacijsko sestavo, strukturami moči in sistemom nadzora.

Vsi ti elementi kulture so v lovskih organizacijah zelo močni, morda so v ospredju napačne zgodbe, simboli itn. Pa vendar, ko bi vse opisane elemente kulture pregledali, ocenili, določili, smo zopet pri prvem elementu – ugledu slovenskega lovca, njegovem delovanju, posredovanju vsebin o sebi.

Osebna odgovornost posameznika

Vsi skupaj se zdaj lahko vprašamo, kako spremeniti delovanje slovenskega lovca, ki je vzorec svojega delovanja oblikoval pred leti, ko so bili družbeni standardi, prepričanja in vrednote še drugačni¹.

Raziskave dejavnosti posameznika so pokazale, da človekovo delovanje začenjajo in usmerjajo motivi. Motiv je stanje neravnovesja v posamezniku ali odnosu med posameznikom in okoljem, ki ga zaznamo kot napetost. Le-to poskušamo omiliti ali odpraviti z delovanjem. Na podlagi zapisanega torej lahko sklepamo, da bo slovenski lovec spremenil svoje delovanje, če bo zanj motiviran. Vendar pa med motivom in delovanjem ne moremo vzpostaviti tako preproste vzročne povezave, zato je iskanje primerne motivacije, ki ne bo zgolj racionalna – z elementi prisile ali pa emocionalen/čustven – kar lov v svojem bistvu je, zahtevna naloga. Skupen, enoten motiv bo moral odgovoriti tudi na značilne razlike pri lovu v Sloveniji.

Drugi proces, poleg motiviranja, ki vpliva na spremembo delovanja posameznika, je prepričevanje. Spremembo delovanja pri slovenskem lovcu lahko torej spremenimo tudi s prepričevanjem, kar pa je prav tako zahtevna naloga, saj bi moralo biti otno, skupno, vodeno vedno z enega vira. To pa bi pomenilo spremembe delovanja na ravni lovske organizacije, kar je prav tako težka in zahtevna naloga, kot spreminjati tretji element ugleda slovenskega lovca (družbene standarde, prepričanja in vrednote). Strokovnjaki s področja komuniciranja tudi opozarjajo, da je zelene spremembe v dejavnostih slovenskega lovca najlažje doseči z uporabo različnih komunikacijskih kanalov: od osebne komunikacije do kanalov množičnega komuniciranja ter z uporabo formalnih in neformalnih virov za komunikacijo.

Sklepne misli

V tem prispevku sem želela predstaviti, da je gradnja/ustvarjanje ugleda slovenskega lovca proces, ki poteka nenehno, vsako-

¹ Po moji oceni sta najpomembnejša dejavnika, ki sta vplivala na spremembo družbenih standardov prepričanj in vrednot: (1) odnos posameznika do živali, ki ne pomeni več temelja za prehranjevanje, ampak mu postaja osebni prijatelj, ter (2) umikanje smrti iz vsakodnevnega življenja, kar je tudi izraz »odstrel« spremenilo v sodobnejši »odvzem«.

dnevno, ter da je slovenski lovec s svojim delovanjem nenehno del tega procesa. Torej je nesmiselno govoriti o spremembi ugleda slovenskega lovca kot o nalogi, ki jo bomo začeli izvajati v prihodnje. Posamezniki, ki oblikujejo ugled slovenskega lovca danes, so ujeti v že vzpostavljene družbene standarde, prepričanja in vrednote. Njihovo spreminjanje je dolgotrajen proces, ki bi lahko trajal najmanj od 3 do 5 let. Spremembe ugleda slovenskega lovca so neposredno povezane s spremembami v delovanju slovenskega lovca ter z vzpostavitvijo vzorcev delovanja, ki bodo

in še pet članov LD Mirna, saj je bilo takrat za ustanovitev nove lovske družine (LD) potrebnih osem članov (žal so vsi ustanovni člani že pokojni). Četudi bo čez dobri dve leti ta LD praznovala že 70 let delovanja, v Lovcu o njenem delu in poslanstvu ni bilo še nič objavljene. Skromni tamkajšnji lovci povedo, da se nikoli niso radi hvalili, še manj pa kaj pisali o sebi. Zakaj o njih niso pisali vsaj drugi, ne izvemo. Predvsem bi se lahko pohvalili o desetletje uspešnem gospodarjenju z divjadjo, z zglednim vzdrževanjem številnih lovskih naprav, kdaj in kako je potekala udarniška gradnja lovskega

in **Albin Verščaj**. Če se konec minulega leta ne bi zgolj po naključju mudili v omenjenem delu Dolenjske, kjer ima LD Trebelno svoje lovišče, o trebanjskem lovstvu ne bi mogli poročati v Lovcu. O njihovem delu in življenju ter o LD Trebelno sem starešina Stanetu in gospodarju Marku namenil v klepetu več vprašanj in časa. Nadvse doživeto in zanimivo sta mi za vsa leta nekakšne »medijske pozabe« predstavila res slikovit in bogat mozaik LD Trebelno: »Zdaj naša LD šteje 30 članov, med nami je najstarejši 76-letni **Alojz Dolinar**. Večina naših članov je domačinov, ki živijo

Foto: F. Rotar

Po letošnjem marčnem Občnem zboru LD Trebelno so se člani prvič fotografirali tudi za Lovca. Na fotografiji, ki jo je posnel **Damjan Žalec**, manjkajo: **Stane Cvetan, Franc Mrvar, Polde Savšek in Stanko Urek**.

sprejemljivi v današnji družbi. Največji učinek pa bi dosegli s spremembami, ki bi bile usmerjene v osebne izkušnje posameznikov z lovci, torej v osebne izkušnje, ki bi spreminjale prejšnje izkušnje posameznikov s slovenskimi lovci.

Tina Drolc
tina@publica.si

(Viri so dosegljivi pri avtorici.)

Povezuje jih lovski dom

Tek po lovskih stečinah na Trebelnem

Na jugovzhodu Slovenije leži dolenjska Občina Mokronog - Trebelno, v kateri delujeta **LD Mokronog** in **LD Trebelno**. Slednja je bila ustanovljena 19. oktobra davnega leta 1946; ustanovili so jo domači lovci **Ivan Verščaj, Jože Barbo, Jože Žagar**

doma, kako so praznovali jubileje LD, kako slavnostno in prešerno je bilo razpoloženje ob razvitju dveh lovskih praporov ipd. Ponosno bi lahko poročali o uspešnih njihovih lovskih strelcih in prizadevnih vodnikih lovskih psov. Lahko bi predstavili tudi njihovo složnost in pristno lovsko družabnost, ki ju ves čas iz srca delijo s krajanji. Ne nazadnje bi bilo zanimivo kaj prebrati o njihovem vsakoletnem **junijskem teku po lovskih stečinah** (z mednarodno udeležbo), ki ga vedno popestrijo s tradicionalno lovsko veselico. Znani so po tradicionalni septembrski proslavi, ki jo organizirajo ob obletnici ustanovitve Gubčeve brigade.

Na Trebelnem je lovstvo živo vpeto v vsakdanje tamkajšnje življenje, za kar imajo nemalo zaslug prav vsi člani lovci, na čelu katerih so neutrudni dolgoletni lovski funkcionarji, starešina, gospodar in tajnik LD Trebelno: **Stane Muhič, Marko Repše**

na območju lovišča. Lovci sicer v življenju opravljamo različne poklice in dejavnosti v kmetijstvu, obrtništvu, podjetništvu, trgovini in tudi v javni upravi. Vse več je med nami upokojevcev, tako da se naše vrste žal hitreje starajo, kot jih uspemo pomladiti z novimi mlajšimi člani. S ponosom pa se moram pohvaliti, da je složnost našega članstva lahko marsikateri LD za zgled, čeprav tudi pri nas ni vedno vse povsem rožnato,« mi je v uvodu odkrito povedal starešina Stane, ki je tudi že upokojenec in v navezi starejših lovcev.

Le v nekaj mesecih prišli do lovskega doma

Tudi trebanjski lovci so si od ustanovitve želeli svoj lovski dom in strelišče. Konec 70. let prejšnjega stoletja, ko je bil starešina **Albin Verščaj**, so se tudi oni odločili za nakup zemljišča, na katerem zdaj stoji lep in prostoren lovski dom, ob katerem je tudi urejeno lovsko strelišče. »Čeprav

leta 1978 LD ni imela dovolj denarja za nakup zemljišča, smo del denarja prispevali kar sami lovci, iz žepov. Tudi z udarniškim delom in prispevki smo na našem lovskem zemljišču najprej postavili leseno barako. Leta 1995 pa smo začeli s pripravami za gradnjo pravega lovskega doma, ki je stekla že naslednje leto, čeprav LD še vedno ni imela dovolj denarja. A to članov ni odvrnilo od gradnje, (v času gradnje je bil starešina **Jože Gorenc**, gospodar **Stane Muhič**, predsednik gradbenega odbora pa **Anton Cvetan**). To je bil čas odrekanj, pridobivanja sponzorjev, zbiranja denarja in gradbenega materiala. Še bolj pa je bil čas udarniškega in požrtvovalnega dela; obdobje, ki ti za vedno ostane v lepem spominu in se zlepa ne ponovi! Pri mnogih delih so nam pomagali tudi drugi občani. Velikokrat je poleg obrtnikov na gradbišču delala kar cela družina kakšnega lovca. Zaradi složnosti in pridnosti smo lovski dom zgradili v rekordnem času, saj smo ga svečano odprli že 31. avgusta 1996. Gradnja je zblížala in utrdila tovariške in

za dva družinska lovška prapora, saj je LD svoj drugi prapor razvila leta 2009,« sta zgovorno še dodala sogovornika.

Skrb za divjad

LD Trebelno upravlja z divjadjo v 4.089 ha velikem lovišču; od tega je 3.926 ha lovni površin. »Naše razgibano in z divjadjo kar bogato lovišče meji na lovišča: LD Mirna Peč, LD Trebnje, LD Mirna, LD Mokronog in LD Otočec. Neokrnjena narava, številni travniki, obdelana polja in negovani vinogradi ter mogočni mešani gozdovi, ki v temnih grapah skrivajo ozke dolinice, gozdne vlake ter številne vodne izvire in potočke, zagotovo predstavljajo raj za prstoživeče gozdne živali in tudi ljudi. V lovišču sta med divjadjo tradicionalno dobro zastopana srnjad in divji prašič. Jelenjad je v našem lovišču prisotna šele zadnje desetletje in je, to moram poudariti, vedno bolj številna. Lani smo po načrtu odstrelili 87 glav srnjadi od 88 načrtovanih. Pri jelenjadi je načrt odvzema pet glav, odstrelili pa smo tri. Še največ težav smo imeli

Foto: M. Repše

Tradicionalnega teka po lovskih stečinah se vsako leto udeleži več domačih in tujih ljubiteljev teka v naravnem okolju.

še več. Srnjad je plačevala večji davek na cestah, varna nikoli ni bila pred potepuški psi, velike izgube so v času košnje, pa tudi pred krivolovom ni varna! Da škode od divjadi ne bi pokvarile sicer res dobrih odnosov z ostalimi uporabniki prostora, se tudi naša LD poslužuje predvsem privabljalnega krmljenja divjih prašičev s pomočjo avtomatskih krmilnic. Zavedamo se, da nam v celoti škode od divjadi in tudi na divjadi ne bo uspelo povsem preprečiti. Jo pa lahko z našimi aktivnostmi vsaj delno zmanjšamo,« mi je zatrdil in postregel z vsemi podatki iz knjige odstrela divjadi prizadevni gospodar Marko Repše.

Franc Rotar

tri leta prizadevni starešina **Milan Košelnik**, je tokrat pripadla čast, da so poseben pano lahko opremili tudi z vrhunskimi trofejami iz svojega lovišča in privlačno uredili dioramo z nagačenimi prstoživečimi živalmi. Razstavo so popestrila tudi likovna dela učencev OŠ Kotlje in malčkov iz tamkajšnjega vrtca Levi devžej, ki so prispevali kar devetnajst risb na temo Narava, gozdne živali in lovci. LD Prežihovo jih je za njihov trud nagradila s knjižnimi nagradami in sladkarijami.

Lovsko društvenje ob vzhodju Uršlje gore je potekalo v veliki dvorani in tudi v »gostinskem« kotu kotuljskih gasilcev. Tisto marčno sobotno, nedeljo in ponedeljek so bile Kotlje povsem lovske, saj so si razstavo prišli ogledat številni lovci in drugi ljubitelji koroškega lovstva. Čeprav je zbor potekal na praznik žena, je bil dogodek v celoti namenjen le moškim, saj med posebej povabljenimi gosti ni bilo nobene ženske. Zbrane, med katerimi so bili tudi ponovno izvoljeni predsednik KLZ **Dušan Leskovec**, **Jožef Verčko**, novi predsednik LKD Koroške, delegacija Kluba prijateljev lova iz Celovca z **Mirkom Kumrom** na čelu, nekdanji koroški lovski in gozdarski inšpektor **Drago Križan** in **Milan Škafar**, podžupan ravenske občine, je v uvodu pozdravil starešina Košelnik. V imenu Sveta MLGB je zbrane pozdravil in nagovoril predsednik **Maks Oserban**. Zbor lovcev so pozdravili tudi gostje. Leskovec je dejal, da so lovci iz Mežiške doline lahko ponosni, saj so na področju pripravljanja lovskih razstav na Koroškem orali ledino. Prekaljeni govnik **Mirko Kumer** - Fric je najprej pohvalil delo lovcev na tej strani Pece. Ob tej priložnosti ni pozabil povedati,

Foto: F. Rotar

Zavzeta lovška funkcionarja LD Trebelno (z leve) Stane Muhič in Marko Repše

sosedske vezi med lovci in drugimi občani. Zato se ni čuditi, zakaj je danes naš lovski dom pravzaprav središče družabnega življenja na Trebelnem, saj iz dneva v dan opažamo, kako povezuje lovce in druge občane,« sta mi opisala dogodke Stane in Marko. S ponosom se radi spominjajo tudi 17. avgusta 1975. Takrat so namreč v Ornuški vasi lovci razvili svoj prvi prapor. »Prvi praporščak je bil **Anton Korošec**, »doktor« za lovske prijatelje.« Za njim sta bila praporščaka **Anton Metelko** in **Anton Makše**, ki ju je nasledil **Martin Šircelj**. »Njemu pripada celo čast, da je danes zadolžen kar

pri odstrelu divjih prašičev, saj smo jih odstrelili le devet od dvajsetih načrtovanih. Na odstrel divjih prašičev do januarja 2013 je zagotovo vplival obsežen snegolom v oktobru 2012. Nato je bila ovira za lov intenzivna prisotnost gozdnih delavcev in mehanizacije pri odstranjevanju podrtega drevja v večjem gozdnem kompleksu Radulja, kjer se divji prašiči najraje zadržujejo. Večjemu odstrelu divji prašičev ni bila naklonjena tudi zelena zima lanskega decembra. Sicer pa smo v letu 2013 na cestah izgubili osem glav srnjadi. Prejšnja leta je bilo naravnih in nenaravnih izgub pri srnjadi

LGB še delujejo na Koroškem

47. bazenska lovška razstava v Kotljah

Letošnji, že 47. Zbor lovcev Mežiškega LGB (MLGB) je v soboto, 8. marca, v kotuljskem gasilskem domu organizirala LD Prežihovo - Kotlje. Zbor je še bolj predstavil koroško lovstvo v Mežiški dolini in povezal lovce iz sedmih tamkajšnjih LD. V dolini, ki jo povezuje reka Meža, zdaj lovsko poslanstvo opravlja 414 lovk in lovcev. Skupno upravljajo z divjadjo na kar 28.980 ha lovne površine **LD Koprivna - Topla**, **LD Bistra**, **LD Pogorevc**, **LD Peca - Mežica**, **LD Jamnica**, **LD Strojna** in **LD Prežihovo - Kotlje**, ki so tudi to pot na svoje razstavne panoje obesile kar tristo trofej, ki so jih lovci pridobili lanske lovne sezono. Razstavni prostor so krasili tudi družinski prapori. Lovcem LD Prežihovo - Kotlje, na čelu katerih je zadnja

Pokaži svojo lovsko izkaznico!

Nadaljujemo z objavljanim podjetij, ki so z LZS sklenila pogodbo, na podlagi katere bodo vsakemu članu LZS, ob predložitvi veljavne lovске izkaznice, omogočili nakup lovskih potrebščin in opreme (oz. uslug) z določenim popustom. Na tej strani bomo objavljali vsa nova **podjetja s sklenjeno pogodbo**, s spiska pa opuščali nekatera podjetja, ki so to storila že pred časom. Popoln spisek vseh podjetij je vsakomur dostopen na spletnih straneh LZS: <http://www.lovska-zveza.si>.

Popust naj ne bi bil manjši od 5 %, v Lovcu pa bomo objavljali spisek 25–30 zadnjih podjetij, ki so **pogodbo o sodelovanju** z 10 % ali višjim popustom za naše člane podpisala v zadnjem času. Prodajna mesta teh podjetij bodo označena z nalepko, ki jo vidite na fotografiji.

Ker želimo v akcijo pritegniti čim več podjetij, prosimo vse naše člane, da na elektronski naslov lzs@lovska-zveza.si sporočite imena novih podjetij, ki bi jih zanimala sklenitev take pogodbe.

Želimo si, da nam naša lovška izkaznica na tak način omogoči neposreden prihranek pri nakupih!

LZS

Stanje: 17. 4. 2014

POGODBE ZA POPUSTE		
Podjetje	blago in storitve	% popusta
DOGMANIA, d. o. o. , Bojanji Vrh 22, 1295 Ivančna Gorica	Oprema	15
	Kozmetika in insekticidi	12
	Hrana in poslastice	10
DB vrata, okna, zimski vrtovi, Damjan Brajnik, s. p. , Nasipna ul. 2a, Benedikt	Notranja vrata	10
	PVC, ALU, LES – okna, vrata, zimski vrtovi, senčila	5
Frizerski salon Tina, Kraševac Martina, s. p. , Tomišelj 1, 1292 Ig	Striženje las	5
LUR, Poslovno svetovanje, d. o. o. , Peričeva 21, Ljubljana	Računovodske storitve, poslovno-svetovalne storitve	20
	Implementacija in podpora pri uporabi programa Pantheon	20
BIFE KREVS, Tomaž Krevs, s. p. , Podgorska cesta 103, 2380 Slovenj Gradec	Pijača	10
JUPITRA, poslovni inženiring, d. o. o. , Motnica 7a, 1236 Trzin	Izdelki za filtriranje vode v spletni trgovini www.moja-voda.si	10
	Rezervni deli za izdelke (filtrni vložki)	8
KONFIN, d. o. o. , Ljubljanska 76, 1230 Domžale	Geodetske storitve	15
DJ STANE - STANE ČRVIČ, s. p. , Bratuževa ulica 14, 5290 Šempeter Trgovina za male živali FENIX v Tolminu in Novi Gorici	Vsa hrana in oprema za pse, razen znamk ORIJEN ACANA IN K9JULIIS, za plačilo v gotovini	10
USLUGA NOVO MESTO, d. o. o. , Tržaška 10, 8000 Novo mesto	Kemično čiščenje, pranje in šiviljska popravila vseh lovskih oblačil in pripomočkov	10
VTE, d. o. o. , Gradnikove brigade 4, 1000 Ljubljana	Izdelki blagovne znamke Voodoo Tactical	10
	Olight svetilke z dodatki	5
POT USPEHA, izobraževanje Željko Hohnjec, s. p. , Občice 25, Dolenjske Toplice	Odvajanje od kajenja in alkohola in drugih odvisnosti	15
GRAD-ART, d. o. o. , Podmilščakova 11, 1000 Ljubljana	Projektiranje novogradenj, rekonstrukcij in sanacij objektov	15
	Svetovanje, nadzor in inženiring v gradnji	10
GARMIN, d. o. o. , Poslovna cona A 22, 4208 Šenčur	GARMIN ASTRO 320-DC 40 IN GARMIN DC-40 - ASTRO 220, 320	10
KARBO - Renata Kerec, s. p. , Partizanska cesta 35, 2230 Lenart	Krovška in kleparska dela - prekrivanje streh in izdelava fasad s paneli	10
	Vsa gradbena in tesarska dela ter dobava in montaža stavbnega pohištva	10
VETERINARSKA POSTAJA BRESTANICA, d. o. o. , Šolska cesta 15, 8280 Brestanica	Storitve v ambulanti	10
	Pregled in tetoviranje rodovniških legel ob cepljenju, mikročipiranju in registraciji	10
	Hrana za pse	5
PAMI, d. o. o. , Nova Gorica, Vipavska cesta 50, Nova Gorica	Prodajni program PLANIKA TREKKING	10
DeCARNIS, d. o. o. , Vipavska cesta 12, Nova Gorica	Pasja hrana adult, light, puppy in stone cricks plus	10
WEBO, d. o. o. , Dragomelj 84, Domžale	HAIX lovski in gozdarski čevlji, HOLIK rokavice	10
	LED LENSER svetilke	5
ŠOLA VOŽNJE POGORELEC, Josip Pogorelec, s. p. , Lendavske gorice 429/a LENDAVA	Vozniški izpit kategorije A in B	20
	Varno delo s traktorjem kat. F in trening varne vožnje	15
MIZARSTVO PRELOG, s. p. , Sela pri Polskavi 51, 2331 Pragersko	Gradnja objektov na ključ in izdelava lesenih nadstreškov za avtomobile	10
	Adaptacije	8
	Izdelava KNAUF sistemov	5
MOJ VET, klinika za male živali, d. o. o. , Celovška cesta 258, 1000 Ljubljana	Popust na maloprodajne cene storitev po veljavnem ceniku	15
BORIS TERČIČ, s. p. , Mehanika in keramika, Zagomila 1, 5210 Deskle	Servis in popravila traktorjev	15
	Storitve s kmetijsko in gozdno mehanizacijo	10
	Olja in rezervni deli za traktorje	5
SILVAPRODUKT, d. o. o. , Dolenjska cesta 42, 1000 Ljubljana	Silvanolin	15
KOMPAS HOTELI BLEDE, d. d. , Cankarjeva 2, Bled	Nočitev z zajtrkom /redna dnevna cena	10
TAXI CENTER, Anna Majnik, s. p. , Kromberk, Pod Škabrinelom 16, Nova Gorica	Avto taxi prevozi	20
VENERA SHOP, d. o. o. , Zg. Jezersko 82, 4206 Zgornje Jezersko	Vsi izdelki v redni ponudbi v vseh trgovinah v Sloveniji	10
AVTO B, Domen Benedik, s. p. , Studeno 2, 4228 Železniki	Pnevmatike Michelin, Kleber, BFGoodrich	44
	Avtomehanične in vulkanizerske storitve ter optična nastavitve podvozja	10
VALDEK, d. o. o. , Salon pohištva, Movže 37, 2382 Mislinja	Jogi vzmetnice in omarice za čevlje	10
	Kuhinje, sedežne garniture, regali, spalnice, gard. omare, mize, stoli, otroške sobe	5
VETERINARSKA AMBULANTA GABER, Kidričeva 1, Litija, Veterinarstvo Eva Lesjak, s. p.	Vse veterinarske storitve, razen cepljenj	10
TURISTIČNA KMETIJA JELENOV BREG POD MATAJURJEM, Avsa 22, 5222 Kobarid	Nočitve in vstopnice za kobarški muzej 1. svetovne vojne	10
RAORA, d. o. o. , Brezovica 1b, 4245 Kropa	Povečava fotografij, komplet magnetnih fotografij	10
	Magnetne tablice za opremo, tisk nalepk poljubnih oblik vozil	10

da so se slovenski lovci z one strani meje marsikaj pozitivnega naučili od svojih lovskih prijateljev iz KLZ. Kako lokalna politika ocenjuje koroško lovstvo, je odkrito povedal podžupan Škafar: »Pravilno in uspešno delo lovcev se odraža v naravi. Očitno pa vsem to ni pogodu. Nekateri lobijo želijo zasebno lovstvo. Povedati moram, da je divjad svobodna in da je last države. Tudi koroški lovci ves čas dokazujete, da ste vredni zaupanja, saj ste dobri gospodarji z divjadjo, kar cenijo tudi ravenska občina!« Nepozabno lovsko društvo v Prežihovih Kotljah, kjer vse leto na veliko tudi prepevajo, so z umirjenim petjem polepšali pevci Lovskega okteta LD Prežihovo, ki jih kljub visoki starosti še vedno vneto

strokovne komisije za pregled in oceno odstrela ter izgub za Pohorsko LUO in nekdanji župan

črnjanske občine, je tudi povedal: »Nerazumljivo se mi zdi, da morajo LD poravnati škodo od

LD Peca - Mežica. Žlebni, ki že vrsto let sam zbira podatke in pripravlja analize s področja lovske kinologije in krvosledništva za LZS, KLZ in v MLGB, je brez dlake na jeziku postregel z zanimivo analizo iskanj obstreljene divjadi o krvosledcih in nasploh o delovanju koroške lovske kinologije. Zelo zavzeto je razložil, kakšen naj bi bil pravilno izšolan uporaben lovski pes. Dal je tudi pobudo in jo s predhodnimi analizami dodobra podkrepil, »da naj bi LZ Slovenije pravilno izšolane lovske opredelila kot delovne, na enak način kot so to policijski in reševalni«. Sicer pa Mežiški LGB premore 22 goničev, 14 jamarjev, 15 krvosledcev, pet ptičarjev in štiri šarivce. Največ lovskih psov, 18, ima LD Jamnica - Prevalje.

Letošnjega 47. zbora lovcev Mežiškega LGB se je udeležilo kar veliko lovcev in gostov s te in one strani Pece.

Pred petimi leti je KLZ prvič podelila medalje upleniteljem za odstreljene vrhunske trofeje divjadi (bronaste, srebrne in zlate). Na kotuljski lovski razstavi je kar nekaj medalj v prisotnosti Leskovca in Košelnika izročil

divjadi, četudi so odvzem v celoti opravile ali če je bil celo višji od načrtovanega. Ne nazadnje LD državi plačujejo koncesijo in izpolnjujejo zahtevano tako z odvzemom kot s plačili vnaprej.«

Letošnja lovska razstava je bila

Še pred nekaj leti nadvse potrebni in aktualni **lovskogojitveni bazeni (LGB)**, ki so pred ustanovitvijo območnih združenj upravljavcev lovišč (OZUL) imeli tudi glavno vlogo pri dogovarjanju in načrtovanju odstrela divjadi, že nekaj let za svoj obstoj in delovanje menda nimajo nikakršne zakonske podlage. Tako delujejo samo še na Koroškem, Štajerskem in na Ptujsko-Ormoškem območju, morda še kje. Čeprav imajo dandanes LGB samo še povezovalno vlogo, jih LD, ki so jih pred mnogimi leti tudi ustanovile in njihovo poslanstvo tudi same financirale, niso pripravljene kar tako ukiniti. Koroški lovci se sprašujejo, kdo bo potem, če LGB ne bo več, v prihodnje sploh še organiziral tradicionalne vsakoletne lovske razstave, ki imajo tudi izobraževalno in kulturno vlogo. Težko si namreč predstavljajo, kako bi Pohorski OZUL, v katerem deluje 37 upravljavk lovišč (LD) iz LZ Maribor in Koroške lovske zveze (KLZ), ki na leto odstrelijo lepo število trofejne divjadi, lahko organiziral več preglednih (primerjalnih) lovskih razstav. OZUL za to namreč nima denarja, saj se LD že zdaj stežka odrečejo denarju, ki ga morajo prispevati za njegovo delovanje.

So pa še kako pripravljene pomagati financirati postavitev lovskih razstav, ki jih skupaj tradicionalno organizirajo in tudi financirajo tamkajšnji LGB: Mežiški (Mežiška dolina), Slovenjgraški (Mislinjska dolina) in Pohorski-Kobanski (Zgornja Dravska dolina). Dravogrski LGB razstave organizira le občasno. LGB so res že nekaj let na prepihu. Nekateri pravijo, da je njihov čas mimo, kot tudi, da je za postavitev vsakoletnih lovskih razstav škoda časa in denarja. Morda so prav zato koroški »jagri« še bolj povezani in složni taktat, ko jim nekdo hoče vzeti nekaj, kar je njihovo, kar jih povezuje. Zato zagotovo ne bodo kar tako prekinili skoraj 50-letne tradicije lovskih razstav na Koroškem. Omeniti še velja, da je bila prva lovška razstava v tem delu Slovenije postavljena pred mnogimi leti v Mežici, v organizaciji LD Peca - Mežica.

M. Kralj

Vse foto: F. Rožar

Upokojenemu koroškemu lovskemu in gozdarskemu inšpektorju **Dragu Križanu** (drugi z leve) so se za dobro sodelovanje zahvalili s sliko Pece (od desne) **Milan Košelnik**, **Dušan Leskovec** in **Maks Oserban**.

zanimiva tudi zaradi strokovnega predavanja, ki ga je pripravil koroški lovski kinološki sodnik **Slavko Žlebni**, sicer starešina

predsednik ocenjevalne komisije **Bojan Deberšek**. Posebne pohvale in zahvale sta bila deležna tudi prevaljski lovec **Maks Oserban**, ki je zadnji dve leti uspešno vodil Svet MLG, ter nekdanji inšpektor **Drago Križan** za njegove pozitivne in dobronamerne pripombe in sploh konstruktivno sodelovanje z lovci. V zahvalo sta prejela sliko Pece in Uršlje gore avtorice **Mojce Kovač**.

M. Kralj

vodita **Mitja Šipek** ter Selanka **Klara Kotnik** z odličnim igranjem na citre. S profesionalnim in vsečnim vodenjem je nekoliko predolg uradni del zelo privlačno popestrila domačinka in življenjska sopotnica kotuljskega »jagra« **Katarina Valentar**, novinarka Koroškega radia.

Svoja skrbno pripravljena letna poročila sta predstavila predsednik Komisije pri MLGB za malo divjad **Maks Oserban** in **Janez Švab**, predsednik Komisije za veliko divjad. Švab, član

Na lovski razstavi so se s svojimi risbami predstavili tudi mladi Kotuljci.

Častni član društva

Društvo LPZ in rogisti Zavsavje - Trbovlje so na svojem občnem zboru 26. februarja

Foto: M. Palčič

Predsednik Društva LPZ in rogisti Zasavje - Trbovlje izročila Martinu Račiču listino častnega člana.

2014 sprejeli medse častnega člana **Martina Račiča** iz Trbovelj.

Pred petintridesetimi leti je bil Martin med ustanovnimi člani Lovskega pevskega zbora Trbovlje. Takrat je med trboveljskimi lovci že nekaj časa tlela želja po petju lepih slovenskih in lovskih pesmi. V pripravah na ustanovitev zbora je največ dela postoril prav Martin. Ustanovni sestanek LPZ Trbovlje je bil prav tako v Gostišču Račič, in sicer 17. oktobra 1978. leta. Za zborovodjo so izbrali trboveljskega glasbenega umetnika **Jožeta Skrinarja**. Prva vaja je bila 8. novembra 1978 in tako so bile v Račičevi gostilni vaje kar naslednjih pet let. Račič je v tem obdobju opravljal tajniške posle, nato je bil tudi predsednik zbora, zdaj pa je podpornik in še vedno zvest prijatelj članov.

Člani društva smo častnemu članu iskreno čestitali, ob sprejemu listine pa tudi zapeli, kot se spodobi za pevski zbor. Martin je nekaj pesmi zapel z nami. Lovska

in slovenska pesem sta tisti večer še kar nekajkrat odmevali v gostišču, na katerega imamo lepe spomine.

Marjan Palčič

Prenovljena, sodobna predavalnica ZLD Gorica

Od Lovske zveze Slovenije (LZS) in navzdol do ravni lovške družine (LD) je v temeljnih aktih opredeljeno usposabljanje in izobraževanje članstva kot temelj razvoja slovenskega lovstva. Vemo, da brez ustreznih prostorov, digitalne infrastrukture ter kakovostnih predavateljev ne moremo pričakovati dobrih rezultatov izobraževanja.

Tudi udeleženci usposabljanja pričakujejo od nas ustrezno organizacijo izobraževanja in nadgradnjo sistema, ki se ne nazadnje kaže tudi v tehnični opremljenosti in

inovativnosti na področju izobraževanja. Vsaka usposabljanja in izobraževanja so namreč povezana s stroški in plačilom, zato mora biti kakovost naših storitev temu primerna.

Kljub gospodarski recesiji in finančnim težavam so se člani UO **ZLD Gorica** odločili, da bodo obnovili in opremili staro sejno sobo na sedežu ZLD v sodobno predavalnico, ki bo služila sodobnemu usposabljanju in izobraževanju lovcev.

Minili so časi, ko so bili tabla, kreda, pano in flomaster za predavatelja edini didaktični pripomočki. Prihajajo pripravniki, računalniško izobraženi novi člani, ki so željni novega znanja in prav njim je namenjena naša nova predavalnica. Zahvaliti in pohvaliti moramo člane upravnega odbora naše območne lovške zveze, ki so nosili največje breme pri ciljnem preurejanju stare sejne sobe. Nekateri so se spoprijeli z deli, ki jih niso opravljali še nikoli v življenju (npr. rušenje lončenih peči ipd.).

Poudariti je treba, da je bilo z lastnimi deli opravljeno 80 % opravil, ki jih je opravil vodstveni kolektiv zveze, za preostali odstotek pa so poskrbeli drugi strokovni lovski prijatelji, ki so uredili digitalno instalacijo – povezavo ter razna zaključna dela.

Člani upravnega odbora ZLD Gorica so nam na svojstven način pokazali in dokazali, kako je mogoče s skupnimi močmi in najceneje doseči zeleni cilj. To naj bi bil tudi primer in v poduk vsem vodstvom lovskim družin, ki so članice območne lovške zveze: brez načrtovanega in prostovoljnega dela ni zelenega cilja!

Naša obnovljena predavalnica

ca gosti že novo generacijo pripravnikov 2014, nato je tja že namenjena nova skupina lovcev za usposabljanje za lovške čuvaje. Skratka, vse bo potekalo po programu in načrtu ter v skupnem interesu vseh članov ZLD in drugih zainteresiranih.

Želimo, da bi nova pridobitev postala inkubator novih lovskih strokovnjakov.

Boris Birsa

Po lovskih izpitih 2014 v ZLD Novo mesto

Tudi letos je **Zveza lovskih družin Novo mesto**, ki ji predseduje **Franc Jarc**, po pooblastilu LZS pripravila tečaj za lovške pripravnike, ki se ga je udeležilo trinajst slušateljev. Lovski pripravniki so morali pred tem v svojih lovskih družinah najmanj eno leto opravljati praktični del lovskega izpita. Z deli v lovišču, na lovskih in kinoloških prireditvah in lovih s svojimi mentorji so si pridobili praktične izkušnje. Po uspešno opravljenem praktičnem izpitu v matični LD so vodstva LD kandidate uradno prijavila na teoretični del lovskega izpita, ki je v skladu s pravilnikom potekal februarja in marca na sedežu ZLD Novo mesto.

Tečaj je vodil strokovni tajnik ZLD Novo mesto **Stane Gabrijel**. Na lovskem tečaju so predavali priznani predavatelji, ki so mladim lovcem predstavili pravno ureditev lovstva, njegovo zgodovino, upravljanje in trajnostno upravljanje z divjadjo, pravila varnega ravnanja z orožjem in druge vsebine, ki se nanašajo na oblike in načine lova, biologijo in ekološko divjadi in prostoživečih vrst ptic in sesalcev, bolezni divjadi, lovsko kinologijo in načrtovanje trajnostne rabe divjadi. Pred izpitno komisijo, ki jo je imenoval minister za kmetijstvo in okolje, je vseh trinajst kandidatov uspešno opravilo zaključni izpit. Na slavnostni prireditvi so mladi lovci prejeli državno spričevalo o uspešno opravljenem lovskem izpitu in lovsko izkaznico, ki je po zakonu pogoj za izvajanje lova in lovskih dejavnosti. S svojim znanjem so se izkazali **Bojan Gorenc** (LD Padež), **Robert Tekavčič** (LD Toplice), **Jože Grum** (LD Plešivica - Žužemberk), **Robert Povše** (LD Škocjan) in **Mitja Celič** (LD Novo mesto).

Lahko smo zelo zadovoljni in veseli, da je Republika Slovenija Lovsko zvezo Slovenije pooblasti-

Foto: B. Birsa

Prilagoditve generacije 2013 v prenovljeni predavalnici pozorno poslušajo napotke predsednika komisije za izobraževanje Primoža Boneta in predavatelja Darka Krapeža.

la za opravljanje lovskih izpitov. Lovski izpit je namreč iz strokovnega društvenega izpita prerasel v državni izpit, ki je priznan v vsej Evropski skupnosti. Za lovske izpite je v veljavi *Pravilnik o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu*¹, ki je bil dopolnjen s *Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu*². Upravni odbor Lovske zveze Slovenije je sprejel *Navodila za izvajanje praktičnega in teoretičnega dela lovskega izpita ter vodenje evidenc*. Navodila sta 7. 10. 2010 podpisala direktor Zavoda za gozdove Slovenije in predsednik LZS. Pravilnik o izobraževanju in lovskem izpitu lovskih pripravnikov določa način opravljanja lovskega izpita, način oblikovanja izpitnih komisij in obliko dokazila o opravljenem lovskem izpitu.

so gonilna sila in značilen lokalni navdih za trajnostno upravljanje z divjadjo. **Aristotel** je zapisal, da je znanje je zaklad, ki venomer spremlja svojega lastnika. Tudi to misel je treba ukoreniniti v slovensko lovsko izobraževalno prakso, ker po Aristotelu ljudje že po svoji naravi težijo k znanju. Znanje je moč, je zapisal **Francis Bacon**, zato bi morali lovci pokazati svojo suverenost v znanju.

Razveseljivo je, da so mladi lovci pokazali veliko znanja. Komisija za lovske izpite pri ZLD Novo mesto, ki jo sestavljajo njen predsednik **Bojan Avbar** ter člana **Marjan Kumelj** (ZGS) in **Franc Jarc**, ki je nadomestil obolega **Blaža Kržeta**, ugotavlja, da lovske družine s svojim pristopom ne omogočajo številčnejšega razmaha članstva LZS.

Ugotovljene nepravilnosti v lovskih družinah

Ugotovljeno je bilo, da so ne-

Foto: O. Bakal

Prleški rogisti

vabiti zlasti mlade, ki bodo s svojim elanom prispevali k ohranjanju in varstvu divjadi kot naravnega bogastva, povečevanju biotske in krajinske pestrosti ter stabilnosti življenjskih združb.

Izpitna komisija Zveze lovskih družin Novo mesto je v svoji praksi spoznala, da je polovično znanje nevarnejše od neznanja. V preteklosti se je že srečala s kritikami, da kandidati na lovskem izpitu odgovarjajo bolj molče kot naučeno. Ob tem so neučakani kritiki pozabili, da so mlade lovke in lovci, ki prihajajo zlasti s podeželja in iz okolij, ki so bolj usposobljene za praktično kot teoretično delovanje, izjemno nadarjeni za delo, manj pa žal za prazno govorjenje. Modri kitajski pregovor pravi, »da ne ve, kdor govori, kdor ve, molči«. Zato med lovci ne potrebujemo filozofov, praktiki so najboljši. Sicer pa za konec: Kdor ni zvedel tega, kar sem jaz, naj mi ne daje nasvetov.

Matija Avbar

družine: **Jože Dunaj**, **Drago Hanžekovič**, **Miran Vaupotič** in **Mirko Heric**, ki je tudi trenutno vodja skupine.

Kot nam je povedal Heric, ki izvira iz vasi Grlava, bo skupina tudi v prihodnje skrbela za negovanje lovske glasbene zvrsti, saj jo je treba ohraniti za prihodnje rodove.

O. Bakal

Četrti volilni Občni zbor Koroške LZ

Dušan Leskovec že četrty predsednik

Dvajssetega februarja letos je v kmečki vasi Podgorje v Gostišču Kovač potekal četrti volilni Občni zbor **Koroške lovske zveze (KLZ)**. Ta območna lovska zveza je leta 2011 praznovala deset let uspešnega dela na izobraževalnem, kulturnem, strelskem in lovsko-kinološkem področju. Zbor delegatov in gostov je kljub obširnemu dnevnemu redu uspešno vodil **Marko Kogelnik**, starešina LD Libeliče. Že zaradi podelitve visokih lovskih odlikovanj LZS in priznanj KLZ ter izvolitve novih organov, zlasti predsednika zveze, je bil toliko skrbneje pripravljen, obiskan in slavnosten. Povabilu so se odzvali vsi delegati iz devetnajstih koroških lovskih družin, nekateri člani UO in NO, ki so z vabilom prejeli tudi letna poročila. Žal v Podgorje tokrat ni bilo predstavnika Zavoda za gozdove Slovenije, s katerim KLZ že vrsto let dobro sodeluje, so pa tja prišli **Marjan Kodrun**, predsednik LKD Koroške, predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca (KPL) **Mirko Kumer - Fric** s prijatelji in nekdanji lovski inšpektor **Drago Križan**.

Letošnjega volilnega občnega zbora se bodo še posebno radi

Foto: M. Avbar

Fotografija mladih lovcev ZLD Novo mesto (2014)

Lovski izpit obsega praktični in teoretični del. Lovski pripravnik opravlja praktični del izpita v lovišču, teoretični pa pri Lovski zvezi Slovenije oziroma pri izpitni komisiji, ki jo določi minister za kmetijstvo in okolje.

Na Zvezi lovskih družin Novo mesto ugotavljajo, da je izobraževanje s prenesenimi nalogami na območne lovske zveze izjemno koristno za slušatelje in predavatelje ter lovsko organizacijo v celoti. Centralizirano izobraževanje mladih lovcev bi prvenstveno prekinilo navezo lovskih družin s svojo območno zvezo. V vsakem primeru bi se zanemarile zlasti pomembne posebnosti posameznega geografskega območja, ki

katere lovske družine nekdanjo »pristopnino« nadomestile s »prostovoljnimi prispevki«, ki pa ni nič drugega kot pristopnina v preimenovani obliki! Kot druga ovira za številčnejše članstvo LZS je z gotovostjo večletno pripravništvo, ki se ponekod začne tako, da je lovski zanesenjak najprej »kandidat«, šele nato postane član. Lovstvu, katerega članstvo se vse bolj stara, gotovo ni v prid, da ni na široko odprlo vrata mladim, ki jih zanimajo lovstvo, naravovarstvene dejavnosti in varovanje prostoživečih živali in rastlin. Tudi lovstvo se bo moralo opreti na pozitivno kadrovsko politiko in medse sprejeti vse zainteresirane osebe po načelu, da lahko postane član lovske družine vsakdo pod enakimi pogoji. V prihodnosti bo **treba preseči stare okvire razmišljanja in v lovske vrste pri-**

¹ Uradni list RS, št. 3/2006 z dne 10. 1. 2006.

² Uradni list RS, št. 37/2007 z dne 23. 4. 2007.

spominjali vsi letošnji prejemniki lovskih odlikovanj in priznanj: **Franc Rotar** (LD Prežihovo), ki je prejel red LZS za lovske zasluge I. stopnje, **Anton Sadek** (LD Strojna), prejel je red LZS za lovske zasluge II. stopnje, **Rok Praper** (LD Peca - Mežica), prejel je zlati znak LZS za lovske zasluge in **Marijan Verčkovnik** (LD Podgorje), ki je prejel znak LZS za lovske zasluge. Prejemniki plakete KLZ so bili: **Drago Kržan**, **Ivan Onuk** (LD Muta), **Avgust Jeromel** (LD Podgorje) in **Ivan Dravčbaher** (LD Zeleni vrh - Vuzenica). Lovskega druženja v Podgorju se bodo radi spomnili tudi prejemniki znaka Koroške LZ: **Maksimiljan Lorenc** (LD Muta) in člani KPL **Janez Kaiser**, **Konrad** in **Jurij Mandl** ter **Franc Hirm**. Odlikovanja, znaka, plakete in priznanja so zaslužnim izročili član UO LZ Slovenije in predsednik KLZ **Dušan Leskovec**, **Marijan Verčkovnik**, predsednik koroške komisije za izobraževanje, kulturo in odlikovanja, ter **Franc Praznik**, strokovni tajnik KLZ.

Ker so delegati vsa letna poročila komisij, zlasti pa predsednika D. Leskovca in nadzornega odbora že pred zborom temeljito pregledali, tudi niso imeli pripomb in o njih niso na široko razpravljali. Predsednica NO **Pavla Praper**, članica LD Dravograd, je povedala, da je bilo finančno poslovanje v letu 2013 v okviru letnega načrta in da so bila finančna sredstva uporabljena namensko in racionalno. Koroški kinolog in sodnik **Slavko Žlebnik**, starešina LD Peca - Mežica, pa je bil spet bolj kritičen, vendar ne na račun dela koroškega lovstva, ampak je kritiko usmeril na račun nepravilnosti pri porabi finančnih sredstev v Komisiji LZS za kinologijo. Izpostavil je tudi vprašanje nagrade predsednika komisije LZS za izobraževanje. **Milana Košelnika**, starešina LD Prežihovo, je zanimalo, zakaj LZS izplačuje za opravljeno delo po pogodbi o prenosu nalog na usposobljeno članico vedno manj sredstev? Član UO LZS **Gregor Vrabič**, starešina LD Koprivna - Topla, mu je odgovoril, da so se sredstva usposobljenim članicam res zmanjšala za 20 %. Da so usposabljanja, ki jih razpiše LZS, težko izvedljiva v kar nekaterih manjših območnih LZ, se je strinjal tudi Vrabič. **Roman Grah**, starešina LD Golavabuka, je povzel besedo in rekel, da je bil sistem plačevanja opravljanja prenesenih nalog z LZS članicam postavljen zelo dobro in korektno. »Cilj je bil, da se zbrana sredstva

Letošnjega volilnega Občnega zbora KLZ v kmečkem in lovskem Podgorju so se udeležili predstavniki vseh devetnajstih koroških LD, prejemniki lovskih odlikovanj in priznanj ter tudi gostje iz avstrijske Koroške.

Vse foto: F. Rotar

Dušan Leskovec, stari in novi predsednik Koroške LZ.

razdelijo tistim članicam, ki so v preteklem obdobju delale več in bolje, tudi samoiniciativno. Zato je treba od LZS zahtevati pravičnejšo razdelitev zbranih sredstev,« je končal odgovor Grah. Tudi **Marijan Verčkovnik** je potrdil, da so za KLZ nekatera usposabljanja, ki jih določi LZS, zelo težko izvedljiva. KLZ je namreč nekaj izobraževanj in usposabljanj organizirala že na svojo pobudo in jih zato ni bilo smotno ponavljati. Je pa predlagal, da bi območne LZ morale imeti več možnosti za samostojno odločanje glede posameznih potrebnih usposabljanj.

Dejstvo je, kar se je pokazalo tudi ob letošnjem četrtem koroškem lovskem volilnem občnem zboru, zlasti pri volitvah novega predsednika, in sicer, da tudi funkcija vodenja KLZ postaja privlačna in zanimiva. Res malokdaj se zgodi, še posebno ne v zdajšnjih težkih časih, ki tudi koroškemu lovstvu niso najbolj naklonjeni, da so se za nov štiriletni mandat predsednika KLZ potegovali kar štirje kandidati. Javno znano je namreč bilo, da je na terenu pote-

kala živahna predvolilna kampanja. Poleg **Dušana Leskovca**, ki je bil na čelu KLZ zadnjih dvanajst let, torej že tri mandate, so za novega predsednika kandidirali še: **Janez Švab** (LD Bistra in nekdanji župan črnojanske občine), **Slavko Žlebnik** in **Dragotin Vais** (LD Orlica - Vuhred). Na dan volitev je od kandidature odstopil le S. Žlebnik. Tako so pred volitvami novega predsednika, le-te so potekale v ločenem prostoru,

LGB so po predhodnem usklajevanju imenovali nove člane v UO KLZ, ki so bili na občnem zboru tudi v celoti izvoljeni: **Matej Blažun** (LD Golavabuka) bo vodil komisijo za organizacijska in pravna vprašanja; **Boštjan Verdinek** (LD Zeleni vrh - Vuzenica) bo predsednik komisije za izobraževanje, kulturo, odlikovanja in stike z javnostjo; **Anton Navodnik** (LD Prežihovo) bo predsednik komisije za finančno-materialno poslovanje; **Jože Pačnik** (LD Bukovje - Otiški vrh) bo usmerjal delo komisije za upravljanje z divjadjo, statistiko in informacijski sistem, **Anton Sadek** (LD Strojna) bo na čelu komisije za lovsko kinologijo. Puškarski mojster **Simon Skobir** (LD Podgorje) bo vodil komisijo za strelstvo. Delegati so izmed šestih kandidatov izvolili tudi tričlanski NO KLZ, ki ga bo vodil **Vinko Podržan** (LD Dravograd), člana pa sta še: **Jožef Roman Grah** (LD Golavabuka) in **Jožef Ogriz** (LD Mislinja). Delo komisije disciplinskega razsodišča KLZ bo vodil koroški pravnik **Blaž Štumpfl** (LD Podgorje), člani pa so še: **Ožbalt Fajmut** (LD Golavabuka), **Jaka Horvat** (LD Orlica), **Franc Lampret** (LD

Odlikovanci LZS in prejemniki priznanj KLZ s predsednikom KLZ Dušanom Leskovcem

ostali le trije kandidati, ki so tudi predstavili svoj program vodenja KLZ. Ker so Leskovec, Vais in Švab spoštovani in dobro znani koroški lovski funkcionarji, se je pač zgodilo, da v prvem krogu še ni bil izvoljen nov predsednik: D. Leskovec je prejel devet glasov, Švab osem in Vais enega. V drugem krogu je Leskovec dobil dvanajst glasov, Švab šest, ena glasovnica je bila neveljavna. Tako je bil za novega predsednika spet izvoljen 61-letni Dušan Leskovec, uni. dipl. inženir gozdarstva. Podpredsednik bo Gregor Vrabič.

V vseh štirih svetih koroških

Dravograd), **Maksimiljan Lorenc** (LD Muta) in **Štefan Podjavoršek** (LD Dolič).

Ker je dosedanji in novi predsednik KLZ Dušan Leskovec že od samega začetka vložil v delo samostojne tamkajšnje območne LZ in predsedovanje Pohorskega OZUL veliko svojega prostega časa in s tem tudi krepil prepoznavnost koroškega lovstva, je ob izvolitvi zatrdil, da se bo trudil upravičiti zaupano poslanstvo, saj se dobro zaveda pomembnosti funkcije predsednika, in se zahvalil za zaupanje. Obljubil je tudi nov delovni zagon Koroške lovske zveze.

Franc Rotar

Franjo Krajnc, član LD Kapla, je decembra praznoval 70-letnico. Rodil se je 13. 12. 1943 v majhni obmejni vasi Kapla na Kozjaku, kjer je bilo potrebno za

preživetje trdo delo. Družina ni imela svojega posestva, zato se je preživljala z obdelovanjem tuje zemlje in dnino. V takem okolju človek spozna, koliko je vredna vsaka naravna dobrina. Franjo je odrasčal v takem predelu, da je spoznal življenje divjadi, ki je v težkih razmerah potrebovala pomoč za svoj obstoj. Leta 1965 je opravil lovski izpit in se pridružil članom LD Kapla. A kdor je delaven, je razumljivo, da se mu zadalžitve pridružijo kar same. Član NO LD je bil od 1978 do 1981, predsednik DK od 1982 do 1988 in od 1992 do 1995, član UO je bil od 1980 do 1988 in od 1992 do 1995, skrbnik lovske kočje je bil od 1993 do 1995 in vodja revirja od 1982 do 2005. Prav z delavnostjo je Franjo pokazal, kako je treba skrbeti za divjad in naravo. Požarne steze, krmilnice, solnice in visoke preže so bile v njegovem revirju vzorno vzdrževane.

Za svoje zavzeto delo v LD je od LZS prejel znak za lovske zasluge. Nikakor pa ne moremo, da ne bi omenili njegovega prispevka pri gradnji lovske kočje. S posebnim ponosom je prav on vzdal temeljni kamen, ki ga je obvezal tudi za nadaljnje delo pri lovski koči. Mlajši lovci se ga spominjajo kot odličnega mentorja, ki jim je pokazal, kako je treba spoštovati naravo in življenje v njej. Tudi lovska kinologija mu ni nikoli bila tuja, saj je bil pri hiši vedno lovski pes, ki je bil tako rekoč član družine. Ker je bil poklicni voznik in vezan na terensko delo, je kljub vsemu redno opravil delo v LD. Trdo je garal, z življenjsko sopotnico Karolino sta si zgradila topel dom in ustvarila družino. Toda v nesrečnih okoliščinah sta izgubila dva sina in v trenutku se je pretrgala družinska idila. Bolečina s časom delno mine, toda žalosten utrip srca se ne zaustavi.

Spoštovani Franjo, tako kot si premagal vse težke ovire in življenjske bolečine, tako tudi korakaj na srečnejšo življenjsko pot. Hvala ti za vse odlično opravljeno delo. Ni sile, ki bi nam izbrisala naš ponos, da smo in bomo ostali tvoji dobri lovski tovariši.

LD Kapla – N. K.

Ernest Plazar, Nesti, kot ga kličemo lovski prijatelj, je januarja letos praznoval 75-letnico.

Rodil se je 8. 1. 1939 v Krmelju pri Sevnici v številni družini z osmimi otroki. Tam je preživel prva leta svojega življenja, v katerih je bilo več pomanjkanja kot izobilja. Začela se je druga svetovna vojna in leta 1943 družino pregnala, da so morali zapustiti topel družinski dom. Na poti v taborišče jih je obvarovalo golo naključje, saj je bil transport, s katerim so potovali, razpuščen. Tako so ostali v domovini in odšli k sorodnikom v Rogatec, kjer so delali na kmetiji. Po vojni so se preselili nazaj v Sevnico, kjer je Nesti obiskoval osnovno šolo ter nato na Radni še nižjo gimnazijo. Uspešno je končal tudi nižjo

Narisal: M. Semar

Kuna zlatica

gozdarsko šolo v Idriji. Vse do svoje upokojitve (1997) je služboval na različnih delovnih mestih pri GG Brežice, najdlje pa kot revirni vodja na tozdu Gozdarstvo - Sevnica. Topel dom je z ženo Ado in petimi otroki ustvaril v Boštanju. Zdaj so mu v veliko veselje in ponos tudi številni vnuki.

Nesti je član LD Boštanj že od leta 1957. Boštanjci lovci se dobro zavedamo vseh njegovih prizadevanj za pravičen lov ter skrb za neokrnjeno naravo in zdravo divjad v njej. V svoji dolgi lovski dobi je opravljal številne pomembne funkcije. Štiri leta je bil tajnik (od 1966 do 1969), bil je gospodar lovske kočje (od 1962 do 1965), pomočnik gospodarja, kinolog (od 1969 do 1971 in od 2002 do 2005), gospodar LD (od 1985 do 1988, od 1990 do 1992 in od 1996 do 1997), dolga leta je bil tudi vodja revirja, 25 let je deloval v komisiji za ocenjevanje škode. Član UO LD je bil neprekinjeno od 1962 do 2002. Dolgih 27 let je bil usposobljena oseba za pregled uplenjene divjadi. Že leta 1961 je opravil lovskočuvarjski izpit in nato 44 let opravljal lovskočuvarjsko službo. Dva mandata je bil tudi član disciplinskega raziščišča. Tudi štirinožni lovski prijatelj so bili vedno pri njegovi hiši, saj je imel sedem psov in več legel. Tudi v okviru ZLD Posavje - Krško je zapustil pečat s svojo delavnostjo in prizadevnostjo, saj je bil enajst let član UO ZLD, sedem let član komisije za gospodarjenje z divjadjo, štiri leta član komisije za lovske izpite in enajst let v izobraževalnem timu območne LZ za izobraževanje pripravnikov. Nesti je tudi 35 let deloval v komisiji za pregled odstrela/kategorizacijo pri naši zvezi, od tega je bil deset let njen predsednik. Bil je tudi v komisiji za ocenjevanje trofej na lovski razstavi leta 1980 v Ljubljani in leta 1986 v Kranju. Številnim našim članom je bil odličen mentor, še vedno pa rad prenaša svoje bogato lovsko znanje na mlajše člane.

Za zasluge v kinologiji je od LZS prejel srebrni in zlati znak. Da smo se boštanjski lovci našemu častnemu članu Nestiju vsaj malo oddolžili za njegovo delo, smo ga predlagali za zaslužena lovska odlikovanja LZS. Prejel je znak za lovske zasluge ter rede III. II. in I. stopnje.

Nestiju se boštanjski lovci ob njegovem jubileju iskreno zahvaljujemo za njegov dozdajšnji prispevek, naši LD in lovstvu širše ter mu želimo, da bi še

veliko let zahajal v naravo, kjer je preživel veliko delovnega in prostega časa ter da bi še rad prihajal med nas.

LD Boštanj – S. Z.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Vekoslav Jogan, LD Tabor, Sežana

85-letnico

Mihael Kleč, LD Logatec
Slavko Kolar, LD Mokrice
Alojz Krapež, LD Javornik
Ivan Marolt, LD Mozirje
Anton Rus, LD Grosuplje
Janko Škof, LD Polhov Gradec
Franc Žakelj, LD Taborska jama

80-letnico

Milan Cvetko, LD Velika Nedelja
Ferdinand Frece, LD Šentjur
Alojz Grica, LD Prem
Hinko Hribar, LD Brezovica
Alojz Kosec, LD Velika Nedelja
Ivan Kostevc, LD Pišce
Friderik Kramberger, LD Petišovci
Anton Kunst, LD Radvanje
Alojz Muhič, LD Javornik, Postojna
Franc Novak, LD Velika Loka
Gvido Peroša, LD Koper
Drago Piršič, LD Banja Loka, Kostel
Jožef Pregelj, LD Dole nad Idrijo
Stanislav Razdrih, LD Lož, Stari trg
Livij Ivan Rijavec, LD Trebuša
Silvan Rojc, LD Kojnik, Podgorje
Ivan Janko Rot, LD Bovec
Jožef Šivec, LD Cajnarje
Ivan Trobas, LD Prežihovo
Viljem Vegmaher, LD Oplotnica

75-letnico

Avgust Bučar, LD Toplice
Filip Erzetič, LD Anhovo
Štefan Fartelj, LD Murska Sobota
Stanislav Grasselli, LD Oljka
Anton Jeznik, LD Zeleni vrh, Vuzenica
Ivan Kunej, LD Kozje
Franko Miljavec, LD Grgar

Filip Naveršnik, LD Pogorevc
Milan Novak, LD Mala gora
Milan Pišek, LD Brezovica
Rudolf Saviozzi, LD Hrastnik
Alojzij Sedar, LD Slovenj Gradec
Jožef Sterle, LD Gornje Jezero
Miroslav Šneler, LD Sinji Vrh
Bernard Štante, LD Domžale
Ivan Štenkler, LD Otavnik
Janez Šuštaršič, LD Rakitna
Alojz Turk, LD Starše

70-letnico

Martin Bele, LD Novo mesto
Jožef Beribak, LD Krško
Lovrenc Filip, LD Strojna, Ravne na Koroškem
Markus Fink, LD Trbovlje
Adolf Flajšman, LD Ivanjokovi
Stanislav Gert, LD Gaj nad Mariborom
Mihael Gorenc, LD Vače
Andrej Grabrijan, LD Gradac
Alojz Grobelnik, LD Podvelka
Adolf Hruševar, LD Trbovlje
Franc Jordan, LD Otočec
Alojz Kolbl, LD Videm ob Ščavnici
Janez Kozjek, LD Jošt, Kranj
Srečko Krampl, LD Kapla
Emil Laznik, LD Dol pri Hrastniku
Andrej Namestnik, LD Šmartno pri Litiji
Alojz Novak, LD Šmarje pri Jelšah
Alojzij Obreza, LD Begunje
Franc Omerzel, LD Videm ob Savi
Andrej Oštrbenk, LD Catež ob Savi
Zoltan Scheck, LD Prosenjakovci in LD Krka, Goričco
Mirko Štaleker, LD Mislinja
Jožef Štihec, LD Lendava
Marijan Štimec, LD Osilnica
Franc Štručar, LD Leskovec v Halozah
Jožef Štupar, LD Plešivica, Žužemberk
Ivan Turk, LD Dreta, Nazarje

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Obisk v Vrtnu Mavrica v Izoli

»Dobro jutro otroci, jaz sem lovec Zoran,« se je začel moj enourni obisk v Vrtnu Mavrica v Izoli - Enota Livade

Lovec Zoran med malčki Vrtna Mavrica v Izoli

pri skupini otrok Ostržki vzgojiteljice Maje in njene pomočnice Karin. Enaindvajset radovednih otroških oči je bilo uprtih vame, v moj lovski klobuk in zajeten lovski nahrbtnik, ki sem ga imel s seboj. Skoraj sem pozabil škatlo, v kateri sta bili nagačeni kuna belica in lepa lisička. Prijazna vzgojiteljica Maja me je predstavila in že so se vsula vprašanja. Komaj sem uspel odgovarjati, včasih sta mi priskočili na pomoč tudi vzgojiteljici, kajti otroška domišljija in radovednost ne poznata meja.

Izjemno radovednost je povzročil nahrbtnik, iz katerega sem potegnil najprej knjigo Lovske stečine, nekaj izvodov revije Lovec in velik zavoj, v katerem so otroci ugotovili, da so slastne mandarine. Manjkal ni niti zavoj semen za ptice, ki ga bodo otroci nasuli v ptičjo krmilnico na igrišču vrtna.

Daljnogled in klobuk sta romala od enega do drugega, tako da živžava kar ni hotelo biti konca. Takoj so mi dali vedeti, da lisico zvitorepko že poznajo in da ima zelo rada kokoši. Povedal sem jim basen o dveh lisicah in skupaj smo zapeli *Vse najboljše za te ...* moji vnukinji Maji, ki je bila tudi zaslužna, da sem prišel na obisk v njihovo skupino.

Ura in pol je hitro minila in moral sem oditi, kajti otroci so se veselo lotili slastnih mandarin in drugih dobrot, ki so jih prinesli starši slavljenske Maje.

Ko sem se usedel v avto, so bila po radiu zaskrblijujoča poročila o žledu v Sloveniji, električnem

mrku in še o čem, a otroci v otroškem Vrtnu Mavrica si bodo 6. februar bolj zapomnili po mojem obisku, žal druge po Sloveniji pa po zaprtih vrtnih in žledu.

Zoran Kosmina
LD Izola

in njihovih pet vzgojiteljic, so morali po blatnem kolovozu prečkati veliko območje preoranih njiv. Pot je bila naporna, a njihov trud je bil na koncu poplačan, saj so videli kar nekaj srnjadi. Napolnili so bližnjo solnico in se pogovarjali, kaj živali jedo in kje spijo, pa tudi o tem, kako lahko postaneš lovec. Kot zanimivost sta otrokom pokazala še lisičino in sveže izkopano jazbino. Ogladali so si tudi sledi in znake prisotnosti divjadi: odtise stopinj v blatu, ležišča srnjadi, gnezda ptic in dupla v starih debelih dreves.

Lovca Marjan Oblak in Henrik Bromše sta se še prav posebno potrudila in osemnajstim otrokom in dvema vzgojiteljicama iz vrt-

v nadaljevanju svojega pohoda videli tudi manjšo skupino srnjadi in zlahka našli njene stopinje in iztrebke. Tudi stopinj poljskih zajcev ni manjkalo. Kako dobro so se imeli, priča komentar enega izmed otrok, ki je dejal: »Še enkrat bi šel na tako dolgo pot!«

Otroci iz vrtna na Skaručni, kar štiriindvajset jih je bilo, in tri vzgojiteljice niso imeli sreče, da bi v gozdu videli divjad, so si pa zato v družbi lovke Barbare Bohinc ogledali močvirje in njegove značilnosti, izvedeli, kako so Vodice dobile svoje ime, ter opazovali domačine pri steljarjenju in požigu sečnih ostankov. Ob tem so se tudi pogovorili, kaj se v gozdu sme in česa ne ter odkrili,

Gozdni vrtec v Vodichah

Lovci LD Vodice smo se z velikim veseljem odzvali povabilu Hedvike Rosulnik, ravnateljice Vrtna Škratek Svit Vodice, kjer starejši otroci v okviru projekta Gozdni vrtec poglobljeno spoznavajo gozd. Že jeseni so to storili s pomočjo revirne gozdarke Nine Iveta, pozimi pa so želeli obiskati gozd še s pomočjo lovcev.

Janez Premk z otroki Vrtna Vodice pri polnjenju solnice

Otroci iz vrtna v Trebnjem

Tako smo lovci LD Vodice 13. januarja 2014 s pomočjo vzgojiteljic popeljali mlade nadobudneže iz vrtecev v Utiku, Vodichah in Skaručni na spoznavanje bližnjega gozda pozimi.

V osrednjem Vrtnu Škratek Svit v Vodichah sta imela lovca Janez Premk in Franc Sešek kar težko nalogo. Preden so prišli do visoke preče v Risjah, kamor sta najprej odpeljala več kot šestdeset otrok

ca v Utiku pripravila nepozabno doživetje. Marjan je najprej sam odpeljal skupino do Krožca, kjer so si ogledali dve visoki preži; prostostoječo in na drevesu. Malo dlje v gozdu so »presenetili« lovca Henrika, ki se je ravno pripravljal, da bi izdelal novo solnico. Pri izdelavi in polnjenju solnice so mu otroci z velikim veseljem priskočili na pomoč. V Krožcu je kar nekaj divjadi, zato so otroci

da je pravzaprav najnevarnejša žival naših gozdov majhen krvolesi klop. Ker so na poti v gozd prečkali avtocesto, so nekaj besed namenili vplivu cest na divjad. Tudi tam so si ogledali visoko prežo in napolnili solnico, še prej pa z lojeno pogačo poskrbeli za lačne ptice. Na poti domov so otroci preskusili še najpomembnejši lovčev pripomoček – daljnogled.

Otroci in lovci se nismo pogovarjali le o divjadi in kako lovci skrbimo zanjo. Posebno pozornost smo namenili tudi pravilnemu obnašanju v gozdu, nevestnemu odmetavanju smeti, spomladanskemu kurjenju in sprehodom s psi v naravi brez vrvice. Ker se je bližala pomlad, smo se dogovorili, da bomo mladiče srnic pustili pri miru. Druženje lovcev z vzgojiteljicami in vrtnčevskimi otroki je bilo zares prijetno, a vse prekratko. Razšli smo se polni lepих vtisov in z obljubo, da se bomo spomlad spet srečali.

LD Vodice ne sodeluje le z vrtni v domači občini. 12. 2. 2014 smo se odzvali vabilu vzgojiteljice Erike Žalec in skupine Lumpki,

Barbara Bohinc z otroki pri spoznavanju mokrišča (Vrtec Skaručna)

enota Ostržek, ki je del vrtcev v Občini Trebnje. Tam sta naša lovca **Edvard Dušan Bohinc** in **Barbara Bohinc** manjši skupini mlajših otrok predstavila vlogo lovca in njegovo delo v gozdu, še posebno pozimi. Malčki so spoznali lovsko oblačila in lovčeve pripomočke, kot sta daljnogled in stolček trinožnik, prisluhnili pa so tudi zvokom lovskega roga. Otroci so se na obisk lovcev temeljito pripravili, zato jim prepoznavanje fotografij najpogostejše divjadi ni delalo prevelikih težav. Od vsega najbolj zanimivo pa je bilo prepoznavanje značilnega oglašanja nekaterih živali. Tudi v Trebnjem je dan vse prehitro minil.

Lovci z veseljem skrbimo za naravo in njene prebivalce, zato smo zelo veseli, če lahko naše navdušenje delimo z drugimi, še posebno z mladimi.

Za konec še odziv in mnenja vzgojiteljic **Vesne Pavec**, **Klementine Čebulj**, **Metke Mulec** (Vrtec Škratek Svit - Vodice):

V januarju smo si zadali v načrt obisk lovcev v našem vrtcu. Res sta nas 13. januarja obiskala dva lovca z katerima smo se odpravili v gozd, kjer sta nam pokazala in povedala mnogo zanimivosti. Otrokom sta na preprost način razložila, da moramo biti v gozdu umirjeni, tihi, pripravljeni, pozorni in ekološki, da poskrbimo za čistost gozda. Sprehodili smo se po gozdu, si ogledali bivališča in sledove različnih živali, opazovali srne, ki so tekle mimo

nas, ogledovali hranilnice in solnice, ki so pripravljene za živali. Najbolj zanimive so se otrokom zdele lisičje luknje, dolgo časa so se zadrževali na tem mestu in upali, da se katera prikaže. Otroci so v gozdu uživali, postavljali so lovčema vprašanja, zanimala jih je vsaka vejica in luknjica v gozdu. Spraševali so po živalih, rastlinah in nazadnje tudi lovskih opazovalnicah.

Vse bolj tudi spoznavamo, da učenje v naravi skriva v sebi še več – našim otrokom ne omogoča samo doživljanje narave, ampak tudi pozitivno doživljanje samih sebe in svojih prijateljev.

Barbara Bohinc
LD Vodice

Šolarji na lovski razstavi

Lovskogojitveni bazen (LGB) Kozjak, ki ga sestavljajo LD Gaj nad Mariborom, LD Boč na Kozjaku in LD Vurmat je, tako kot vsako leto, tudi letos pripravil lovsko razstavo v organizaciji LD Vurmat.

Letos 17. februarja so lovsko razstavo obiskali šolarji podružničnih osnovnih šol Gradišče na Kozjaku in Sv. Duh na Ostrem vrhu. Sprejeli so jih lovci LD Vurmat: **Mojca Rihter**, starešina **Andrej Holcman**, upravnik lovskega doma **Štefan Rihter** in **Štefan Praznic** ter **Slobodan Tatalović**. Da so šolarji lovsko

razstavo, kljub pravemu snežnemu metežu, lahko sploh obiskali, je poskrbel nepogrešljivi **Srečko Volmajer** – voznik kombija.

Lovka Mojca in starešina Andrej sta šolarje seznanila, kaj lov sploh je, čemu služi in kaj je namen lovske dejavnosti. Seveda sta šolarjem povedala tudi, kako živi in dela lovška družina. Šolarji so obema pozorno prisluhnili in se aktivno vključevali v pogovor. Pri njih je vidno, da vsi živijo na podeželju in da je njihovo bivanje tesno povezano z naravo. Zato ne čudi njihovo dokaj dobro poznavanje divjih živali in tudi delo lovcev jim ni povsem neznanaka.

Lovci LD Vurmat so šolarje tudi pogostili. Za prijetno počutje in pogostitev so poskrbeli Mojca in oba Štefana.

Na koncu druženja je sledilo še skupinsko fotografranje z učiteljicama **Natašo** in **Damjano** ter lovci **Srečkom**, **Mojco** in **Andrejem**.

Slobodan Tatalović

Skupinska fotografija šolarjev podružničnih osnovnih šol Gradišče na Kozjaku in Sv. Duh na Ostrem vrhu z učiteljicama **Natašo** in **Damjano** ter lovci **Srečkom**, **Mojco** in **Andrejem**.

Delno belični srnjak

Pri mnogih živalskih vrstah so znani odkloni od normalne obarvanosti (pigmentiranosti) dlake in perja, redkeje celo kože. Takšni odkloni so povsem naraven pojav in so posledica nenadnih sprememb v genih, imenovani modifikacije. Nastanejo kot delna ali popolna izguba kožnega pigmenta. Pojav je znan pri mnogih vrstah sesalcev in ptic. Pri srnjadi je posebno znan odklon od normalne obarvanosti albiniistična oblika – svetlo obarvana

ali popolnoma bela, belična srnjad. Posebna oblika beličnosti je tudi rumeno bela in zelo redka srebrno siva srnjad. Presenetljivo je, da je beličnost lahko tudi dedna (mutacija). O dokazani dedni beličnosti npr. pri jelenjadi smo pisali tudi v našem glasilu, ko se je leta 2001 na Košuti v Karavankah pojavila bela košuta, ki je polegla povsem belega jelenčka. Dve leti kasneje je bil kot šesterak uplenjen v Kortah na avstrijskem Koroškem. Še redkejši pojav od belične srnjadi je njeno barvno nasprotje – melanizem, ko gre za povsem črno ali zelo

temno obarvano srnjad. V povsem ohranjenih življenjskih združbah živali s poudarjenimi barvnimi nepravilnostmi, predvsem bele, mesojedi, ki skrbijo za ohranitev zdravih populacij živali, zelo hitro in učinkovito izločijo. Taka svojstvena obarvanost živali pa daje po drugi strani možnost za daljše spremljanje in opazovanje vedenja ter življenjskih navad te naravno označene živali. Popolni albini so v naravi sicer zelo redki. Tudi v Sloveniji so v novejšem času že opazili in uplenili povsem belično srnjad. Pogostejši od popolnih so delni albini, pri

katerih so beli samo posamezni deli telesa.

Takšnega delno beličnega srnjaka je lansko poletje v LPN Kozorog na Štefanji gori nad Cerkljami uplenil lovski gost **Miran Marn** iz Kokre, nekdanji dolgoletni član LD Šenčur. Srnjak v letni dlaki je bil belo odlakan po približno polovici površine kože, na obeh bokih in stegnih ter pod trebuhom. Na treh nogah je imel bele »dokolenke« in zamazano bele parkeljce, četrta noga pa je bila normalno odlakana in z rjavimi parkeljci. Oči je imel rjave, čeprav je za (popolne) albi-

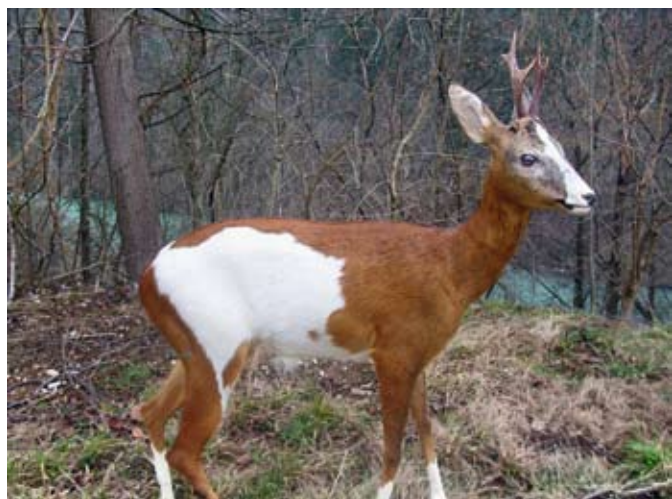

Foto: B. Galjot

Belični srnjak s Štefanje gore nad Cerkljami na Gorenjskem

ne značilna rdečkasta barva oči, saj šarenica nima pigmenta.

Po večini živali, ki izstopajo od normalnosti vrste zaradi določenih značilnosti, nenavadnosti in hib, živijo skrivnostno življenje in imajo samosvoje vedenjske značilnosti; kot bi se zavedale, da so v odnosu do mesojedov lažji plen. Tako se je obnašal tudi Miranov srnjak. Prvikrat ga je opazil že maja in ga nato vztrajno lovil vse do uplenitve. Vendar ga je v tem času, kljub Miranovim bogatim lovskim izkušnjam, videl vsega le trikrat. Srnjaka, ki je bil star več kot dve leti, kljub vsemu ni videl ne kot mladiča ne kot lanščaka, tak skrivnostnejš je bil.

Leopold Gerdej, dvakratni svetovni prvak v prepariranju (2008 in 2012) iz Spodnje Besnice pri Kranju (njegova velika uspeha sta bila predstavljena tudi v Lovcu), je izjemen primer delno beličnega srnjaka prepariral kot celo žival. Tudi on je potrdil, da gre za delno beličnost.

Beličnost je lahko tudi dedna, zato je morda ta izjemnejš celo zapustil zasnove za belo potomstvo v okolju Štefanje gore.

Branko Galjot

Po lovskih izpitih v Litiji ...

Od lovskega tovariša **Francija Hercoga** sem slišal zanimivo in sklepno »zgodbo«, povedano po lovskih izpitih v Litiji (generacija 2012), ki bo morda zanimiva za bralce Lovca ...

»Ko prakse in brakade sem že skoraj sit in postavljam večni si vprašaj, dobil poziv na lovski sem tečaj.

Litija, mesto dobrega imena, gasilski dom in lovska ta arena!

V njej borci smo se zbrali, da končno bi spoznali, kako v naravi je lepo in da le njej in domovini služimo.

Pozdravi šarmanten nas gospod. Lovske šege in navade nas bo naučil. Nekega Ksenofoba je omenil, pa da lov se zadnje čase je spremenil. In da lovec dela vse »na levo stran«, vendar to je kot na dlani, če slučajno kdaj naredi se pač tako, da kaj z desnico primemo, drago nas stane. Etiko in lovsko čast visoko ceni, opozori pa nas, da strog bo pri oceni. Da ni rečeno, da skozi šel bo vsak, saj on je **Franci Trebušak**.

Po nekaj dneh počitka potegne zopet se naša nitka do predmeta drugega, kako z divjadjo se ravna. Pride prijeten gospodič mlad in razlaga nam takoj od vrat, kaj v lovišču je pomembno, posnevi in ko je temno. Ukrepe vse nam je naštel, da krma ni vsaka zel. In ne preveč soli! je še zarohnel. Sestava, starostna in spolna, mora biti voljna. Na vrsto so prišli narodni, regijski in krajinski parki. Vzeli smo še habitate in ekološke niše, aja, povedal nam je, da **Viktor Miklavčič** se piše.

Kaj lovski objekti so in kaj naprave, to vemo že iz narave. Že mislimo, kako bo vse lahko in da to je to, pa pride razrednik z veliko knjigo in reče: »Učil vas bom biologijo. Bios, logos in še nekaj grškega se po glavi mota mi, da rogarji so *bovidi*, jeleni pa *cervidi*. Oh, pa, da roglji stalno so na glavi in da kozorog le malo pase se po travi. Zvemo, da muflon je ovca divja, ki po toploti se mu kolca, in da gams nas dobro vidi, poleti in pozimi. Zdaj niže gremo iz sredogorja, le kak meter iznad morja. Tovariš ima že suho grlo, ko pokaže nam sliko z mlado srno. Ta na tablo lepo paše, najbolj zapomnim si, da prsk traja do velike maše.

Vse bolj resno že postaja in umirja se naša raja, ko zazrem se v gasilski jašek, sporočijo nam, da prihaja **Janez Nograšek**. Jelen, damjak sta na tapeti in mi smo že ogreti. Izvemo brez vsakih muk, da v septembru imajo ruk. Da prvi nočni je in drugi dnevni in seveda, da nekd pri nas z damjakom, so revni. Pa prašiča je omenil in da upa, da preveč ne bo skrenil, če še škodo radi njega bo ocenil. Zazre se vame resno, pri srcu mi je tesno, postavi težko mi vprašanje, da preveri moje znanje. Razliko med jeleni bi rad vedel in udobno se je usedel. Odgovor moj bil je ta, da mlajši tudi manjši rep ima. Še je hotel, a bil je že skoraj mrak, zato sva se videla kar dvakrat.

Sredi marca smo in precej je še hladno. Vse popoldanske ure učimo se poljske in gozdne kure. Belka, jereb in petelina oba na steno sta naslikana. Človek, ki vneto nam razlaga, prihaja iz lovskih množic; to je **Ivo Božič**. Ne mara besede »zver«, to je res grdo in važno, kaj o tem si drugi mislijo. Za plenom gre lovilec, ki pravi se mu plenilec. Takoj nam jih našteje, najprej za medveda se ogreje, potem pa pse še, mačke in kune malce pozneje. In pa obvodni ptiči, ti res so zanimivi, v ta predmet smo se skoraj zaljubili. Race spadajo med plojkokljune, kozice in veliki kljunač pa med tiste, ki po obrežju hodijo in imajo daljše kljune. Pokaže nam vse ptice, najdlje zadržimo se okrog race mlakarice. Pri tem predmetu bilo nam je res lepo in predavatelja se spominjamo s hvaležnostjo.

Pa že pride kinolog, gospodič, mlad, dolgih nog. Očitno je, da na lov dobro se tudi spozna in vpraša nas, kdo ima doma psa. Prešteje roke in začne, kako se vzgaja in šola lovske pse. Jamarji, šarivci, ptičarji, prinašalci, krvosledci in goniči, naštetni so bili pri priči. Pa ga vprašamo, kdo zapomnil si bo to. »Učite se,« nam reče, »pa bo šlo!« Ja, pa še omenil je, da vsak odšel iz zbora bo domov, če živalca ne bo imela preizkusa naravnih zasnov. V učilnici dvigal se je prah, a iskrena hvala vam, **Matej Lah**.

Bolezni divjadi so resen problem, to znano nam je vsem. Kdor profesorja doktorja **Andreja Bidovca** pozna, ta ve, da on na to najbolje se spozna. Ugleden gospod nam spregovori, poslušamo ga z odprtimi očmi. O kugi in trihinelozji, mehurjavosti in alergiji, trakulji in steklini ... nam je govoril in povedal, da po slednji nobeden ne ostane živ. Doživimo šok, ko da nam znanje in naslika

nam še tiste nesrečne garje. Na koncu nasloni na leseno se ograjo in pokaže, kako iztrebi uplenjeni prašič se pred oddajo. Bil je dobre volje, mi pa smo sklenili, da profesorja z aplavzom bomo nagradili.

Ker lovca brez orožja ni, se **Edvard Bučar** nam zgodi. Razlaga, kaj je optika, najbolj pa zanima nas balistika. Prelamače, risanice, repetirke, polavtomatske in šibrenice je omenil in na hitro sklenil, da vesel bo, če takoj po streljanju očistili bomo cev. Pa za Mauserjev zaklep smo ga vprašali, kako se polni; in čudimo se, da so imeli ga že v prvi svetovni vojni. Kje je našel neko paralakso, to še danes nam ni jasno, čeprav skoraj že kriči, da daljnogleda brez nje ni. Po čelu teče mi znoj, kot takrat, ko spustil prvi sem naboj.

In zdaj trofeje so in strastni lovec, nam razlaga, kaj spomin je in kaj za v loncu. Od medveda kožuh in glavo bi vzeli, petelina pa celega s podrepnim perjem bil bi zelo veseli. Pravi še, da uspešen lov je, če vse se sklada in da najbolj važna je brakada. Tečaja konca ni ne kraja, čaka naš še lovska zakonodaja. Z računalnikom v roki prihaja pod starimi oboki, lahko in svobodno, kot gorski ptič, predstavi se: »Sem vaš učitelj, **Ivan Malešič**.« Prvi podatek je ta, da OZUL Zasavskega LUO 24 članic ima. Potem z načrti nas zasuje, da najprej območni, dolgoročni se potrebuje, potem pa tisti mali, fletni, rečemo mu enoletni. Pa da obstaja še pravilnik, kako dela se razdelilnik. Da država je koncedent, lovska družina pa koncesionar, ki ni dobila lovišča v dar. Rekel je še, kaj se mora, veliko odloča tudi Zavod za gozdove. O lovopustu ni hotel govoriti, saj vsak ve, da takrat ne sme loviti. Previdni smo in med nami ni kemije, saj izvemo, da predsednik je izpitne komisije. Na koncu izpit opravili smo srečno in spominjali se ga bomo večno.

Vsi gospodje, ki tako so bili naslovljeni, so odločno rekli mi, da od danes smo tovariši!

Obljubljam in zaprisežemo spet, da širili bomo tovariški in lovski ugled.

Če živ bi bil še nekoč tu živeči veliki Valvasor, vedel bi, da smo slovenski lovci vzor, da brez srca ne gremo nikamor in pošteno ter spoštljivo znamo reči: »LOVSKI BLAGOR!«

Torej, spoštovani tovariši in tovarišice, lovci in lovke, dober pogled in ravne cevi vam z Dola pri Hrastniku **Franci Hercog** želi ...»

Zapisal: **Jani Krivec**

Vendar uresničena želja

Iz otroštva se spominjam prvega lova s stricem. V lovišču **LD Vurmat** sva lovila. Tiho sva se premikala skozi gozd in proti travniku. Na gozdnem robu sva se ustavila in z daljnogledom pregledovala travnik, na katerem sta se pasli dve postavi srnjadi. »Srna z mladičem,« mi je razložil stric, ko sem jaz že v mislih videl, kako bom pomagal stricu nesti uplenjenega mladiča. Ampak strela ni bilo. Sledila je razlaga, da je telesno močan in da mora takšen še živeti. Tudi kasneje se je na svojih lovskih poteh še mnogokrat tako vzdržal strela. Zdaj, ko sem lovec tudi sam, razumem njegovo razmišljanje in ga tudi upoštevam. Po spletu nekaterih okoliščin sva s stricem v različnih lovskih družinah: jaz na Kapli, on v Vurmatu. Družini sta sosedni in tako se velikokrat zgodi, da določena divjad, ki ne pozna naših meja, najde svoj življenjski prostor v našem in njihovem lovišču. V letu 2013 je bil dodeljen obema LD družinama kronski jelen, starosti več kot pet let. Uplenitev takšnega jelena, ki ima že močnejše rogove, je za mnoge lovce sanjska želja. Stric je lovec, ki je sicer rad v naravi, na lovu, ampak mu določene vsakodnevne obveznosti ne dopuščajo, da bi lovil več. Nekajkrat mi je že povedal, kako je videl zrelega jelena pred seboj, pa ni bil povsem prepričan, ali je pravniji za odstrel, torej starosti deset let ali več, in se je strela raje vzdržal. Zgodilo pa se je tudi, da so se mu močni jeleni nekajkrat za las zmuznili zaradi spleta okoliščin. To je mi je vedno razlagal s svojo značilno umirjenostjo, a v očeh sem mu razbral, da je uplenitev zrelega jelena njegova velika želja. Vedno sem ga poslušal z grenkobo v srcu, saj takšnih jelenov pri nas ni velikokrat videti. Kljub znanju, ki ga on vsekakor premore, pa lovec potrebuje tudi obilno lovsko srečo in veliko obhodov lovišča. Pa vendar, po tihem sem mu iz srca želel, da bi bil enkrat deležen lovskega blagra in upal, da mu bo nekega dne to le uspelo.

Jesenski dan, 3. oktobra. Poklical me je lovski prijatelj iz LD Vurmat **Milan Cepec** in mi povedal, da gre pomagat iskat močnega jelena. Povedal je, da je jelen dobro nakazal strel, potem pa je v nekakšnem loku izgubil z nastrela ter po dobrih 100 m prvič obstal. Tam je bila tudi najdena prva kri. Zanimalo me je, kdo je streljal. »Branko Rihter, tvoj stric,« mi je odgovoril. Na mestu nastrela je

bilo ugotovljeno, da je krogla šla skozi za debel prst debelo deblo suhe smreke in da je krogla verjetno malce spremenila pot, saj je bilo to nekaj metrov pred jelenom. Po stričevem pripovedovanju naj bi streljal na jelena nekoliko od spredaj, saj je z dvignjeno glavo že sumljivo preverjal zrak in kazal nemirne znake; neposredno pred njegovim umikom. Bila je velika verjetnost, da je jelen zadet nizko v pleče ali celo samo v prednjo levo nogo. Tistega popoldneva

Foto: D. Šibeac

Uplenitelj jelena **Branko Rihter** in **Marko Richter** - Zeleni v lovišču **LD Vurmat**

je odšel takoj po službi pogledat za gobami in sta se z jelenom srečala čisto po naključju, kar je še dodatno pospešilo stričev srčni utrip. Območje so obkolili in z iskanjem je začel gospodar njihove LD, **Dominik Adam**, s svojim bavarskim barvarjem, misleč, da bo jelen po določenih prehojenih poti morda že mrtev ali bo morda še živ in ranjen prišel strelcu na stojišče. Toda hitro se je zmračilo, pa jelena še vedno niso našli. Po sledih so ugotovili, da se je počasi pomikal po stari gozdni cesti v hrib in da se jim je izmuznil skozi linijo stojišč, ne da bi ga opazil kdo od strelcev. Prekinili so iskanje.

Naslednji dan smo se zbrali pred lovskim domom LD Vurmat. Tokrat je tja prišel tudi izkušen vodnik psov krvosledcev, **Srečko Mumel**, iz LD Puščava s svojima dvema nadvse učinkovitima bavarskima barvarjema Carijem in Perolovskim. Na zboru lovecev je bilo vse skrbno načrtovano, pojasnjeno, naročeno in kar hitro po razhodu je bilo območje, v katerem naj bi bil ranjen jelen, obkroženo. Vodnik barvarjev je odšel z gospodarjem LD Vurmat na mesto, kjer so nazadnje opazili kri. Po debeli uri čakanja so se zaslišali v časovnih presledkih

strelji. Jelen se je premaknil z ležišča, nakar sta ga psa poizkušala zaustaviti v razdalji slabega kilometra. Med potjo navzdol, po dokaj strmem pobočju, se je vodnik krvosledcev s težavo pomikal za njima in zato oddal najprej tri zgrešene strele. Nato je psoma uspelo jelena zaustaviti pod skalo, kjer ga je njun vodnik dokončno ustrelil. Vsa čast vodniku za trud in borbeno delo njegovih dveh štirinožnih pomočnikov.

Jelen, nepravilen štirinajsterak,

je bil tako dokončno na tleh. Ob ogledu je bilo ugotovljeno, da je bil po prvem strelu zadet nizko v pleče sprednje leve noge, pri čemer krogla ni poškodovala nobenih vitalnih organov, pa tudi nadlahtnica je bila le nalomljena. Lepo je bilo videti nasmejanega strica, saj se mu je po 35-letnem lovskem stažu le uresničila želja po uplenitvi zrelega jelena. Da je bil dan res popoln, je pripomoglo iskreno veselje brez sleherne lovske nevoščljivosti vseh navzočih. Jelen je tehtal 165 kg bruto, rogove je uradno ocenjeno s 169,09 CIC točke, starost pa 9+ let.

Marko Richter - Zeleni

»Tega prizora nočem uničiti«

Na nekatere dogodke ostanejo spomini sveži desetletja. V sedemdesetih letih sem bil tudi upravnik takratnega Gojitvenega lovišča LZS Žitna gora na Kočevskem. Skoraj popolnoma izropano lovišče sem prevzel poln volje in želje, da mu vrnem tudi vsebino namena in delovanja, ponazorjenega v imenu lovišča, in kar nam je, poudarjam, s sodelovanjem sosednjih in tudi malo oddaljenih lovskih družin v nekaj

letih tudi uspelo celo pri skoraj iztrebljenih divjih prašičih. Ker se zgodovina ponavlja, zdajšnje razmere spominjajo na nekdanje čase popolnega uničenja, rešitev pa za zdaj ni na vidiku.

Osrednja osebnost vsebine mojih spominov je takratni dunajski župan **Bruno Marek**, okrog osemdesetletni gospod, ki je želel loviti medveda. Protokol Izvršnega sveta R Slovenije je gosta v okviru političnega sodelovanja in medmestnih stikov med Dunajem in Ljubljano zaupal meni. Gospod je imel na voljo le en večer, in to nekaj dni pred polno, dokaj pozno aprilsko luno.

Pozno popoldne sva se z gostom odpravila na dobre pol ure peš odmaknjeno mrhovišče in se še pred sončnim zahodom udobno namestila na visoko prežo. Z bogato založenega mrhovišča je veter občasno prinašal vonjave, ki so spominjale na prihajajoče poletje. Z gostom sva vso potrebno teorijo oddelala že med vožnjo iz prestolnice. Prijetno poletno temperaturo je postopno zamenjal večerni hlad. Vsak po svoje sva se prepustila pričakovanjem ob zvočni kulisi prepevanja hvalnic raznovrstnega ptičjega zbora. Sence so postajale vse daljše, sicer pa je bil na jasnem nebu nad nama skoraj poln mesec. Večerni mrak se je postopoma spremenil v sicer dobro osvetljeno noč. Na robu jase pod že cvetočo divjo hruško sva nenadoma zagledala oprezojočega, okrog 100-kilogramskega medveda, kar nama je pospešilo srčni utrip. Medved se je premaknil do mrhovine, sledil pa mu je nekaj deset kilogramov težji vrstnik. Gost, ki je imel možnost streljati, se ni mogel odločiti, pač pa se je po nekaj minutah sklonil k meni in mi zašepetal: »Oprostite, tega veličastnega prizora ne želim uničiti!« Verjemite, da sem se z njim skrivaj strinjaj!

Medveda sta se družno poslovila in prav tako tudi midva. Molče sva se skozi z mesečino obsijano nekdanjo kočevarsko vas spuščala v dolino. Nenadoma je nedaleč od naju v večerni spokoj zazvenelo ptičje petje, ki ga dotlej nisem poznal. Gospod Marek se je sklonil k meni in rekel: »Slavček!« Počakala sva še na nekaj zahvalnih kitic in se odpravila naprej.

Naslednje presenečenje tega izjemnega človeka je sledilo čez nekaj tednov, ko je B. Marek za mojo nekajletno hči poslal čudovito igračo, celoujedno punčko, ki je bila potem vrsto let naš družinski član. Na medveda ni prišel več, saj je nekaj let kasneje umrl.

Blaž Krže

Moj edinstveni veliki učitelj lova

Letošnja pomlad bo drugačna. Tak občutek me je preveval, ko sem se deževnega pomladnega jutra odpravljal na lov. Ko sem pešačil do preže, sem se spomnil svojega prvega lova z **Zvonkom Godcem** - Tono, ki ga nikoli ne bom pozabil. Lani je preminil. Tona je bil v moji učni dobi lovski mentor, ki je nam, mlajšim lovcem, vedno dokazoval, da je lovec z velikim srcem, vedno na pravem mestu.

Tistega daljnega avgustovskega jutra sem bil še mlajši lovec. Na moji desni je takrat sedel Tona v preži. Lov je pojmoval kot najstarejšo in najglobljo povezanost človeka z naravo, bil je izkušen in zavzet. Vse te izjemne lastnosti je prenašal name, na mladega lovca. Približno pol ure sva že čakala, ko je Tona vzel v roke piščalko in zapiskal. V nekaj presledkih je to nato še ponovil. Pozorno sem opazoval svojo okolico in ob robu gozda naposled opazil premikanje rdeče lise. Ugotovila sva, da se za robom skriva srnjak. Tona, ki je bil kar 45 let član LD Rače, ki je v lovstvu tudi zaradi dvakratnega uspešnega starešinstva pustil za seboj globoko sled, je tedaj ocenil, da opazujeva vsaj dve leti starega srnjaka. Žival je bila nemirna, venomer je obračala rogato glavo nazaj v gozd. Postajal sem nestrpen. Tona je znova zapiskal, a mlad srnjak je odskočil. V tistem trenutku se je v bližini preže prikazal še sivi srnjak šilar, ki je že na daleč kazal svojo častitljivo starost. Nikoli ne bom pozabil pogleda, ki mi ga je tedaj namenil Tona. To je bil pogled lovskega mentorja, tudi izvrstnega strelca, ki nam bo vsem, ki smo šli skozi njegovo šolo, gotovo ostal v spominu. Še posebno, ker je bil tudi izjemen gojitelj divjadi. Z lastnim znanjem in zgledom je znal vzgajati mlajše, še posebno pripravnike. Učil jih je znati uživati tudi ob pogledu na srnjaka, ko je izstopal v zgodnjem jutru, in se veseliti vsakega kvadratnega metra ohranjenega naravnega življenjskega prostora za divjad; čeprav lovec, je bil zanj vedno pripravljen storiti vse, da bi se v naravi dobro počutila.

Sivi šilar naju ni opazil. Tona je na mojo ramo blago položil svojo roko in mi mirno šepnil: »*Ta je primeren za odstrel!*« Pomeril sem, a roka se mi kar ni hotela umiriti. Strela nisem sprožil, prenehal sem s svojim namenom in ga vprašujoče pogledal. »*Ne sekiraj se,*« me je očetovsko po-

miril, »...*mu je pač bilo tako usojeno!*«

Tudi tokrat se mi roka ni hotela umiriti ... Kot bi bilo včeraj, ko se mi je takrat nasmehnil in me potolažil zaradi neuspešnega strela. Zdaj še bolj čutim, da smo se vsi njegovi učenci za vedno poslovili od velikega lovca in iskrenega tovariša, ki je bil za svoje veliko delo, ki ga je poklonil lovski organizaciji, tudi večkrat odlikovan. Pogrešamo človeka,

Direktor celovškega sejma Erich Hallegger, Anton Antonič (znani slovenski Korošec in nekdanji aktivni gospodarstvenik), Franc Jozef Smrtnik (župan Železne Kaple), lovec z lastnim loviščem; Jure Marčič, župan Jezerskega in lovec LD Jezersko, ter predsednik Celovškega sejma in podžupan mesta Celovec Albert Gunzer. Direktor je povedal: »Veliko energije je potrebno, da se sejemske prireditve ohranjajo in razvijajo glede na vedno bolj zahtevne obiskovalce, ki neprestano iščejo nove aktivnosti in predstavitev novjših dosežkov.«

tovariša, od katerega smo se vsi veliko naučili.

Tistega pomladnega deževnega jutra, ko sem se spominjal najinih skupnih trenutkov na lovu, sem se odločil, da moramo njegovo delo nadaljevati. Zato mi ni bilo žal, da tudi takrat, ko sem se spomnil na najine skupne trenutke z lova, nisem streljal na srnjaka. Le pomežiknil sem proti nebu; morda se mi je tudi tedaj le toplo razumevajoče nasmehnil. Mlad srnjak se je že hip nato pognal v gozd. Dozdeva se mi, da sem ga kasneje enkrat spet bežno videl ...

*Ervin Breznik
LD Rače*

Strokovni sejem Lov in ribolov - Celovec

Sejem lovstva v Celovcu (28.-30. marec 2014) je potekal tematsko naravnano kot specializirana prireditve za področje dela poklicnih in društvenih lovcem, pa tudi za ljubitelje lova, gozda, narave in preživljanja prostega časa v naravi. Celovski sejem

si že od vsega začetka (od leta 2000) prizadeva, da bi kar najbolj smotno predstavil lovstvo, da bi se tudi na tak način ohranjala lovska in naravna dediščina kot pomembna vrednota. Obenem osvežuje in utrjuje lovsko razpoznavnost ter uporabnost v tradicionalnosti, kulturi, vpeti v zdajšnji sodobni čas.

Na sejmu je sodelovalo 156 razstavljalcev iz šestih držav. V treh dneh si ga je ogledalo 12.000

obiskovalcev: domačih, avstrijskih, 82 % (90 % s Koroške, 5 % s Štajerske, 2 % iz Salzburga); iz tujine jih je bilo 12 % od vseh obiskovalcev (od tega kar 65 % iz Slovenije 20 % iz Italije in 10 % z Madžarske).

Poudarek letošnjega sejma je bil na ekologiji, na ekoloških naravovarstvenih prizadevanjih lovstva. Zato se je 28. informativnega ekološkega dneva Deželne zveze lovskih društev udeležilo 450 aktivnih udeležencev posveta. To pot so poslušali predavanja na tematiko priprave mesa uplenjene divjadi z naslovom Divjačina od odstrela do štedilnika.

Nadaljevali so tudi z mednarodnim tekmovanjem skupin oponašalcev jelenjega rukanja. Letošnjega mednarodnega tekmovanja se je udeležilo devet skupin »rukačev« iz Avstrije, Madžarske in Slovenije. Prvo mesto je na veliko veselje naših osvojila ekipa lovskih rogistov »rukačev« iz Slovenije, **Jozef Gril** pa je v tem sestavu kot posameznik izmed vseh nastopajočih zbral največ točk (20). Skupaj s preostalima članoma slovenske tekmovalne ekipe, **Maticem Oberstarjem** in **Urbanom Koširjem**, pa so zbrali 118 točk in tako osvojili ekipno prvo mesto. Drugi so bili »rukači« z Madžarske (113 točk) in tretji iz Avstrije – Koroške (99 točk).

Lovski celovski sejem je po-

Samostojna predstavitev: Boroveljska visoka šola na sejmu v Celovcu; bodoči orodjar puškar VŠ Borovlje.

Na ogled razstavnega paviljona visoke boroveljske šole puškarstva so mladi puškarški učenci obiskovalce vabili tudi s harmoniko.

sebnost in mesto namenil lovkam (v petek so imele prost vstop). Zato so se v svojem paviljonu predstavili s skrbno izbrano žensko lovsko »garderobo«, nakitom, kozmetiko in tudi »lovsko lekarno«. Zadnje čase se aktivno uveljavlja lovsko zdravilstvo, tako kot se tudi drugod po svetu v razvitem lovskem svetu (uporabne sestavine za ustrezno predelavo v zdravilne pripravke se uporablja jelenji loj, jazbečja mast, svizčeva mast, gamsov loj, srnja in lisičja mast). Kot je povedala dr. **Barbara Hoflacher** (avtorica knjige *Tierisch starke Medizin*), ki se ukvarja z naravnim zdravilstvom, je razpon mogočih zdravilnih učinkov iz naravnih

Lovska likovna razstava; Celovec 2014

skupnega naravnega prostora in naravnih virov.

Sejamski program in predstavitve za področje ribištva sta bila pripravljena vzporedno, in sicer kakovostno in morda še zanimivejše. Tudi ribiči iz Slovenije so bili odlično predstavljeni z uspešnim novim načinom predstavitve in popularizacije slovenskega ribištva.

France Ekar

Strelni daljnogledi ZEISS Duralyt in daljnogledi Conquest HD ter Terra ED

V podjetju Carl ZEISS Sport Optics so pred nekaj leti sprejeli odločitev, da ponudbo razširijo na področje cenovno ugodnejših izdelkov in nagovorili širši krog kupcev. Strelni daljnogledi vstopnega razreda podjetja Carl ZEISS Sport Optics so dobili ime Duralyt in jih je podjetje na trgu predstavilo leta 2010. Kasneje, v letu 2012, so jim sledili daljnogledi z imenom ZEISS Conquest HD ter v letu 2013 še zelo ugodni daljnogledi ZEISS Terra ED. Ugodnejšo ceno teh izdelkov so pri podjetju ZEISS dosegli z uporabo preprostejših tehnologij ter optimizacijo procesov izdelave.

Strelni daljnogledi ZEISS Duralyt prepričajo s svojim širokim zornim poljem, zelo uporabnimi razponi povečav ter sistemom osvetlitve križa, ki bi ga lahko zavidali tudi mnogo dražji tekmeči. Z namenom zagotavljanja ugodnejše cene so strelni daljnogledi ZEISS Duralyt na voljo samo z enim tipom namerilnega križa, ki je v drugi goriščni ravnini in se s spreminjanjem povečave ne debeli. Hkrati pri ZEISS-u zagotavljajo, da so strelni daljnogledi Duralyt v tem cenovnem razredu eni redkih s takšno postavitvijo namerilnega križa, kjer se križ s spreminjanjem povečave ne premika po tarči. Podobno kot pri dražjih daljnogledih ZEISS Victory HT je v namerilni križ splejano optično vlakno, ki omogoča zelo natančno nastavljanje jakosti. Jakost osvetlitve se brezstopenjsko prilagaja z dvema gumboma + in -, in sicer vse od zelo majhne moči za uporabo v mraku pa do izjemno velike moči, ko je osvetljena točka vidna tudi pri dnevni svetlobi. Sistem osvetlitve omogoča avtomatski izklop po treh urah neaktivnosti, signalizira pa tudi potrebno menjavo baterije. Strelni

Tudi obdelava lesa in ustvarjanje lovske motivike vanj ter priprava podložnih deščic za namestitev trofej je za nekatere Avstrijce že del tradicionalne oblike »preživljanja« in zaslужka.

surovin velik in sega od blaženja bolečin po vtiranju do zdravljenja proti kašlju in hitrejšemu celjenju ran po poškodbah. Zelo cenjena in vse bolj v rabi je staljena – razpuščena mast divjih prašičev, gamsa in tudi poljskega zajca.

Lovkam je veliko pozornosti namenil obsežen športno-lovski katalog (480 strani) firme Ruag Austria iz Wiener Neudorfa, v katerem je tudi posebna ponudba za lovske dame: oblačila, lovska oprema in tudi lovsko orožje, med drugim že tradicionalno modne, tudi lahke in vrhunske dragocene puške avstrijske puškarske hiše Pritz & Pritz. Čeprav »znanih« in svetovno razpoznavnih boroveljskih koroških puškarjev kot razstavljalcev nismo opazili na celovškem sejmu, pa je bila tam zastopana Visoka zvezna puškarska šola iz Borovelj. Neposredno so se predstavili v lastnem paviljonu s prikazom, kako nastane in se »ročno« izdelava vrhunska puška, prav tako vrhunska umetniška gravura, predstavljeni so

bili načini obdelave kovin in tudi lesa. To je bila ena izmed oblik za pospeševanje in ohranjanje puškarske dejavnosti, pa tudi način ohranjanja in odpiranja možnosti za nova delovna mesta v puškar-

stvu. V svetu je puškarstvo še vedno pomembna gospodarska dejavnost.

Tudi razstavljalci svetovno razpoznavnih tovarn so pripravili mikavne informativno-prodajne ponudbe opreme in pripomočkov za lovce, ribiče, naravovarstvenike, posestnike: orožje, zaščitna sredstva za preprečevanje škode od divjadi in na njej, optiko, fotokamere, prilagojene/specializirane računalniške sisteme, specialna terenska vozila, predstavili so rezbarstvo v les, rezbarjenje okraskov iz rogovja jelenjadi, likovno umetniško dovršeno lovsko slikarstvo, pa lovski nakit in seveda pestro ponudbo lovnega turizma.

Predstavljeni so tudi naravne gorske in visokogorske narodne in območne parke, kajti velikokrat je bilo povedano pa tudi dokazano, da so temelji za ohranjanje in varovanje prostoživečih živali in posebno divjadi: tesno strokovno sodelovanje in dopolnjevanje med lovci - naravovarstveniki, naravovarstveniki in uporabniki

Foto: F. Ekar

Na ruškaškem tekmovanju v Celovcu je med devetimi skupinami iz treh držav naša skupina zasedla prvo mesto. Jožef Gril (drugi z leve) pa je bil prvi med posamezniki.

dalnogledi Duralyt so izdelani na sedežu podjetja Carl ZEISS Sports Optics v Wetzlarju v Nemčiji in prepričajo z odličnim razmerjem med kakovostjo in ceno.

Dalnogledi ZEISS Conquest HD so nastali s ciljem ponuditi kupcem cenovno ugoden daljnogled (model 8 x 42 stane 995.00 EUR) prestižne znamke, kot je Carl ZEISS, ter ob tem ponuditi najvišjo mogočo raven kakovosti. Daljnogledi ZEISS Conquest HD uporabniku tako ponujajo vrhunsko resolucijo, visoko kakovost izdelave, preizkušene večslojne premaze ZEISS T* na površinah vseh leč ter zelo majhno velikost in maso. Zelo so priročni za lovce, ki daljnogled pogosto nosijo okrog vratu in lovijo na zalaz, v visokogorju ter povsod, kjer je pomembna velikost daljnogleda. Ohišje je sicer dobro zatesnjeno in napolnjeno s suhim dušikom, ki preprečuje rosenje notranjih

ti daljnogledi zelo široko vidno polje, dobro prepustnost svetlobe in za ta cenovni razred izjemno ostrino vse do roba vidnega polja. Daljnogledi ZEISS Terra ED so sicer na voljo v treh barvah, in sicer črni, modri in sivi. Ohišja so dobro zatesnjena in napolnjena s suhim dušikom, kar pomeni, da se ne morejo zarositi tudi pri najnižjih temperaturah. Njihovi okularji omogočajo preprosto uporabo lovcem z očali in tudi vsem drugim.

Podjetje Carl ZEISS je v zadnjih letih z opisanimi strelnimi daljnogledi Duralyt in daljnogledi Conquest HD ter Terra ED naredilo izjemen preboj v srednjem cenovnem razredu. ZEISS-u je uspelo kljub ugodni ceni na trgu ponuditi izdelke z zavidljivo ravnijo kakovosti, kar se je še pred nekaj leti zdelo skoraj nemogoče. Lovcem začetnikom in vsem tistim, ki se ne odločajo za optične

Model: 120150, povečava: 10 x 50, vidno polje: 114 m/1000 m, izhodna zenica: 5 mm, teža: 865 g.

površin pri nizkih temperaturah. Zunanje površine leč so zaščitene s premazom LotuTec, ki leče ščiti pred umazanijo in predvsem zunanji rosenjem (na primer kondenzacije tople sape pozimi). Z večstopenjsko nastavljenimi okularji bodo daljnogledi ZEISS Conquest HD zlahka uporabljali uporabniki z očali in tisti brez njih. Daljnogledi ZEISS Conquest HD sodijo med najugodnejše daljnogleda, izdelane v Nemčiji, in ponujajo v tem cenovnem razredu doslej nedosegljivo kakovost.

Dalnogledi ZEISS Terra ED je podjetje Carl ZEISS Sports Optics zasnovalo leta 2013 in so najugodnejši daljnogledi te znamke vseh časov (model 8 x 42 stane 449.00 EUR). Zaradi slednjega so ti daljnogledi odlična izbira za vse lovce začetnike in pripravnike. Zaradi ZEISS-ovega znanja, izkušenj in uporabe kakovostnega stekla z oznako ED, imajo

izdelke iz najvišjih razredov, se je tako ponudila priložnost, da kljub vsemu posežejo po kakovostni lovski optiki prestižne znamke ZEISS. Več informacij o opisanih izdelkih lahko najdete na www.optik-trade.si, info@optik-trade.si ali izveste na telefonski številki 031/770-520.

Predstavitvena reportaža
Optik trade, d. o. o.

Legacy

Tokrat predstavljamo daljnogled **Bushnell Legacy WP 10 x 50**. Daljnogledi **Legacy WP** so namenjeni lovcem in tudi širokemu krogu drugih uporabnikov, ki veliko svojega časa prebijajo v naravi. Že dolgo uveljavljena serija klasičnih daljnogledov **Legacy** temelji na tradicionalni zgradbi osnovnih optičnih cevi s »porro« postavitvijo optičnih

prizem. Tak način izdelave daljnogleda omogoča boljše globinsko zaznavo prostora, predvsem pa je za izdelavo veliko cenejši od novejšega načina s strehasto oz. »roof« postavitvijo prizem in ravnimi optičnimi cevmi. Širokemu krogu uporabnikom taka klasična zgradba daljnogleda tudi bolj ustreza in jo imajo zato raje. Daljnogleda odlikuje zelo zmerna cena, ki je v pravem nasprotju z njihovo vsestransko uporabnostjo. Kljub temu pri izdelavi daljnogledov **Legacy WP** ni nobenih tehnoloških bližnjic.

Vsi optični deli v notranjosti daljnogleda so izdelani iz najboljšega barijevega stekla BaK-4. Vsa optika v daljnogledu je prevlečena z več sloji posebne optične prevleke, ki izboljšuje svetlobno prepustnost in povečuje ostrino in kontrast. So 100 % vodotesni in odporni proti zameglitvi. Daljnogledi **Legacy** dajejo čisto in ostro sliko in ne utrujajo oči, kar zelo olajša daljše opazovanje. So izrazito širokokotni, z opazovalnim kotom 65 stopinj. To posledično prinaša zelo veliko vidno polje, ki pri modelu s povečavo 10 x 50 znaša 114 m na 1000 m. Izostritev oz. fokusiranje na opazovani objekt poteka zelo hitro. Dioptrijo nastavljam o okularjem na desni optični cevi, ostrino pa s sredinskim gumbom, kot je to v navadi pri večini daljnogledov. Na okularjih so očne školjke, ki jih lahko dvignemo ali spustimo, kar omogoči idealen pogled tudi uporabnikom, ki nosijo očala z dioptrijo. So prijetni in preprosti za uporabo. Močna črna gumirana zaščita omogoča zanesljiv prijem daljnogleda in ga ščiti pred poškodbami zaradi udarcev, obenem pa zmanjša neželene zvoke, ki nastanejo ob trku

daljnogleda v preostalo opremo ali lovsko puško.

Vsestransko lovsko uporaben daljnogled 10 x 50 ima zaradi velikih leč tudi dober svetlobni izkoristek, praktično enak kot 8 x 42. Klasičen, čvrst in zanesljiv daljnogled vam bo zvesto služil dolga leta.

Dalnogledi **Legacy WP** so kakovostni in obenem cenovno ugodni optični izdelki. Maloprodajna cena daljnogleda **Legacy WP 10 x 50** je samo 239 evrov. Daljnogledi **Legacy** so lep primer **Bushnellovega** uspeha na svetovnem trgu optičnih izdelkov in poslovne usmerjenosti podjetja, ki se kaže v prizadevanju, kako kupcu ponuditi čim večjo kakovost za ugodno ceno. Pri nakupu izdelka, kakršen je daljnogled **Legacy WP**, kupec vedno dobi občutek, da je dobil več, kot je za to plačal. Nič čudnega torej, da **Bushnell** prodaja največ daljnogledov na svetu. Velik obseg prodaje in prisotnost na vseh svetovnih tržiščih imata za kupce ugodno posledico: nizko prodajno ceno izdelkov.

Predstavitvena reportaža
Rodeoteam, d. o. o.

NOVE KNJIGE

Naša zdravilna zelišča

Založba Narava, d. o. o. (Kranj, 2014)

Pri založbi **Narava, d. o. o.**, iz Kranja je pred nedavnim izšel slovenski prevod priročnika **Zdravilna zelišča** avtorice dr. **Ursule Stumpf**, ki ga je prevedla **Špela Novak**. Priročnik bi bil verjetno zanimiv tudi za precej naših bralcev. Zato posredujemo

kratek vsebinski opis knjige (mehka vezava z zavihki, formata 132 x 193 mm), 256 strani.

Na travnikih, v gozdovih in ob vodah rastejo dragocene zdravilne rastline, ki jih na svojih lovskih pohodih opazimo tudi lovci. Sposobnost, da jih najdemo, prepoznamo in jih nato tudi znamo uporabiti, ko jih prinesemo domov, je del tradicionalnega in preverjenega ter ponekod zelo razširjenega ljudskega zdravilstva, ki še posebno v zadnjem času vedno bolj pridobiva na veljavi. Pri tem kot ljubitelji narave negujemo

naš poglobljeni stik in pristno doživljanje narave. Marsikdo med nami ni tako večš prepoznavanja in razlikovanja rastlin, zato mu bo pri nabiranju zdravilnih zelišč, ki si jih želi nabirati in vzeti domov, jih pravilno shraniti in koristno uporabljati za lastne potrebe, prišel prav kratak in pregleden priročnik.

S pomočjo 360 barvnih fotografij in ilustracij v knjigi (priročniku) žepnega formata bomo lahko pravilno določili 160 zdravilnih zelišč in jih znali razlikovati od najpomembnejših strupenih

diete, razstrupljanje, ženske bolezni, kožo in sluznico, srce in krvni obtok, kašljanje, imunski sistem, jetra in žolč, zelodec, ustno votlino ...)

Priročnika *Naša zdravilna zelišča* bodo gotovo veseli tudi preostali člani družine, saj vsebuje neprecenljiv vir podatkov in uporabnih podatkov o zdravilnih zeliščih in njihovi uporabi. Knjigo dobite pri založbi za 19,90 evra.

Avtorica knjižice - priročnika dr. **Ursula Stumpf** je dobro znana nemška farmacevtka. Več kot dvajset let je delala kot zeliščarica, leta 1998 pa je v Karlsruhe ustanovila svojo zeliščarsko šolo. Njeni tečajji so v vsakdan prinašali sporočilo o zdravilnih rastlinah kot aktivni naravni življenjski pomoči. Avtorica v svoji domovini znanje, izkušnje in navdušenje še vedno predaja interesantom v obliki seminarjev, zeliščarskih sprehodov, predavanj, člankov, knjig, zgoščenek in televizijskih oddaj (www.kraeuterweisheiten.de).

Znanje o zdravilnih zeliščih si lahko poleg s tem priročnikom v Sloveniji obogatite tudi z drugimi podobnimi knjigami, ki jih po zelo zmernih cenah prav tako dobite pri založbi Narava,

rastlin, se seznanili z njihovimi značilnostmi, razširjenostjo in morebitnimi zamenjavami. Predvsem pa bomo iz jedrnatega spremnega besedila izvedeli, v katere zdravilne namene jih lahko uporabimo (prehlad, glivice, črevesne, srčne ali druge težave, težave z očmi ali kožo, zobobol, podplutbe, pomoč pri stresu, živčnosti ...)

Knjiga nas poučuje tudi o pravilnem načinu nabiranja, sušenja in celo o pripravi zdravilnih zelišč (kdaj, kako in kje), o načinih uporabe (kot čaj, mazilo, tinktura, mazilo, olje, kopeli za noge in roke, inhalacijske in parne kopeli, kopeli za telo, zeliščne vrečke, zdravilna vina, zeliščna masla,

**OBČINA JEZERSKO,
LD JEZERSKO,
ZLD GORENJSKE in
LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE**

vabijo na

LOVSKO SMUČARSKO TEKMOVANJE

21. Poletni lovski veleslalom

za pokal jezerskega kristalnega gamsa

pod severnimi ostenji Grintovcev (na Skutinem ledeniku).

Tekmovanje bo **8. junija 2014** z začetkom ob **10. uri** na »startu« na Skutinem ledeniku.

Pisne prijave članov in pripravnikov LD pošljite na naslov: LD JEZERSKO, Pod Turni 150 A, 4206 Zg. Jezersko ali na e-naslov: jure.markic@siol.net.

Informacije: Jure Markič (vodja tekmovanja), tel.: 041/731-021.

Progo bo varno in primerno za vse tekmovalce postal domačin **Davo Karničar**, lovec, lovski čuvaj in svetovno znani smučar z Everesta.

Lovci (moški) bodo razvrščeni v posamezne starostne tekmovalne skupine, **ženske** (lovke) pa bodo tekmovalce v enotni skupini. Najmlajši in najstarejši tekmovalca(ka) bosta prejela posebno priznanje.

Plačilo startnine: 20 evrov (ki vključuje pripravo tekmovanja, diplome za vse udeležence tekmovanja, medalje, pokale, prevoz smučarske opreme s tovorno žičnico, napitek z jedačo in zavarovanje) je treba nakazati pred tekmovanjem na TRR LD Jezersko št. 07000 0000 530 971, s pripisom »za LVSL«.

NOVOST: za najmlajše, mlade bodoče lovce (v spremstvu staršev ali za to zadolžene starejše osebe) bo pripravljen **smučarski spust po Skutinem ledeniku**. Vsak udeleženec bo dobil pisno potrdilo – diplomu. Start za najmlajše bo brezplačen.

V primeru slabega vremena si organizator pridržuje pravico do odpovedi prireditve oziroma prestavitve tekmovanja na poznejši termin.

Za varnost na tekmovanju bo skrbelo **GRS društvo Jezersko**.

Kranjska koča bo odprta in prednostno namenjena udeležencem ter organizatorjem tekmovanja že v soboto, 7. junija 2014. Pripravljajo kulturno-zabavni lovski večer.

Lovci - smučarji, prijazno vabljeni!

cvetni med, kis, presno v solati ali kako drugače). Tej vsebini so dodani nasveti, zato je uporabna tudi v kuhinji (kot začimbe, ki so še posebno pomembne pri pripravi divjačinskega mesa ali kot samostojne jedi), na vrtu (za preganjanje škodljivcev ali spodbujanje rasti), za odišavljenje prostorov. Nadvse uporabna sta dodatek in dovolj izčrpen seznam **najpogostejših težav in boleznih ter najprimernejših zdravilnih zelišč za zdravljenje** (za izboljšanje splošnega počutja, za bolezi oči, gibalnega aparata, prehlade,

d. o. o. Najpopolnejši knjigi s tega področja sta gotovo preveda knjig **Ingrid in Petra Schonfelderja Zdravilne rastline** (vodnik) in **Wolfganga Hensla Katera zdravilna rastlina je to?** Vsebinsko sta na tematiko zelišč navezani še knjigi **Rudija Beiserja Čaji iz zelišč in sadežev** in **Kaj neki tu cveti?** avtorjev **Margot Spohn** in **Demetra Aichela**. Vsak, ki je začutil, da ga to področje zanima, si lahko natančneje podatke in pogoje nakupa knjig ogleda na spletnem mestu www.narava.si

Boris Leskovic

Člani LD Taborska jama in okoliških lovskih družin smo se v začetku oktobra poslovili od **Štefana Sešela**, ki nas je zapustil 7. 10. 2013 po hudi bolezni.

Štefan se je rodil 14. novembra 1938 v Lipju pri Velenju, ko so se nad svetom zgrinjali temni oblaki vojne vihr. Mati ga je dala med vojno v rejo družini z več otroki, da bi mu zagotovila vsaj kos kruha in streho nad glavo. Od malih nog ga je življenje kalilo in prekalilo; naučil se je živeti skromno in preudarno ter zaupati vase. Osnovno šolo je dokončal v Velenju, kjer se je izučil za kovača. Iskre oglja, meh in kladivo je kasneje zamenjal za boljše zasluge v rudniku Velenje. Opravil je izpit za poklicnega šoferja in težak črni knapovski kruh zamenjal za težkega šoferkega. Nemirna narava ga je vedno gnala naprej, v osvajanju novega znanja in iskanje boljšega življenja.

Življenjska pot usode ga je zanesla med dolenske griče, v deželo, kjer je spoznal Ženo Joži, s katero sta si ustvarila družino. V zakonu sta se mu rodila hči Lidija in sin Rok. Tako se je zanj odprlo novo poglavje v življenju, v katerem se je izkazal kot zvest soprog in skrben oče. Za volanom si je leta 1993 prislužil pokoj in možnost, da se popolnoma posveti svoji strasti – lovu in predvsem lovski kinologiji.

Štefana je življenje zelo preizkušalo, zato se je večinoma zanesel le sam nase. Bil je mojster za vse in je večinoma vse delal sam, drugim pa je bil vedno pripravljen priskočiti na pomoč. Bil je tudi ljubeč in skrben dedek, dober in pošten človek. Takšnega smo ga poznali tudi lovski tovariši.

Štefan je imel rad ljudi, najbolj pa se je počutil obdan z naravo in živalmi. Že leta 1962 se je kot pripravnik vpisal v LD Velenje, kjer je leta 1965 opravil lovski izpit. Od domačega lovišča se je poslovil in marca 1981 vstopil članstvo v LD Suha krajina. Njegova volja do dela in ljubezen do lova nista ostali neopaženi. Lovska družina mu je leta 2002 zaupala vodenje revirja in ga imenovala za kinološkega referenta. Obe funkciji je odgovorno opravljal do marca 2006. V istem obdobju je bil tudi član UO LD. Leta 2004 je opravil tečaj za mentorstvo lovskim pripravnikom. Bil je strog mentor, vendar pripraven in odlično razgledan v znanju in veščinah lova, še posebno pa v lovski kinologiji.

Po dobrih tridesetih letih se je Sešela aprila 2012 včlanil v LD Taborska jama, kjer smo ga sprejeli kot velikega ljubitelja psov in uspešnega iskalca ranjene divjadi. Večino svojega lovskega udejstvovanja je namenjal vzgoji lovskih psov in iskanju zastreljene divjadi. Bil je tudi nosilec srebrnega in zlatega znaka KZS za kinološke zasluge in več drugih priznanj. Njegov prepoznavni znak je bil zelen mercedes, v katerem sta se na zadnjem sedežu vedno vozila tudi dva psa krvosledca. Skoraj povsod je hodil v zeleni lovski obleki. Na lovu in pri iskanju obstreljene divjadi je bil zelo discipliniran, natančen, dosleden in pri tem delu ni dovolil malomarnosti. Kakor je spoštoval ljudi, tako je v srcu čutil tudi z ranjenimi živalmi. Vedno je imel raje terensko delo s psi kot toge pisarniške posle kinološkega referenta, zato ga s tem v LD nismo obremenjevali. Vedno pa se je odzval

na klic vsakega lovca in skušal storiti vse, da bi mu našel ranjeno divjad. Skoraj ga ni bilo med nami, ki mu Štefanovi krvosledci ne bi vsaj enkrat popravljali »strelske napake«.

Za svoje delo je bil Štefan Sešela odlikovan z znakom za lovske zasluge in priznanjem LD Taborska jama.

Štefanu je zelena bratovščina pomenila zelo veliko. To so izrazile tudi njegove zadnje besede; domačim je rekel: »Pa tako rad bi še malo pojal... Jagre mi pozdravite!«

Člani zelene bratovščine smo ga na njegovi zadnji poti po vseh lovskih običajih pospremili k večnemu počitku. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

LD Taborska jama – J. S.

Nepričakovano, tako iznenada, je prišla novica, da nas je 11. 2. 2014 mnogo prezgodaj zapustil naš lovski tovariš **Peter Pehan**, član LD Destrnik.

Z veliko bolečino v srcih smo sprejeli žalostno novico, da je prenehalo biti plemenito srce našega dolgoletnega lovskega tovariša Petra. Ni tako dolgo, ko smo bili še skupaj v lovskem domu in niti malo ni kazal, da ga je napadla zahrbtna bolezen ali pa jo je spretno skrival, ker ni želel pomilovanja.

Že v zgodnji mladosti je Peter začutil, da je zgolj opazovanje narave premalo zanj, zato se je pri iskanju novih poti, da bi se ji še bolj približal, pridružil lovcem, ki si nenehno prizadevajo za ohranitev naravnega okolja in življenja v njem. Leta 1972 je zaprosil za članstvo v Lovski družini Destrnik, uspešno opravil pripravništvo in lovski izpit ter tako dokazal, da je resnično izbral pravo odločitev za delo v naravi in kot sprostitev pri lajšanju težav vsakdanjega življenja.

Že ob vstopu v LD smo člani, predvsem pa takratno vodstvo uvideli, da se nam je pridružil vesten in marljiv član s prijateljskim odnosom do vseh lovcov. Kot navdušen mlad lovec je v naslednjih letih veliko prispeval k delu LD, pri gradnji lovskega doma in pozneje še gospodarskega poslopja, kjer je zavzeto sodeloval in bil vzgled mlajšim tovarišem. Prav tako je bil Peter zgleden pri gradnji lovskih objektov in naprav. Kot priljubljen in delaven član je bil izbran za funkcionarja; od leta 1982 do 1997 je bil družinski blaginjak, ki je nalogo opravljal vestno in pošteno. Leta 1994 je opravičil še izpit za lovskega čuvaja. Z bogatim znanjem lovskega čuvaja in bogatimi izkušnjami, predvsem pa s svojo življenjsko toplino je postal

tudi uspešen mentor številni mlajšim članom, ki jih je vzgojil v dobre lovske tovariše.

Zaradi svojih osebnih odlik, iskrenega lovskega tovarištva, lovske pravičnosti, velike ljubezni do narave, zaradi velikega prispevka pri razvoju lovske družine, preprostosti in delavnosti ter spoštovanja Etičnega kodeksa slovenskih lovcov je bil priljubljen in spoštovan član lovske družine.

Za svoje delo je bil v LD Destrnik večkrat pohvaljen s pisnim priznanjem, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Dragi in spoštovani Peter, žal si prezgodaj zaprl svojo knjigo življenja. Zahvaljujemo se ti za vse, kar si dobrega storil v korist LD in slovenskega lovstva. Nate, na dragega lovskega tovariša, vestnega in odgovornega člana LD, nam bo ostal lep in trajen spomin.

LD Destrnik – M. F.

Vest o smrti **Alojza Jureša**, člana LD Rankovci, nas je zelo pretresla. Umril je 23. 2. 2014. Čeprav smo vedeli, da je bolan, še vedno ne moremo verjeti, da nas je zapustil iskren lovski tovariš. Bil je trden kot skala v gorovju, pokončen kot smreka. Noben vihar ga ni zamajal, a kruta usoda včasih zahteva, da se okruši tudi čvrsta skala, da se zlomi drevo ...

Lojze se je rodil 2. 5. 1930. V članstvo LD Rankovci je bil sprejet leta 1959. Od vsega začetka je bil aktiven; od leta 1979 do 1981 je bil predsednik LD, od 1975 do 1979 tajnik, od 1981 do 1985 in 2002 do 2005 pa član NO. Referent za kinologijo LD je bil od leta 1988 do 1992. Velik ljubitelj narave, divjadi in obenem izjemen lovski tovariš, kakršen je bil Lojze, je s svojim zgledom in vedenjem širil sožitje med lovci in drugimi lovskimi družinami.

Za ves svoj trud, ki ga je vložil v lovstvo in lovsko tovarištvo, je prejel odlikovanja LZS: znak za lovske zasluge in rede III. II. in I. stopnje.

Lojze je bil več let tudi član lovskega pevskega zbora, v katerem je veliko prispeval k uspehu in uveljavitvi zbora. Kot zvest in aktiven pevec je z zborom na raznih pevskih revijah po Sloveniji in tudi zunaj meja veliko pripomogel, da je bil zbor deležen priznanj in pohval.

Jureša se bomo spominjali kot prijetelega in poštenega lovca, ki je bil vedno dobre volje, pripravljen pomagati ter vedno razveseliti druščino s

petjem. Tudi domači so ga poznali kot dragega človeka z izjemnimi človeškimi vrlinami.

Dragi Lojze, tvoj lik bo vedno ostal v naših lovskih srcih kot izraz moči, poštenosti, humanosti, ljubezni, saj si ga sestavil v mozaik svojega življenja, katerega del smo bili tudi mi. Pogrešali te bomo!

LD Rankovci – A. S.

Nenadni zastoj srca nam je 7. 3. 2014 iz lovskih vrst iztrgal delavnega člana LD Vodice **Jožeta Pavliča** (rodil se je 14. 2. 1956 v vasi Podboršt, Občina Komenda).

Jože se je izučil za orodjarja v Melodiji - Mengeš, življenjsko sopotnico pa si je izbral v vasi Bukovica pri Vodich. Družinsko hišo sta si zgradila pod vznožjem Bokuško-Koseškega hriba, kjer sta se jima rodila sin Jožko in hčerka Mojca. Od tam je imel prečudovit razgled na Koseški bajer in Turnsko Rašico, ob vznožju katere se odpira prečudovita panorama na cerkev sv. Matere Božje. Vsa ta pokrajina je dala Jožetu navdih, da je postal lovec, ljubitelj narave, rad je zahajal tudi v hribe in občudoval naravo.

Na prigovarjanje soseda Sreča Mihelčiča se je odločil vstopiti v vrste zelene bratovščine, zato smo ga leta 1990 sprejeli v članstvo Lovske družine Vodice. Leta 1991 je opravil lovski izpit in leta 1995 prevzel delo blaginjnika lovske družine, ki ga je vestno opravljal vse do smrti. Vse od leta 1995 je bil tudi član UO, od leta 1998 revirni vodja, od leta 2008 je bil mentor pripravnikom, predsednik komisije za oceno škode in preglednik uplenjene divjadi (pooblaščenca oseba).

Za njegov trud, ki ga je vlagal za dobrobit LD, je prejel družinsko priznanje in plaketo ob 50-letnici delovanja LD Vodice.

Lovska zveza Slovenije je Jožeta za njegovo delo v lovski organizaciji odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Jože je bil tudi vodnik brandel braka, ki je letos februarja zaradi starosti prav tako zapustil njegov dom.

Na gregorjevo smo lovci Jožeta pospremili k zadnjemu počitku na vodiško pokopališče, kjer mu je v slovo zatrobil lovski rog. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

LD Vodice – E. D. B.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Jože Pavlič, LD Vodice, * 14. 2. 1956, † 7. 3. 2014.

Janez Vrtnjak, LD Gornja Radgona, * 15. 8. 1945, † 23. 3. 2013.

Maksimiljan Zamernik, LD Luče, * 5. 1. 1936, † 2. 1. 2014.

Anton Golež, LD Sentjur, * 15. 9. 1941, † 31. 1. 2014.

Karl Švent, LD Zalec, * 2. 1. 1947, † 1. 2. 2014.

Anton Solinc, LD Dramlje, * 9. 10. 1952, † 5. 3. 2014.

Emil Benčič, LD Videž, Kozina, * 31. 8. 1929, † 1. 3. 2014.

Ivan Špeh, LD Kozlek, * 18. 9. 1958, † 7. 3. 2014.

Edvard Goričan, LD Puščava, * 12. 3. 1930, † 6. 2. 2014.

Želimir Dolinar, LD Ig, * 8. 1. 1951, † 31. 12. 2013.

Bogdan Avsenik, LD Toplice, * 14. 11. 1971, † 13. 3. 2014.

Štefan Sešela, LD Taborska jama, * 14. 11. 1938, † 7. 10. 2013.

Karel Ahačič, LD Tržič, * 19. 9. 1928, † 14. 3. 2014.

Umrlim časten spomin!

Vedno zaupaj svojemu krvosledcu!

Moje izkušnje pri šolanju hanovskega barvarja

Ko sem se pred desetimi leti pridružil zeleni bratovščini, je v meni začela tleti želja, da bi nekoč postal vodnik psa krvosledca – natančneje vodnik hanovskega barvarja. Želja je tiho tlela v meni in pred dobrima dvema letoma sem jo končno uresničil.

Že takoj na začetku sem se soočil s težavo, kako sploh dobiti mladička v Sloveniji, ko pa je ta pasma tako maloštevilna na naših tleh? Po temeljitim iskanju in poizvedovanju z izdatno pomočjo lovskih tovarišev iz LD sem svojo psičko našel na Štajerskem. Menim, da je bila med nama obojestransko »ljubezen na prvi pogled« in imel sem dober občutek, da se bo iz mladičke nekoč razvil dober pes krvosledec, če ga bom pravilno izšolal.

Ara je k nam domov prišla konec januarja 2012 in že na začetku je pokazala svoj dober značaj in močno voljo, saj z njo skoraj nismo imeli nobenih »začetnih« težav. Po nekaj tednih se je brez težav privadila na okolje, naša družinska pravila in na ljudi, ki so jo obkrožali – pravzaprav pri nas doma ni bilo človeka, ki je ne bi »crkljal«. Bila je zelo radovedna, živahna in vesela psička, sploh takrat, ko sva se odpravila v naravo, na sneg. Zanimalo jo je vse. Kmalu sem opazil, da je svoj smrček začela zelo aktivno uporabljati, predvsem na svežih sledih preostalih psov in male divjadi. Najraje pa je imela skrivalnice v gozdu in niti enkrat ni minila igra tako, da me ne bi našla. Ni bilo dneva, da ne bi odšla z menoj bodisi na sprehod, lov ali samo na obhod po lovišču. Postala mi je zvesta sopotnica.

Na začetku najine vzgoje in kasneje šolanja sva opravila tečaj v »mali šoli«. Psička se je naučila temeljnih pravil poslušnosti, predvsem pa je bila najpomembnejša socializacija z drugimi psi. Hkrati sva po nasvetu izkušenih lovskih kolegov kinologov počasi začela postavljati in izdelovati tudi krajše vlečke z glavo jelena in krajše sledi na travnikih. Psica je postajala z vsako vajo bolj samostojna in vedno je pokazala veliko veselje do iskanja; s tem pa počasi nakazovala svoje odlike krvosledca specialista.

Ker me je zanimalo, kako poteka preizkušnja sledenja, sem

Blaž Ahačič s hanovčranko Aro (LD Tržič) in kinološkim sodnikom Jožetom Vestrom ob najdenem jelenu. Na tej sledi je barvarica opravila izpit po naravnem krvnem sledu.

se pozno jeseni leta 2012 z Aro odpravil na Jelovico, kjer je bila UP po umetni krvni sledi (KS). Ko so tekmovalci s svojimi psi krvosledci opravili svojo nalogo, sem z dovoljenjem vodje preizkušnje s psičko tudi sam krenil po sledi. Po pogovoru s tamkajšnjimi sodniki smo ocenili, da nama je šlo kar dobro. S psico sva aktivno iskala po celotni sledi in prišla do tretje kljuge in gozdne ceste, kar je bilo zelo pohvalno. Ara je prišla do konca sledi pri še ne dopolnjenem enem letu, kar me je zelo razveselilo in mi dalo novega elana za nadaljnje šolanje in še več vaje po krvni sledi.

Marca 2013 sva začela obiskovati tečaj VP-1 v Bitnjah pri Kranju v organizaciji LKD Gorenjske. Tečaj sva obiskovala dobra dva meseca in na koncu tudi uspešno opravila izpit. Ob tem sem vedno več časa namenjal tudi vadbi po umetni KS. Za pripravo sledi sem v večini primerov uporabil sledne čevlje. Na koncu vsake sledi je Ara za nagrado praviloma čakala tudi položena ustreljena divjad (npr. divji prašič, srnjak, srna ...). Ob tej priložnosti bi se za pomoč s potrebno krvjo divjadi različnih vrst rad iskreno zahvalil vsem lovskim tovarišem, predvsem Franetu in njegovi LD, Antonu, Janezu, Nejcu, Dejanu, Loju, Jožu, Marku, Daniju in Tomažu. Psici sem se trudil postavljati sledi na terenih z različno podrastjo in v vseh vremenskih razmerah.

Po vseh vadbah v sledenju je napočil dan najine prve prave preizkušnje po umetni KS, ki je hkrati štela za izpit. Vedel sem, da bo tisti dan v Šenčurju, ki je bil obenem tudi moj rojstni dan, uspešen in srečen za naju. Po žrebanju številok smo se odpravili nalogi

naproti. Ara je na sledi pokazala vse svoje odlike. Tudi naravno poginula divjad, najdena nekje na sredini sledi, je ni zmedla in brez težav sva lahko nadaljevala sled do konca, kamor so sodniki položili trup uplenjene srnjadi. Ne le to; skupaj sva delo kronala še z zmago. Tista tekma mi bo za vedno ostala globoko v spominu. Tako sem dobil najlepše darilo za

prišla iskat obstreljeno divjad. Ara se je namreč doslej odlično izkazala ob vsakem klicu. V meni je tlela želja, da bi čim prej opravila tudi preizkus po naravni KS.

Končno se je tudi to zgodilo. Bilo je konec decembra 2013, ko me je poklical lovski tovariš in mednarodni sodnik Jože. V njegovi LD je mlad lovec obstrelil mladega jelena. Seveda sem bil klica vesel in v tistem upanju, da bi tudi psica lahko pokazala kaj zna, sem se odpravil nalogi naproti.

Moj glavni namen je bil poiskati obstreljeno divjad. Skupaj z lovцем in sodnikom smo prišli na nastrel po dobrih sedmih urah. Krvi ni bilo opaziti, pač pa le nekaj dlak, ob katerih je psica že razbrala, kaj in kako. Po nekaj sto metrih je prečkala tri potoke, nato pa po 500 metrih krenila strmo v hrib. Med sledenjem ni bilo opaziti nobenih vidnih znakov obstrelitve (krvi ali dlake). Že sem se spraševal, če bo sploh kaj iz tega, pa sem se spomnil besed modrosti, ki mi jih je ob mojih začetkih na srce položil lovski prijatelj: »Zaupaj psu in nikoli ne dvomi v njegovo pot.« Po skoraj enournem sledenju je psica

Vodnik z Aro ob izsledenem divjem prašiču

rojstni dan, obenem pa se prepričal, da bo moja Ara z nabranimi izkušnjami postala prava »kraljica« v sledenju.

Lovski kinologi so mi predlagali, naj se udeležim še katere mednarodne tekme, vendar sem to po spletu okoliščin preložil na naslednje leto. Smo se pa doma odločili, da bomo za Aro pridobili vzrejno dovoljenje. Jeseni 2013 sva se udeležila vzrejnega pregleda za krvosledce na Čemšeniku in prisodili so ji I. vzrejno oceno ter prvo mesto med vsemi udeleženi psi.

Vedno pogosteje so do naju prihajali klici lovskih kolegov in drugih lovcev z željo, da bi s psico

naenkrat ostro zavila v desno in z očitno pospešenim ritmom ter dvignjeno glavo nakazala iskanega jelena. Žival je še živa ležala v gosti kulturi smrečja in si nabirala novih moči. Tisti trenutek sem bil v svojih mislih zelo vesel, toda sledenja še ni bilo konec! Ara sem sprčil s slednega jermena. V danem trenutku sva morala pokazati, da zna psica tudi zaustavljati ranjeno divjad in sledoglasno pokazati, kje je. Brez oklevanja je glasno zasledovala ranjenega jelena in ga po spletu okoliščin v nekaj minutah prignala celo nazaj. Vendar tudi jelenček ni bil od muh. Svojo sled je skušal zakriti z umikom po strugi potoka, da bi

psico zmedel. Na sredini struge se je naposled utrujen ustavil. Lovcu - strelcu sem rekel, naj na jelena ponovno strelja in pri tem zelo pazi na varnost psice. Po drugem strelu je žival padla, vendar se je kljub temu poskušala premikati po vodi. Ara je še živega prišla za vrat, ga umirila, nato pa z močnim laježem nakazovala svoj plen. Vsi skupaj smo bili zelo veseli; še posebno jaz, saj sva z Aro z odliko opravila izpit **po naravni krvni sledi**.

Zavedam se, da so to šele začetki mojega dela s psom krvsledcem. Vendar mi bodo dosedanja doživetja za vedno ostala globoko v srcu in spominu. Doslej sem se naučil, da sem do ciljev prišel lahko samo s trdim, odgovornim in vestnim delom ter s polno mero ljubezni in zaupanja v svojega psa krvsledca – mojo Aro. Komaj čakam, da se nama bodo pripetile nove dogodivščine in da bova skupaj napisala še mnogo lepih spominov. Vse to sem zapisal v spodbudo drugim mlajšim lovcom, ki se ne bojijo lepih, razburljivih in včasih tudi trpkih občutkov, ki prevevajo krvsledniško delo s psom.

*Blaž Ahačič
LD Tržič*

34. Memorial Bogdana Sežuna (2013)

V LKD Posavje - Krško smo v sodelovanju z **Društvom ljubiteljev ptičarjev** (DLP) priredili 34. spominsko tekmo oz. **državno širšo poljsko preizkušnjo ptičarjev (ŠPP)** v spomin na legendarnega kinološkega sodnika in kinologa **Bogdana Sežuna** s kandidaturom za CACT in R. CACT. V našem LKD smo to prireditev kot soorganizatorji izvedli že četrtič.

Lani jeseni smo se 26. 10. 2013 zbrali pred lovsko kočjo LD

Z odprtja 34. Memoriala Bogdana Sežuna

Brežice. Najprej je bil sestanek sodniškega zbora, nato pa uradno odprtje preizkušnje in žrebanje štartnih števil. Tekmovanja se je udeležilo deset vodnikov ptičarjev s psi. Tekmovalne pare smo razdelili v dve skupini: prva je odšla v lovišče LD Brežice, kjer je potekalo vodno delo na bajerju v Brezini, druga pa je odšla v lovišče LD Dobova, kjer je v Jovsih potekala preizkušnja v poljskem delu in ubogljivosti ter prinašanju. Prvi dan se je tekmovanje končalo ob 14. uri. Prilegel se nam je dober lovski golaž, ki so ga pripravili lovci LD Dobova, nato pa smo odšli k počitku. Naslednji dan smo ponovno nadaljevali ob 8. uri, le skupini sta se zamenjali na terenu. Tekmovanje je oba dneva potekalo gladko in brez zapletov. Drugi dan je imela nekoliko smole nemška žimavka **Nila Mursko-Črnska**, ki si je pri vodnem delu globoko porezala prednjo levo nogo. Ker smo že prej organizirali nujno veterinarsko pomoč v Veterinarski bolnici Brežice, so ji tam takoj nudili prvo pomoč in psica je bila pravočasno in pravilno veterinarsko oskrbljena.

Lahko zapišemo, da so bili psi in vodniki zelo dobro pripravljene na to zahtevnejšo preizkušnjo, zato je bila konkurenca kar velika.

Očitnih favoritov ni bilo, zlasti ob nenehno spremenljivem vetru, ki je pihal oba dneva. K boljši uvrstitvi so pripomogle predvsem bogate izkušnje nekaterih večših vodnikov in njihovih psov.

Zmagal je nemški kratkodlaki ptičar **Ingo Adin dom** z vodnikom **Janezom Horvatom** (200 točk, I. A n. r. ter podelitvijo kandidature za CACT-SLO. Sledila mu je nemška žimavka **Nila Mursko-Črnska** z vodnikom **Štefanom Hohegerjem** (198 točk in I. B n. r. ter kandidaturom za R. CACT-SLO. Tretja je bila nemška kratkodlarka **Ika Lovrenška** z vodnikom **Ivanom Šincekom** 198 točk in I. C n. r., četrti je bil nemški kratkodlakar **As Sebeborci SLR** z

je pripadlo nemški kratkodlarkari **Iri Lovrenški** in vodniku **Silvu Kralju** (195 točk in II. C n. r.). Na deseto mesto sta se uvrstila nem. kratkodlakar **Fon od Martinca** z vodnikom **Ivanom Kavčičem** (184 točk in II. Č n. r.).

Vodniku prvouvrščenega psa je bil podeljen prehodni pokal Memoriala Bogdana Sežuna. Prvi trije so prejeli pokale za uvrstitev, vsi udeleženci pa tudi pisna priznanja in praktične nagrade.

Najboljše delo na polju sta pokazala **Carla Maria Lord** z vodnikom **Dušanom Jurkasom**, najboljšo vodno delo pa **Ika Lovrenška** z vodnikom **Ivanom Šincekom**. Oba vodnika sta za doseženi uspeh prejela še posebna pokala.

Foto: B. Tucovič

Ika Lovrenška z vodnikom Ivanom Šincekom je bila najboljša pri vodnem delu.

Ljubom Klemenčičem (195 točk in I. Č n. r.). Peta je bila domača nemška kratkodlaka ptičarka **Carla Marija Lord** z vodnikom **Dušanom Jurkasom** (194 točk in I. D n. r.), šesta nemška žimavka **Ella vom Loxterhof** vodnika **Mirana Ficka** (194 točk in I. E n. r.), sedma nemška kratkodlarka **Isa Lovrenška** vodnika **Vilka Turka** (200 točk in II. A n. r.). Na osmo mesto sta se uvrstila kratkodlakar **Amor »kralj«** lova z vodnikom **Antonom Vuzemom** (196 točk in II. B n. r.), deveto mesto

S svojo prisotnostjo nas je počastil tudi sin Bogdana Sežuna, **Ferdinand**, ki je najboljšim izročil pokale.

Po podelitvi nagrad, ki se je podaljšala krepko v popoldan, smo odšli h kosilu, ki ga je za vse udeležence tekmovanja prispevalo LKD Posavja Krško. Zelo smo bili zadovoljni, ker se udeležencem ni mudilo in smo si lahko v prijetni družbi izmenjali marsikatero izkušnjo in podoživljali vtise s tega in minulih tekmovanj.

Branko Tucovič

Udeleženci tekmovanja s sodniškim zborom po razglasitvi in podelitvi nagrad 34. Memoriala Bogdana Sežuna

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/I, 16. 5.,
Stanislav Pjšek,
Žažar 16, 1354 Horjul.
O: 5/I, m: 5/I, 18. 3.,
Rado Hlade,
Gaj nad Mariborom 50,
2354 Bresternica.

Kratkodlaki jazbečarji (SLRJK):

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 11. 5.,
Darja Bandelj,
Bošamarin 5, 6000 Koper.

Angleški špringer španjeli

(SLRKš):
O: 5/II, m: 5/III, 27. 4.,
Leon Poberžnik,
Goriški Vrh 21, 2370 Dravograd.

Brandel braki (SLRBrb):

O: 5/II, m: 4/I, 26. 4.,
Emil Vičič,
Harije 75, 6250 Ilirska Bistrica.

Nemški ptičarji - žimavci

(SLRNŽ):
O: PZP-77, JZP-184,
m: ŠPP-I., VUP-I., 17. 5.,
Miran Ficko,
Desnjak 37/a, 9240 Ljutomer.
O: PZP-76, JZP-191,
m: 5/ PZP-53, JZP-194, 29. 4.,
Štefan Hoheger,
Murski Črnci 53/c, 9251 Tišina.

Nem. kdl. ptičarji (SLRNPK):

O: 4/PZP-53, JZP-187,
m: 4/PZP-54, JZP-191, 10. 5.,
Anton Kosec,
Sebeborci 114, 9221 Matjanci.

Irski setri (SLRIS):

O: tuj plemenjak,
m: 5/PPA, 20. 3.,
Novak - Cerar,
Lovska ulica 10, 1129 Ljubljana.

Zlati prinašalci (SLRGR):

O: 5/IPO, m: 5/TPR, 29. 3.,
Benjamin Šinigoj,
Stritarjeva 15, 5294 Dornberk.
O: 5/I, m: 3/I, 18. 2.,
Jože Gradišar,
Zalog 99,
4207 Cerklje na Gorenjskem.

Labradorski prinašalci

(SLRLR):
O: tuj pelemnjak, m: 5/I,
Aleksandra Karner,
Ponirkova ulica 22, 1292 Ig.

Gladkodlaki prinašalci

(SLRFCR):
O: 5/II, m: 4/I, 5. 5.,
Marija Hilčer,
Češnjica pri Kropi 17,
4244 Podnart.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Serci
O: 5/VP/144-II., m: 4/II, 29. 5.,
Vlado Vesel,
Lutverci 51, 9253 Apače.
O: 5/I, m: 5/I, 17. 5.,
Iztok Pušavec,
Tenetiše 16, 4204 Golnik.
O: 5/I, m: 5/II, 21. 5.,
Anton Žibert,
Sopota 31, 1414 Podkum.
O: 5/I, m: 4/II, 6. 5.,
Milan Rutar,
Žabče 18/a, 5220 Tolmin.
O: 5/I, m: 4/II, 31. 3.,
Jurij Tomšič,
Tureli 23, 5292 Renče.

Rjavci:

O: 5/I, m: 5/I, 13. 3.,
Ivan Centrih,
Dobje 3, 3224 Dobje/Planina.

Kinološka zveza Slovenije

100 in pištolo Heckler&Koch
USP Expert, kal. .45 ACP. Tel.:
031/223-934.

**Prodaj damsko bok-kombi-
nirko**, kal. 20/6,5 x 57 R, s str.
daljnogledom Swarovski 6 x 42
(Suhlova montaža) malo upo-
rabljano. Cena 1.200 €. Tel.:
031/ 473-990.

**Ugodno prodaj novejšo
kombinirko** Merkel Suhl, mod.
2010, kal. 20 Mag./7 x 65 R. Tel.:
041/800-229.

Prodaj revolver RG 12, kal.
.22 LR. Tel.: 031/280-255.

Prodaj kombinirko – pete-
linko, kal. 6,5 x 58 R - 16, s str.
daljnogledom Zeiss 6 x 42 in
menjalnimi cevmi 16-16 (cena
2.500 €); **kombinirko** – pete-
linko, kal. 8 x 57 IR - 16, s str.
daljnogledom Swarovski 4 x 32
(cena 2.500 €) in **risanico** – **re-
petirko**, kal. .243 Win., s str.
daljnogledom Zeiss 6 x 42 (cena
1.500 €). Tel.: 041/633-417.

Prodaj repetirno risanico
Mannlicher Schönauer, (1950),
kal. 7 x 57, s str. daljnogledom
4 x 32 Kahles (dunajska monta-
ža). Tel.: 031/611-267.

Prodaj boroveljsko repetirko
(Fanzoj), kal. .30-06, s str. daljno-
gledom Zeiss 6 x 42 (kopito z ba-
varsko ličnico). Puška je odlično
ohranjena. Tel. 031/333-423.

Prodaj repetirno risanico
CZ, kal. .30-06, s str. daljnogle-
dom Meopta 7 x 56 RD (Suhlova
montaža). Puška je nova. Prodaj
tudi **strelna daljnogleda**
Schmidt & Bender 6 x 42 in Ha-
bicht Nova 4 x 32. Tel.: 031/731-
345.

Lovski psi

Prodaj resaste jazbečarje
črne barve (dva samčka in sa-
mičko). Psički so cepljeni in či-
pirani, stari štiri mesece. Tel.:
041/783-679, Jože.

**Prodaj psičko brak-jazbe-
čarko** jelenje rdeče barve, staro
šest mesecev. Tel.: 041/647-216.

**Prodaj črno-bele mladiče pas-
me angleški špringer špa-
njel**, poležene 30. 3. 2014, od-
ličnih delovnih staršev. Mladiči
bodo za oddajo primerni konec
maja. Tel.: 031/869-389 (Boštjan).

Prodaj kratkodlake istrske
goniče, leglo 5. 3. 2014. Oče:
5/I, mati: 5/I. Tel.: 051/410-301.

**Prodaj kratkodlake ptičar-
je**, rjave serce, poležene 21. 3.
2014. So potomci odličnih av-
strijskih in slovenskih lovskih
linij. Tel.: 041/667-224.

**Prodaj mladiče pasme slo-
vaški gonici**. Starši so iz od-
lične delovne linije, mladiči bodo
za oddajo v začetku maja. Tel.:
041/635-255, Damjan.

Prodaj mladiče nemških
lovskih terierjev, odličnih
staršev. Leglo predvidoma 16. 5.
2014. Tel.: 041/933-938.

**Prodaj mladiče pasme beag-
le**, potomce odlično ocenjenih
staršev v lepoti in delu. Več na
tel. št.: 031/604-745.

V psarni Izpod Kuma imamo
**leglo kratkodlakih vajmar-
čanov**. 12. 4. 2014 so se sko-

MAJ					
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)		
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Če	7:20	22:31	5:49	20:10	4:35 21:24
2. Pe	8:7	23:22	5:47	20:11	4:33 21:26
3. So	8:57	-----	5:46	20:12	4:31 21:28
4. Ne	9:51	0:8	5:44	20:14	4:29 21:29
5. Po	10:47	0:48	5:43	20:15	4:28 21:31
6. To	11:45	1:23	5:42	20:16	4:26 21:33
7. Sr	12:44	1:54	5:40	20:18	4:24 21:34 ☺
8. Če	13:43	2:23	5:39	20:19	4:22 21:36
9. Pe	14:44	2:50	5:37	20:20	4:20 21:38
10. So	15:45	3:16	5:36	20:21	4:19 21:39
11. Ne	16:49	3:43	5:35	20:23	4:17 21:41
12. Po	17:55	4:12	5:33	20:24	4:15 21:43
13. To	19:2	4:44	5:32	20:25	4:13 21:44
14. Sr	20:10	5:21	5:31	20:26	4:12 21:46 ☺
15. Če	21:16	6:4	5:30	20:28	4:10 21:48
16. Pe	22:19	6:54	5:29	20:29	4:9 21:49
17. So	23:14	7:52	5:27	20:30	4:7 21:51
18. Ne	-----	8:58	5:26	20:31	4:5 21:52
19. Po	0:3	10:7	5:25	20:32	4:4 21:54
20. To	0:45	11:19	5:24	20:33	4:2 21:56
21. Sr	1:21	12:31	5:23	20:35	4:1 21:57 ☺
22. Če	1:54	13:42	5:22	20:36	4:0 21:59
23. Pe	2:25	14:53	5:21	20:37	3:58 22:0
24. So	2:56	16:2	5:20	20:38	3:57 22:2
25. Ne	3:26	17:10	5:19	20:39	3:56 22:3
26. Po	3:59	18:17	5:19	20:40	3:54 22:5
27. To	4:35	19:20	5:18	20:41	3:53 22:6
28. Sr	5:15	20:20	5:17	20:42	3:52 22:7 ☺
29. Če	5:59	21:14	5:16	20:43	3:51 22:9
30. Pe	6:48	22:3	5:16	20:44	3:50 22:10
31. So	7:40	22:46	5:15	20:45	3:49 22:11

tili 3/6 mladičkov. Mati: ChJ
SLO Beauty vom Jägertal - Bela
(odlična, JZP 181, UP KS 124/I.
n.r., HD-A, R CACIB, CAC); oče:
Goethe vom Forsthaus Gehe-
gemühle (odlični, VJP 73, HZP
177, VGP 315/II n.r., HD-A, sg/
sg=sg, VF1/WG1). Združili smo
nemški liniji vajmarčanov. Ple-
menjak izhaja iz dolgoletne vzre-
je delovno preverjenih staršev.
Obe liniji sta delovni, z odličnimi
ocenami zunanosti in stabilnim
značajem. Oče in mati sta tudi
redno uporabljana pri lovu. Bo-
rut Kamnikar; tel.: 051/603-769
ali Sergeja 041/343-101; sergeja.
korosec-las@tet.si

Drugo

Prodaj nekaj starih revij
Lovec od leta 1926 do 1940,
nov **lovski brezrokavnik**, št.
54, in **pas za šibrene** naboje.
Tel.: 041/885-539.

**Prodaj stroj za metanje gli-
nastih golobov** (dva kosa), **kom-
plet knjig** Zlatorogove knjižnice
in revijo **Lovec** od leta 1966 do
2013. Tel.: 041/849-184.

Prodaj past za kune. Tel.:
041/741-047.

Kupim nagačenega ruševca,
če je kateremu odveč na steni;
za predstavitev šolski in pred-
šolski mladini. Tel.: 041/763-789.

**Kupim sedem stenskih sve-
tilk** ter dva manjša **viseča**
lestenca – vse **narejeno iz**
rogovja ali vsaj z vgrajenim ro-
govjem divjadi. Ponudbe spre-
jemam na tel. številko: 041/618-
610.

**Prodaj okrasne izdelke umet-
ne obrti iz roževine** (broške,
gumbe, razni gumbi, kravate.
(80-letna tradicija, 60 let lastnih
izkušenj in znanja). Franc Barbič,
Verje 53, 1215 Medvode. Tel.:
(01) 36-21-230; 031/770-675.

Kupim ali zamenjam lovsko
literaturo od leta 1910 do 1946
in vse lovske knjige, ki so izšle do
tega leta. Tel.: 051/611-377.

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

Prodaj natančno repetirno
risanico, kal. 7 x 64, s str. dalj-
nogledom Kahles 4 x 32 (Suhlo-
va montaža), dobro ohranjeno.
Tel.: 031/348-288, Grapar.

Prodaj strelni daljnogled
Bushnell Elite 6500, 4,5-30 x 50,
križ Mill Dot, š = 30 mm + senčnik
objektiva. Tel.: 040/321-695.

Prodaj tricevko Suhl, kal.
12/12/7 x 65 R, s str. daljnogle-
dom Zeiss 4 x 32 in **šibrenico**
brezpetelinko, CZ, kal 16/16.
Obe puški sta zelo dobro ohran-
jeni. Tel.: 041/791-268.

Prodaj šibrenico Iž, model
IJ 12, kal. 12/12. Cena 200 €. Tel.:
041/357-748.

Prodaj kombinirko Brno, mod.
ZH304 12GA, kal. 12/7 x 57 R,
brez optike. Cena 250 €. Tel.:
041/357-748.

**Ugodno prodaj češko kom-
binirko**, kal. 12/7 x 65 R (krogla

spodaj!), s str. daljnogledom
Swarovski 6 x 42 in naprožilom.
Tel.: 041/267-577.

Prodaj šibrenico Rizzini,
mod. 601, kal. 12/12. Cena po
dogovoru. Tel.: 040/228-199.

**Prodaj Lancasterjevo šibreni-
co** – **petelinko**, kal. 20. Puška je
stara 150 let. Tel.: 031/759-755.

Ugodno prodaj zelo malo
uporabljano češko **kombinirko**
Brno, kal. 7 x 57 R/12, z menjal-
nimi cevmi 12/12 in originalno
optiko. Tel.: 041/914-286.

Prodaj repetirno risanico
Sako 85 Laminated Stainless,
kal. .300 Win. Mag., odlično
ohranjeno in precizno, ter **kom-
binirko** Suhl, kal. 12/9,3 x 74 R.
Tel.: 041/373-701.

**Prodaj boroveljsko bok tri-
cevko**, kal. 16/6,5 x 68R/22
Hornet, s strelnim daljnogle-
dom Zeiss 2,5 – 10 x 52T; **trap**
puško FN Browning Super Trap

Izdelam vam pasti – lovke iz nerjavne kovine za odlov živih živali velikosti: 30 x 30, 30 x 30, 35 x 35 cm; dolžine: 50, 60, 70, 80, 100, in 120 cm. V teh pasteh žival ostane nepoškodovana. WWW.RAJGELJ.SI Tel.: 041/642-184.

Izdelam vam valilnice za ptice duplarice, krmilnice za ptice (več vrst), netopirnice in pasti za lov polhov (več vrst). Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Prodajam muflone in muflonke ter navadnega jelena (6+). Cena po dogovoru. Tel.: 051/666-916.

Prodajam valilna jajca fazanov, jerebic in rac. Tel.: 041/717-464.

Na voljo so odrasli fazani, race in jerebice. Tel.: 041/717-464.

Prodajam kakovostno navadno jelenjad iz obore za nadaljnjo rejo. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

Prodajam kolimator (za polovično ceno) in **masivno orehovo korenino ter več srnjačjih rogovij (trofej).** **Izdelam vam šablono za prerezovanje trofej (srnjak, gams).** Tel.: 041/648-072.

Prodajam terensko vozilo Toyota Land Cruiser, 3.0 D, 3 vrata; 2004, 125.000 km, kovinsko srebrne barve, drugi lastnik. Tel.: 041/844-662 ali (01) 427-16-66.

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV organizira

VZREJNI PREGLED PTIČARJEV

v soboto, 31. maja 2014, pri lovskem domu LD Boris Kidrič v Zgornji Hajdini pri Pruju. Začetek vzrejnega pregleda bo ob 9. uri. Prijavnico s fotokopijami obeh strani rodovnika, vseh ocenjevalnih listov s preizkušenj, telesnega ocenjevanja, potrdila o slikanju kolkov in potrdila o plačilu prijavnine pošljite na naslov: Nataša Gederer, Gašperšičeva 21, 1000 Ljubljana, 041/285-939; natasa_gederer@t-2.net, kjer dobite tudi prijavnico in vse dodatne informacije. Originalne dokumentov prinesite s seboj na vzrejni pregled. Obvezna je predhodna prijava najkasneje do 16. 5. 2014! Za vodnike ptičarjev, ki svojih psov še nimajo ocenjenih, bo organizirano tudi telesno ocenjevanje. Cena vzrejnega pregleda je 16,72 eur, telesne ocene pa 14,67 eur in ju vplačate na račun DLB: 0201 0025 3852 458 (NLB). Udeležba psov, ki niso predhodno prijavljeni, ne bo mogoča!

Lovska zveza Slovenije

ZLD POSAVJE
KOMISIJA LZS ZA LOVSKO KINOLOGIJO
VK KZS ZA BARVARJE
LD VIDEM OB SAVI

organizirajo

TEČAJ ZA VODNIKE KRVOSLEDCEV 2014

Tečaj bo potekal

12., 13. in 14. junija 2014 v lovišču LD Videm ob Savi.

Zborno mesto bo v četrtek, 12. junija, 2014 ob 9. uri pri lovski koči LD Videm ob Savi.

Tečaj je namenjen usposabljanju vodnikov, ki imajo lovske pse primerne pasme in starosti za šolanje v delu po krvni sledi in se želijo ukvarjati z iskanjem/zasledovanjem ranjene divjadi.

Od udeležencev pričakujemo:

– da imajo vsaj tri leta lovskega staža,

– da vodijo psa lovske pasme, ki že obvlada osnovne vaje ubogljivosti in ima opravljen PNZ za svojo pasemsko skupino.

Stroški tečaja in nastanitve bodo znašali predvidoma 120 € in jih je treba plačati po predhodni prijavi (tečajniki, ki bi rabili prenočišče, 120 €, preostali, ki ga ne bodo rabili pa 100 €).

Prijave bomo sprejemali do 31. 5. 2014 na naslov:

Alojz Drnovšek, Cesta 9. avg. 81, 1410 Zagorje, ali na e-naslov: adrdnovsek@gmail.com

Vse potrebne dodatne informacije lahko dobite na tel. številkah:

041/730/551, B. Deberšek, 031/270/148, A. Drnovšek ali 041/685/664, J. Šumak.

VABLJENI!

Lovska zveza Slovenije

Javni poziv: Lovska kultura 2014:

dodelitev pomoči programom in projektom skupin ter posameznikov, delujočih na področju lovske kulture

Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostjo pri Lovski zvezi Slovenije bo 5. 5. 2013 na spletni strani www.lovska-zveza.si ponovno objavila javni poziv **Lovska kultura 2014** za dodelitev pomoči programom in projektom skupin ter posameznikov, delujočih na področju lovske kulture, saj sredstva ob prvem razpisu niso bila dodeljena v celoti.

Pomoč je namenjena organizaciji kulturnih dogodkov (jubilejni koncerti, predstave, razstave, projekcije in druge javne kulturne prireditve), ki jih pripravlja in izvaja kulturna skupina ali posameznik na neprofiten način in so v interesu lovske organizacije, ter za izvajanje skupnih programov kulturnih skupin na ravni regije.

Celotna vsebina javnega poziva z obrazci za prijavo in merili za dodeljevanje pomoči bo dostopna na spletni strani www.lovska-zveza.si (pod rubriko **Obvestila**) in na sedežu Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9, Ljubljana (vsak delovni dan med 9. in 12. uro). Vse dodatne informacije lahko dobite po telefonu (01) 24-10-916.

Rok za prijavo na javni poziv je 3. junij 2014.

LOVSKA ZVEZA
KOPER

Lovska zveza Slovenije

vljudno vabijo na

41. Srečanje slovenskih lovskih pevskih zborov in rogistov,

ki bo v soboto, 21. junija 2014, v popoldanskem in večernem času v Koprju in okolici.

Vabilo s programom bo objavljeno na spletni strani Lovske zveze Slovenije in v naslednji številki Lovca.

LOVSKA DRUŽINA OTOČEC

prireja

v nedeljo, 1. 6. 2014, na strelišču LD Otočec, na Pahi,

TRADICIONALNO TEKMOVANJE V STRELJANJU NA GLINASTE GOLOBE (lovski položaj)

Pogoji tekmovanja:

- tekmovalna serija bo štela 20 golobov
- v ekipnem delu bo za ekipo lahko streljalo do pet strelcev, štel bo rezultat najboljših treh prve serije
- za posamezno uvrstitev se lahko vsak posameznik prijavi večkrat. V primeru enakega rezultata med tekmovalci se opravi »razstreljevanje«, SHOT OFF
- tekmovanje veteranov (starost več kot 50 let) na deset golobov
- tekmovanje na izpadanje FAIR PLAY, posameznik se lahko prijavi do trikrat

Prijave ekip in posameznikov bomo sprejemali na dan tekmovanja do 14. ure.

Nagrade:

EKIPNO

- Prve tri ekipe bodo prejele pokale, prva ekipa pa tudi prehodni pokal LD Otočec.

POSAMEZNO

- Prvi trije posamezniki bodo prejeli pokale in denarne nagrade, drugi do določenega mesta pa še praktične nagrade.

VETERANI

- Prvi trije veterani – posamezniki bodo prejeli pokale, drugi do določenega mesta pa še praktične nagrade.

STRELJANJE NA IZPADANJE

- Prvi trije posamezniki bodo prejeli pokale, drugi do določenega mesta pa praktične nagrade.

Tekmovanje bo v vsakršnem vremenu.

Vadbeno streljanje bo omogočeno v soboto, 31. 5. 2014, od 16. ure naprej.

Vljudno vabljeni!

Za hrano, pijačo in dobro počutje bo poskrbljeno!

INFORMACIJE: Boštjan Per; tel.: 031/484-689; per.boštjan@gmail.com

Milan Hančič, starešina LD, l. r.

Sabljasta antilopa: odstrel že za 3.500 € na našem afriškem safariju.

9 dni v južnoafriškem lovišču s 6 dnevi lova in odstrelom 4 glav divjadi po lastni izbiri (gnu, springbok, dujker, stembok, blesbok, pavijan, šakal) za ceno 2.690 € od/do Johannesburga. Ugodne cene odstrelom dodatne divjadi. Odhoda skupin v našem spremstvu bosta 23. 7. in 19. 9. 2014.

Sibirski srnjak v prsku (Kurgan, Rusija): 8-dnevni aranžma s 5 dnevi lova, polnim penzionom, vizo in letalskim prevozom iz Ljubljane ter odstrelom enega srnjaka za 3.970 €. Termin lova naše skupine je 8. - 16. 9. 2014. Hkrati je mogoče loviti losa v ruku.

Kozorog v Kirgiziji: 9 dni v lovišču, 7 dni lova z osebnim vodnikom, vsi prevozi, tudi letalski iz Ljubljane, za ceno 3.200 €. Odstrel kozoroga je 1.600 € brez omejitve trofejne vrednosti. Termin lova skupine v našem spremstvu je 17.-30. 8.

Črni medved, Kanada: 7 dni v lovišču, 6 dni lova za 1.990 €. Odstrel prvega je 500 €, vsakega naslednjega medveda le 300 €. Odhod skupine na lov v našem spremstvu bo 20. junija.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

Lovski daljnogled Sanju 8 X 42 WPR

Povečava: 8 x
Premer leče: 42 mm
Dobra vidljivost v mraku
Čista in jasna slika
Povsem vodotesen
10-letna garancija
Ugodna cena: **187,00 €**

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

VRHUNSKSE SEKS KAPSULE

NAROČILO NA: 051 874 574
POŠTNA DOSTAVA ALI OSEBNI PREVZEM!

- ✓ MOČNEJŠA POTENCA IN ORGAZMI!
- ✓ BREZ STRANSKIH UČINKOV
- ✓ ZA MOŠKE IN ŽENSKÉ!

NAPRODAJ NA VSEH SERVISIH PETROL! Na blagajni.

AKCIJSKA PONUDBA! 20 KAPSUL SAMO 59 EUR, 10 KAPSUL STANE 32,40 EUR + poštni str.

LOV & ŠPORT

Novo v Sloveniji: **Kolekcija HART**

Izjemna kakovost oblačil in obutev, ugodna cena, popusti za mlade lovce.

Oblačila
Blaser in Fjall Raven

KDT, d.o.o., Kolodvorska 12, 1000 Ljubljana, Tel: 00386 (1) 430 37 96 GSM: 00386 (0) 31 389 020
www.lovinisport.si e-mail: lovinisport@gmail.com

INTER KOOP

ODVRAČALO DIVJADI

ARBIN

Tekoče sredstvo za odvrčanje srnjadi, jelenjadi, divjih svinj, zajcev in kun od kultiviranih površin

Biocid uporabljajte varno. Pred uporabo vedno preberite navodilo in podatke o izdelku.

Za vse dodatne informacije smo vam na voljo na telefonskih številkah 041 629 045 in 041 730 397 ter e-mailu narocila@igefa.si

URE-RAZLIČNI LOVSKI MOTIVI

best fox call

PIŠČALKE

PIŠČALKE Sam Nytt

TIMERJI ZA UGOTAVLJANJE PRISOTNOSTI

URARSTVO KOBLAR
Tel.: 040 624 634
gold.koblar@gmail.com

DOG TRACK

ELEKTRONSKE ovratnice za učenje psa ovratnice proti lajanju nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETNA GARANCIJE

M-NET, d.o.o., TEL: 040 760 760

akcija -20%

www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

MEDO šport

TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

AKCIJA PUŠKA + OPTIKA + MONTAŽA -10%

REVOLVER ALFA HOLEK 341 4" 22 LR/W/M/R Cena 430,00 €

ALFA STEEL 3541 4" INOX, 357 MAG Cena 635,00 €

PIŠTOLA ALFA COMBAT 9mm LUGER Cena 629,90 €

TITAN

STEYR

Blaser

MERKEL

Puškarnstvo Špendal d.o.o.

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307

email: puskarstvo@siol.net

www.guns-spendal.si

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Hawke ...
- **Puške:** Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, Merkel, Titan-Röbler, CZ, Heym ...
- **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil ...
- **Oblačila:** Chevalier, Laksen

Izvajamo vsa puškarska dela.

MODNO KROJAŠTVO
Andrej Šmigoc, d.o.o.
Ptuj

Modno krojaštvo Andrej Šmigoc, d.o.o.
Spuhlja 86a / 2250 Ptuj
T: +386 (0)2 779 35 61
M: +386 (0)41 949 331
E: info@krojastvo-smigoc.si

**SRAJCE
TELOVNIKI
KLOBUKI
KRAVATE
MOŠKI IN ŽENSKI KROJ (zimski, letni material)
HUBERTUS PLAŠČI • PELERINE • PUMPARICE**

Vsa oblačila izdelamo po meri in preizkušnji, ne glede na oddaljenost!
www.krojastvo-smigoc.si

HAWKE - PANORAMA 3 - 9 x 50 IR
Osvetljena pika v križu
Premer cevi: 25,4 mm
Dolžina: 307 mm
Teža: 487 g
Vidno polje: 13,4-4,5 m
Cena: **225,00 EUR**

HAWKE - PANORAMA 4 - 12 x 50 IR
Osvetljena pika v križu
Premer cevi: 25,4 mm
Dolžina: 317 mm
Teža: 505 g
Vidno polje: 10-3,4 m
Cena: **244,00 EUR**

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Lovišče VI/2 "Đurđevačka Bilogora"
nudi v zakup
LETNI LOVSKI PAKET

Kraj: Hampovica, Đurđevac
Obdobje od 1. 5. 2014 do 1. 3. 2015

VSEBINA LOVSKEGA PAKETA:

- 1 jelen neomejene trofejne vrednosti (z mesom)
- 3 srnjaki neomejene trofejne vrednosti (z mesom)
- 10 divjih prašičev (z mesom, od tega 3 merjanci neomejene trofejne vrednosti)
- 2 lovna dneva s pogonom na dreje prašiče
- 2 lovna dneva na sloko (vel. křunjač)
- neomejeno število prihodov v lovišče v navedenem obdobju lovskega paketa
- v navedenem obdobju je na voljo lovski čuvaj lovišča

CENA LOVSKEGA PAKETA - 2.900,00 € (VKLJUČEN JE DAVEK)
VSE DODATNE INFORMACIJE O PONUDBI: tel. +385 91 44 88 268
e-naslov: fu.ferdinand.lov@gmail.com

MEDO šport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

BIROS, d.o.o., Cesta Toneta Kralja 2, 1290 Grosuplje
www.biros.si
1290 GROSUPLJE, tel. 01/787 37 00,
e-mail: medosport@biros.si

Pentaflex
ŠIROKOKOTNI DALJNOGLED
JAGER 1-4x24 IR

- POVEČAVA: 1-4x24
- PREMIER OBJEKTIVA: 24 mm
- PREMIER TUBE: 30 mm
- OSVETLJENA PIKA
- JAKOST SVETLOBE NASTAVLJIVA S POTENCIOMETROM
- POLNjen z DUŠIKOM
- VODOOPOREN
- DOLŽINA: 37 cm
- TEŽA: 445 g

- 12 %
Stara cena: 210,00 €
NOVA CENA: **184,80 €**

JAKNA FLIS 8470
s snemljivimi rokavi

- 10 %
Stara cena: 49,00 €
NOVA CENA: **44,10 €**

STOJALO ZA PUŠKO TRIPOD
Stara cena: 149,00 €
NOVA CENA: **134,90 €**

PRODAJA NA OBROKE I

AKCIJA

PRAMER **SELLIER & BELLLOT**

**Pri nas vemo,
kaj lovci potrebujete!**

AVTOHISA JORDAN

Kombinirana poraba goriva 7,1 litra in 102 CO₂ (g/km) Šlika je simbolična

SUZUKI Avrohiša Jordan • Škofljica • 01/366 63 48 • www.avtohisajordan.si

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brdniška ulica 13,
1231 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnootika@siol.net
www.tehnootika-smolnikar.si

Monarch 8,5-10x50
Akcijska cena: ~~599,00 €~~
sedaj **490,00 €**

Nikon

SERVIS: dvogledov in strelnih daljnogledov

NIKON Prostaff 8-9x40 NP
Akcijska cena: ~~209,00 €~~
sedaj **190,00 €**
Rednična cena: 209,00 €

Cene veljajo do razprodaje zaloge

NABOJI S CENTRALNIM VŽIGOM

Ena izmed najbogatejših ponudb na trgu

RWS - THE AMMUNITION COUNTS

Koptex d.o.o. - Trgovine Lovec

Več kot 20 let izkušenj...

Novo !

NOČNA OPTIKA
Nite Site mod. NS200
Vidljivost do 200 m

Cena: 795,00 €

Na zalogi velika izbira
dolgocevnega in
kratkocevnega orožja!

AKCIJA

Beretta trap 686E reg.kopito

Cena: 3.276,94 €

+ 1000 nabojev
Universal Trap GRATIS

Beretta trap 682E GOLD Sporting

Cena: 2.114,46 €

+ 1000 nabojev
Universal Trap GRATIS

Akcija velja za gotovinski nakup
v mesecu maju oz.do razprodaje zalog.

Trgovina Lovec
Vodovodna pot 11
5000 Nova Gorica
Tel.: (05) 330 86 60

Trgovina Lovec
Šuceva 23
4000 Kranj
Tel.: (04) 204 24 37

Trgovina Lovec
Bazoviška c.25
6250 Iliraka Bistrica
Tel.: (05) 714 17 06

Trgovina Lovec
Ferrarska 10
6000 Koper
Tel.: (05) 639 10 28

Trgovina Lovec
BTC Hala A
Šmartnaka 152
1000 Ljubljana
Tel.: (01) 585 17 99

Trgovina Koptex
Partizanska c.12
2000 Maribor
Tel.: (02) 252 47 44

Trgovina Lovec
BTC Hala A
Nemčevci 1d
9000 Muraka Sobota
Tel.: (05) 714 17 06

Trgovina Lovec
Ul.11 novembra 41
8273 Leskovec pri Krškem
Tel.: (07) 308 15 84

info@koptex.com
www.koptex.com
www.koptex-caravan.com

Bogata izbira streliva

Sellier & Bellot in Winchester

Ob menjavi dobite novo optiko

20 % ugodneje!

Meopta

staro za novo

Akcija traja do 31.5.2014 za artikle iz zaloge pri plačilu z gotovino.

Obiščite našo spletno stran www.ancelj.si

ANCELJ d.o.o.

Lebanova ulica 3
8000 Novo mesto
tel: ++386 (0)7 / 33 21 081
faks: ++386 (0)7 / 33 23 879

Partnerji

Česka zbrojovka
Browning
Docter
Meopta

Sellier&Bellot
Steyr Mannlicher
Winchester
Mauser
Norica

Poiščite nas na
facebooku!